

SOME IMPORTANT INSCRIPTIONS
OF
**Asoka, The Guptas, The Maukharis
and Others**
(PART I, TEXTS)

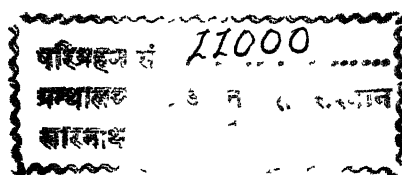
SADHU RAM M A
Head of the Sanskrit Department
KIRORI MAL COLLEGE, DELHI-8.

Sole Distributors :
MUNSHI RAM MANOHAR LAL
POST BOX NO 1165, NAI SARAK,
DELHI-6 (INDIA),

Publishers :
DIPAK PUBLICATIONS
Deputy Ganj, DELHI-6,

PRICE Rs 12/50

Printers
RAJ ART PRESS
Deputy Ganj, Delhi-6

FOREWORD

Owing to the unavailability of the valuable work of Dr. J. F. Fleet, viz., "**Gupta Inscriptions**", published in the *Corpus Inscriptionum Indicarum*, Vol. III, and the inaccessibility of the old volumes of *Epigraphia Indica* and *Indian Antiquary*, great difficulty was felt both by scholars and students of Epigraphy in the Universities for the lack of a text-book. A volume on the texts of important inscriptions was a long-felt desideratum. In order to remove that difficulty, the present edition of '**Some Important Inscriptions of Asoka, the Guptas, the Maukharis and others**' has been published. As the market for such a work is very limited, only a small number of copies have been printed.

We hope that it will serve as a useful text-book.

PUBLISHERS

CONTENTS

	Page
1. Foreword	—
2. Fourteen Girnar Rock Edicts of Asoka	1—16
3. Seven Delhi-Topra Pillar Edicts of Asoka	17—27
4. First Separate Rock Edict (Dhauhi)	28
5. Lauriya Araraj Pillar Edicts 5, 6 (West Face)	31
6. Nasik Cave Inscription of Vasisthiputra Pulumayi, yr 19	34
7. Besnagar Garuda Pillar Inscription of Heliodorus	37
8. Ayodhya Stone Inscription of Dhanadeva	38
9. Sarnath Buddhist Image Inscription of 3rd Year of Kanishka's Reign	39
10. Junagarh Rock Inscription of Rudradaman	40
11. Sanchi Inscription of Sridharavarman	43
12. Kosam Stone Slab Inscription of Bhadramagha's Reign, yr 81	44
13. Allahabad Pillar Inscription of Samudragupta	45
14. Mathura Stone Pillar Inscription of Chandragupta II, GS. 61	48
15. Sanchi Railing Stone Inscription of Chandragupta II, Yr. 93	50
16. Udayagiri Cave Inscription of Chandragupta II	51
17. Meharauli Iron Pillar Inscription of Chandra	52
18. Eran Stone Inscription of Samudragupta	53
19. Bilsad Stone Pillar Inscription of Kumaragupta I, Yr. 96	54
20. Udayagiri Cave Inscription of the time of Kumaragupta, Yr. 106	56
21. Damodarpur Copper-plate Inscription of the time of Kumaragupta I, Gupta Yr 124	57
22. Damodarpur Copper-plate Inscription of the time of Kumaragupta I, Gupta Yr 128	58
23. Mankuwar Buddhist Stone Image Inscription of Kumaragupta I, Gupta Yr 129	60
24. Junagarh (Girnar) Rock Inscription of Skandagupta, Yr 136, 137, 138	61
25. Kahaum Pillar Inscription of Skandagupta, Yr 141	66
26. Indor Copper-plate Inscription of Skandagupta, Yr 146	67
27. Bhitari Stone Pillar Inscription of Skandagupta	68
28. Sarnath Buddhist Stone Image Inscription of Kumaragupta I, Yr. 154	71
29. Bhitari Seal of Kumaragupta II or III	71
30. Mandasor Stone Inscription of the Guild of Weavers	72

31.	Sarnath Buddhist Image Inscription of Budhagupta, Yr 157	77
32	Damodarpur Copper-plate Inscription of the time of Budhagupta	78
33.	Eran Pillar Inscription of Budhagupta, Yr. 165	79
34	Khoh Copper-plate Inscription of Maharaja Hastin, Yr 163	81
35.	Khoh Copper-plate Inscription of Maharaja Samkshobha, Yr 209	83
36	Gunaighar Copper-plate Inscription of Vanyagupta, Yr 188	86
37	Eran Stone Boar Inscription of Toramana	89
38	Gwalior Stone Inscription of Mihirakula, Regnal Yr 15	90
39,	Mandasor Stone Pillar Inscription of Yasodharman	92
40	Mandasor Stone Slab Inscription of Yasodharman <i>alias</i> Vishnuvardhana, Malava Year 589	94
41	Mandasor Stone Inscription of Malava Samvat 524	98
42	Haraha Stone-slab Inscription of the reign of Isanavarman	100
43	Maliya Copper plate Inscription of Maharaja Dharasena II, Yr 252	103
44	Madhuban Plate of Harsha Yr 25	107
45.	Aphsad Stone Inscription of Adityasena	109
46	Rathpur Copper Inscription of Prabhavatigupta, of the time of Pravarasena II, Regnal Yr 19	113
47	Poona Copper-plate Inscription of Prabhavatigupta, Regnal Yr 13	116
48	Chammak Copper-plate Inscription of Maharaja Pravarasena II, Regnal Yr 18	118
49	Bodh-Gaya Inscription of Mahanaman, Yr 269	123
50	Nalanda Stone Inscription of the Reign of Yasovarmadeva	125
51	Pehowa Prasasti of Mahendrapala	128
52	Topra Pillar Inscription of Visaladeva, V S 1220	131

ASOKA'S

14 ROCK EDICTS AT GIRNAR

१

१. इयं धम्मलिपी देवानंप्रियेन
इयं धर्मलिपिः देवानांप्रियेण
२. प्रियदसिना राजा लेखापिता इध न किं-
प्रियदर्शिना राज्ञा लेखिता । इह न क-
३. चि जीवं अरमित्पा प्रजूहितव्यं
श्चित् जीवः आलभ्य प्रहोतव्यः,
४. न च समाजो कतव्यो बहुकं हि दोसं
न च समाजः कर्तव्यः । बहुकं हि दोषं
५. समाजमिह पसति देवानंप्रियो प्रियदसि राजा
समाजे पश्यति देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा ।
६. अस्ति पि तु एकचा समाजा साधुमता देवानं-
सन्ति अपि तु एके समाजाः साधु-मताः देवाना-
७. प्रियस प्रियदसिनो राजो पुरा महानसमिह
प्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः । पुरा महानसे
८. देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो अनुदिवसं ब-
दवानांप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः अनुदिवसं ब-
९. हूनि प्राणसतसहस्रानि आरभिसु सूपाथाय
हूनि प्राण-शत-सहस्राणि आलभ्यन्त सूपार्थाय ।
१०. से अज यदा अयं धम्मलिपी लिखिता ती एव
तत् अद्य यदा इयं धर्मलिपिः लिखिता, त्रयः एव
११. प्राणा आरभरे सूपाथाय द्वो मोरा एको मगो सो पि
प्राणाः आलभ्यन्ते सूपार्थाय — द्वौ मयूरो, एकः मृगः, सः अपि
१२. मगो न ध्रुवो एते पि त्री प्राणा पञ्चा न आरभिसरे
मृगः न ध्रुवः । एते अपि त्रयः प्राणाः पश्चात् न आलप्स्यन्ते ।

२

१. सर्वत विजितम्हि देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो
सर्वत्र विजिते देवानांप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः,
२. एवमपि प्रचंतेसु यथा चोडा पाडा सतियपुतो केत(र)लपुतो
एवमपि प्रत्यन्तेषु यथा चोलाः, पाण्ड्याः, सतिय-पुत्रः, केरल-पुत्रः
आतंब-
आताम्र-
३. पंणी अन्तियको योनराजा ये वा पि तस अंतियकस सामीप[1]
परिण, अन्तियकः योनराजः, ये वा अपि तस्य अन्तियकस्य सामीपाः
४. राजानो सर्वत्र देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो द्वे चिकीछ कता
राजानः—सर्वत्र देवानांप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः द्वे चिकित्से कृते,
५. मनुसचिकीछा च पसुचिकीछा च औसुढानि च यानि
मनुष्य-चिकित्सा च पशु-चिकित्सा च । औषधानि च यानि
मनुसोपगानि च
मनुष्योपगानि च
६. पसोपगानि च यत यत नास्ति सर्वत्रा हारापितानि च रोपा-
पशूपगानि च यत्र यत्र न सन्ति, सर्वत्र हारितानि च रोपि-
पितानि च
तानि च ।
७. मूलानि च फलानि च यत यत्र नास्ति सर्वत हारापितानि च
मूलानि च फलानि च यत्र यत्र न सन्ति, सर्वत्र हारितानि च
रोपापितानि च
रोपितानि च ।
८. पंथेसू कूपा च खानापिता ब्रह्मा च रोपापिता परिभोगाय
पथिषु कूपाः च खानिताः, वृक्षाः च रोपिताः, परिभोगाय
पसु-मनुसानं
पशु-मनुष्याणाम् ।

३

१. देवानंपियो पियदसि राजा एवं आह द्वादसवासाभिसितेन मया
देवानाप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—द्वादश-वर्षाभिषिक्तेन मया
इदं आजपितं
इदम् आजपितं—
२. सर्वत विजिते मम युता च राज्ञके च प्रादेसिके च पंचसु पंचसु
सर्वत्र विजिते मम युवताः च, रज्जुकाः च, प्रादेशिकाः च पञ्चसु पञ्चसु
वासेसु अनुसं-
वर्षेषु अनुसं-
३. यानं नियातु एतायेव अथाय इमाय धंमानुसस्ति यथा अजा-
यानाय निर्यान्तु एतस्मायेव अर्थाय—अस्यै धर्मानुशस्तये, यथा अन्य-
४. य पि कंमाय साधु मातरि च पितरि च सुसूसा मित्रसंस्तुत-
स्मै अपि कर्मणे—साधुः मातरि च पितरि च शुश्रूषा ; मित्र-संस्तुत-
जातीनं बाम्हण-
ज्ञातिभ्यः ब्राह्मण-
५. समणानं साधु दानं प्राणानं साधु अनारंभो अपव्ययता
श्रमणेभ्यः साधु दानं, प्राणाना साधुः अनालम्भः, अल्प-व्ययता
अपभाडता साधु
अल्प-भाण्डता साधु ।
६. परिसा पि युते आजपयिसति गणनायं हेतुतो च व्यञ्जनतो च
परिषत् अपि युक्तान् आज्ञापयिष्यति गणनाया हेतुतः च व्यञ्जनतः च ।

४

१. अतिकातं अंतरं बहूनि वाससतानि वढितो एव प्राणारंभो विहिंसा
अतिक्रान्तम् अन्तरं बहूनि वर्ष-शतानि वर्धितः एव प्राणालम्भः, विहिंसा
च भूतानं जातीसु
च भूताना, ज्ञातिषु
२. अ[सं]प्रतिपती ब्रा[म्ह]णसमणानं असंप्रतीपती त अज
असम्प्रतिपत्तिः, ब्राह्मण-श्रमणानां असम्प्रतिपत्तिः । तत् अद्य
देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो
देवानांप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः
३. धमचरणेन [भेरी]घोसो अहो धंमघोसो विमानदर्शणा च हस्ति-
धर्म-चरणेन भेरी-घोषः अभवत् धर्म-घोषः । विमान-दर्शनात् च, हस्ति-
दसना च
दर्शनात् च,
४. अगिखंधानि च [अ]जानि च दिव्यानि रूपानि दसयित्वा जनं
अग्नि-स्कन्धान् च, अन्यानि च दिव्यानि रूपाणि दर्शयित्वा जनं
यारिसे बहूहि वाससतेहि
यादृशं बहुभिः वर्ष-शतैः
५. न भूतपुवे तारिसे अज वढिते देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो
न भूत-पूर्वं, तादृशम् अद्य वर्धितं देवानांप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः
धंमानुसस्सिट्या अनारं-
धर्मानुशस्त्या अनालं-
६. [भो] प्राणानं अविहीसा भूतानं जातीनं संपटिपती ब्राम्हणसमणानं
मः प्राणानां, अविहिंसा भूतानां, ज्ञातीनां सम्प्रतिपत्तिः, ब्राह्मण-श्रमणानां
संपटिपती मातरि पितरि
संप्रतिपत्तिः, मातरि पितरि
७. [सु]सुसा थैरसुसुसा एस अजे च बहुविधे [धं]मचरणे
शुश्रूषा, स्थविर-शुश्रूषा । एतत् अन्यत् च बहु-विधं धर्म-चरणं

- व[दि]ते वढयिसति चैव देवानंप्रियो
वर्धितं, वर्धयिष्यति चैव देवानांप्रियः
८. [प्रि]य[द]सि राजा धंम[च]रणं इदं पुत्रा च [दे]त्रा च प्रपौत्रा
प्रियदर्शी राजा धर्म-चरणम् इदम् । पुत्राः च, पौत्रा. च, प्रपौत्राः
च देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो
च देवानांप्रियस्य प्रियदर्शिन. राज्ञः
९. [प्र]वधयिसन्ति इदं [धं]मचरणं आत्र सवट्कपा धंमहि
प्रवर्धयिष्यन्ति इदं धर्म-चरणं यावत् संवत्कल्पं, धर्मे
सीलमिह तिस्तंतो [धं]मं अनुसासिसन्ति
शोले तिष्ठन्तः धमम् अनुशासिष्यन्ति ।
१०. [ए]स हि सेस्ते कंमे य धंमानुसासनं धमचरणे पि न [भ]वति
एतत् हि श्रेष्ठं कर्म यत् धर्मानुशासनम् धर्म-चरणम् अपि न भवति
असीलस [त] इममिह अथमिह
अशीलस्य । तत् अस्मिन् अर्थे
११. [व]धी च अहीनी च साधु ए[ता]य अथाय इदं लेखापितं
वृद्धिः च अहीनिः च साधुः । एतस्मै अर्थाय इदं लेखितम्--
इमस अथ[स] वधि युजंतु हीनि च
अस्य अर्थस्य वृद्धिः युज्यतां, हीनिः च
१२. [नो] लोचेतव्या द्वादसवासाभिसितेन देवानंप्रियेन प्रियदसिना
नो रोचयितव्या । द्वादश-वर्षाभिषिक्तेन देवानांप्रियेण प्रियदर्शिना
राजा इदं लेखापितं
राज्ञा इदं लेखितम् ।

५

१. देवानंप्रियो प्रियदसि राजा एवं आह कलाणं दुकरं य[पि]
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—कल्याणं दुष्करम् । यः
[आदिकरो] कलाणस सो दुकरं करोति
आदि-करः कल्याणस्य स दुष्करं करोति ।

२. त मया बहु कल्याणं कृतं त मम पुता च पोता च परं च तेन
तत् मया बहु कल्याणं कृतम् । तत् मम पुत्राः च पौत्राः च, परं च तेभ्यः
य मे [अ]पचं आव संवटकपा अनुवतिसरे तथा
यानि मे अपत्यानि यावत् संवर्त-कल्पं अनुवर्तिष्यन्ते तथा,
३. सो सुकृतं कासति यो तु एतदेसं पि हापेसति सो [दु]कृतं
ते सुकृतं करिष्यन्ति । यः तु एक-देशम् अपि हास्यति, सः दुःकृतं
कासति सुकरं हि पापं अतिकृतं अंतरं
करिष्यति । सुकरं हि पापम् । अतिक्रान्तम् अंतरं
४. न भूतप्रुवं धंममहामाता नाम त मया तैदसवासाभि[सितेन]
न भूत-पूर्वाः धर्म-महामात्राः नाम । ते मया त्रयोदश-वर्षाभिषिक्तेन
धंममहामाता कता ते सवपासंडेसु व्यापता धमाधिष्ठानाय
धर्म-महामात्राः कृताः । ते सर्व-पार्षदेषु व्यापृताः धर्माधिष्ठानाय
५. ... [धं]मयुतस च योन कंबो[ज]गंधारानं रिस्टिकपेतेणिकानं
धर्म-युक्तस्य च । योन-कम्बोज-गन्धाराणां राष्ट्रिक-पेतेनिकानां
ये वापि अंजे [आ]पराता भतमयेसु व
ये वा अपि अन्ये अपरान्ताः भूतिमयेषु वा
६.[सु]खा[य धंम]युतानं अपरिगोधाय व्यापता ते बंधन-
सुखाय धर्म-युक्तानां अ-परिगोधाय व्यापृताः ते । बन्धन-
बधस पटिविधानाय
बद्धस्य प्रतिविधानाय
७. ... [प्र]जा कताभीकारेसु वा थैरेसु वा व्यापता ते
प्रजासु कृताभीकारेषु वा स्थविरेषु वा व्यापृताः ते
पाटलिपुते च बाहिरेसु च
पाटलिपुत्रे च बाह्येषु च
८. ... [ये] वा पि मे अजे जातिका सर्वत व्यापता ते यो अयं
ये वा अपि ये अन्ये जातिकाः सर्वत्र व्यापृताः ते । यः अयं
धंमनिस्सितो ति व
धर्मनिश्चितः इत वा
९. ... [ते धं]ममहामाता एताय अथाय अयं धंमलिपी लिखिता
धर्म-महामात्राः । एतस्मै अर्थाय इयं धर्मलिपिः लिखिता ।

६

१. देवा[नंप्रियो पियदसि] राजा एवं आह अतिक्रातं अंतरं
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—अतिक्रान्तम् अन्तरं
२. न भूतप्रव [सवे काले] अथकमे व पटिवेदना वा त मया
न भूत-पूर्वं सर्वस्मिन् काले अर्थ-कर्मणी वा प्रतिवेदना वा । तत् मया
एवं कृतं
एवं कृतम्—
३. सवे काले भुंजमानस मे ओरोधनम्हि गभागारम्हि वचम्हि व
सर्वस्मिन् काले भुञ्जाने मयि, अवरोधने, गर्मागारे, व्रजे वा
४. विनीतम्हि च उयानेषु च सवत्र पटिवेदका स्मिता अथे मे [ज]नस
वैनीतके च, उद्यानेषु च सर्वत्र प्रतिवेदकाः स्थापिताः—अर्थ मे जनस्य
५. पटिवेदेथ इति सर्वत्र च जनस अथे करोमि य च किञ्चि मुखतो
प्रतिवेदयत इति, सर्वत्र च जनस्य अर्थ करोमि । यत् च किञ्चित् मुखतः
६. आजपयामि स्वयं दापकं वा स्वावापकं वा य वा पुन महामात्रेषु
आज्ञापयामि स्वयं दापक वा, श्रावकं वा, यत् वा पुनः महामात्रेषु
७. आचायि[के] अरोपितं भवति ताय अथाय विवादो निभृती व
आत्यायिकम् आरोपितं भवति, तस्मै अर्थाय विवादः निध्यात्या वा
[सं]तो परिसायं
सति परिषदि,
८. आनंतरं पटिवेदेत[व्यं] मे सर्वत्र सर्वे काले एवं मया आजपितं
अनन्तरं प्रतिवेदितव्य मे सर्वत्र सर्वस्मिन् काले एवं मया आज्ञप्तम् ।
नास्ति हि मे तो[सो]
नास्ति हि मे तोषः
९. उस्टानम्हि अथसंतीरणाय व कतव्यमते हि मे स[र्व]लोकहितं
उत्थाने अर्थ-संतीरणायां वा । कर्तव्य-मतं हि मे सर्व-लोक-हितम् ।
१०. तस च पुन एस मूले उस्टानं च अथसंतीरणा च नास्ति हि
तस्य च पुनः एतत् मूलम्—उत्थानं च, अर्थ-संतीरणा च । नास्ति हि
कंमतरं
कर्मतरं

११. सर्वलोकहितत्पा य च किञ्चि पराक्रमामि अहं किञ्चि भूतानं
सर्व-लोक-हितत्वात् । यत् च किञ्चित् पराक्रमे अहं किमिति भूतानाम्
आनंशं गच्छेयं
आनृण्यं गच्छेयम्,
१२. इह च नानि सुखापयामि परत्रा च स्वर्गं आराधयन्तु त एताय
इह च एनान् सुखयामि परत्र च स्वर्गम् आराधयन्तु । तत् एतस्मै
अथाय
अर्थाय
१३. अयं धर्मलिपी लेखापिता किञ्चि चिरं तिष्ठेय इति तथा च मे
इयं धर्म-लिपिः लेखिता किमिति चिरं तिष्ठेत् इति, तथा च मे
पुत्रा पोता च प्रपोत्रा च
पुत्राः पौत्राः च प्रपौत्राः च
१४. अनुवर्तनं सवलोकहिताय दुष्करं [तु] इदं अजत्र अगेन परा-
अनुवर्तेरन् सर्व-लोक-हिताय । दुष्करं तु इदम् अन्यत्र अयात् परा-
क्रमेन
क्रमात् ।

१. देवानांपियो पियदसि राजा सर्वत इच्छति सवे पासंडा वसेयु सवे
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा सर्वत्र इच्छति सर्वे पार्षदाः वसेयुः । सर्वे
ते सयमं च
ते संयमं च
२. भावसुधि च इच्छति जनो तु उच्चावच्छंदो उच्चावचरागो ते सर्व
भाव-शुद्धि च इच्छन्ति । जनः तु उच्चावच-च्छन्दः उच्चावच-रागः, ते सर्वे
व कासन्ति एकदेसं व कसन्ति
वा करिष्यन्ति, एक-देशं वा करिष्यन्ति ।

३. विपु[ले] तु पि दाने यस नास्ति सयमे भावसुधिता व कतंजता व
विपुले तु अपि दाने यस्य नास्ति संयमः भाव-शुद्धिः वा, कृतज्ञता वा,
ददभति[ता] च निचा बाढं
दद-भक्तिता च, ते नीचाः बाढम् ।

८

१. अतिक्रान्तं अंतरं राजानो विहारयातां आयासु एत मगव्या
अतिक्रान्तम् अन्तरं राजानः विहार-यात्रा ययुः । अत्र मृगया,
अजानि च एतारिसानि
अन्यानि च एतादृशानि
२. अभीरमकानि अहुंसु सो देवानंप्रियो प्रियदसि राजा दसवर्षा-
अभिरमकाणि अभूवन् । तद् देवानाप्रियः प्रियदर्शी राजा दश-वर्षा-
भिसितो संतो अयाय संबोधिं
भिषिक्तः सन् अयात् सम्बोधिम् ।
३. तेनेसा धंमयाता एतयं होति बाम्हणसमणानं दसणे च दाने च
तेनैषा धर्म-यात्रा । अत्रेदं भवति—ब्राह्मण-श्रमणानां दर्शनं च, दानं च,
थैरान दसणे च
स्थविराणां दर्शनं च,
४. हिरणपटिविधानो च जानपदस च जनस दसनं धंमानुसस्टी च
हिरण्य-प्रतिविधानं च, जानपदस्य च जनस्य दर्शनं धर्मानुशिष्टः च,
धंमपरिपुच्छा च
धर्म-परिपृच्छा च
५. तदोपगा एसा भुय रति भवति देवानंप्रियस प्रियदसिनो राजो
तदुपगा । एषा भूयः रतिः भवति देवानाप्रियस्य प्रियदर्शिनः राज्ञः
भा[गे] अंजे
भागः अन्यः ।

६

१. देवानंपियो पियदसि राजा एव आह अस्ति जनो उच्चावचं मंगलं
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—अस्ति जनः, उच्चावचं मङ्गलं
करोते आवाधेषु वा
कुरुते । अवाधेषु वा,
२. आवाहवीवाहेसु वा पुत्रलाभेषु वा प्रवासंमिह वा एतमिह च
आवाह-विवाहेषु वा, पुत्र-लाभेषु वा, प्रवासे वा—एतस्मिन् च
अजमिह च जनो उच्चावचं मंगलं करोते
अन्यस्मिन् च जनः चच्चावचं मङ्गलं कुरुते ।
३. एत तु महिडायो बहुकं च बहुविधं च ह्रुदं च निरथं च मंगलं
अत्र तु महिलाः बहुकं च बहु-विधं च, ह्रुदं च, निरर्थं च मङ्गलं
करोते त क्तव्यमेव तु मंगलं अपफलं तु खो
कुर्वते । तत् कर्तव्यमेव तु मङ्गलम् अल्प-फलं तु खलु
४. एतारिसं मंगलं अयं तु महाफले मंगले य धंममंगले त[ते]त
एतादृशं मङ्गलम् । इदं तु महा-फलं मङ्गलं, यत् धर्म-मङ्गलम् । तत्रैतत्
दासमतकमिह सम्यप्रतिपत्ती गुरुनं अपचिति साधु
दास-भृतकेषु सम्यक्-प्रतिपत्तिः, गुरुणाम् अपचितिः साधुः,
५. पाणेषु सयमो साधु बम्हणसमणानं साधु दानं एत च अज च
प्राणेषु संयमः साधुः, ब्राह्मण-श्रमणानां साधु दानम्—एतत् च अन्यत् च
एतारिसं धंममंगलं नाम त वक्तव्यं पिता व
एतादृशं धर्म-मङ्गलं नाम । तत् वक्तव्यं पित्रा वा,
६. पुतेन वा भ्रात्रा वा स्वामिकेन वा इदं साधु इदं क्तव्यं मंगलं
पुत्रेण वा, भ्रात्रा वा, स्वामिकेन वा—इदं साधु, इदं कर्तव्यं मङ्गलं
आव तस अथस निस्टानाय अस्ति च पि वुतं
यावत् तस्य अर्थस्य निष्ठानम् । अस्ति च अपि उक्तं—
७. साधु दन इति न तु एतारिसं अस्ता दानं व अन[ग]हो व
साधु दानम् इति । न तु एतादृशम् अस्ति दानं वा, अनुग्रहः वा
यारिसं धंमदानं व धमनुग्रहो व त तु खु मित्रेण सुहृदयेन वा
यादृशं धर्म-दानं वा धर्मानुग्रहः वा । तत् तु खलु मित्रेण सुहृदा वा,

८. जातिकेन व सहायेन व ओवादितव्यं तम्हि तम्हि पकरणे [इ]दं
ज्ञातिकेन वा, सहायेन वा अववदितव्यं तस्मिन् तस्मिन् प्रकरणे—इदं
कचं इदं साधु इति इमिना सक
कृत्यम्, इदं साधु इति अनेन शक्यः
९. स्वर्गं आराधेतु इति किं च इमिना कर्तव्यतरं यथा स्वर्गार धी
स्वर्गः आराधयितुम् इति । किं च अस्मात् कर्तव्यतरं यथा स्वर्गाराधना ?

१०

१. देवानंपियो प्रियदसि राजा यशो व कीर्ति व न महाथावहा
देवानाप्रियः प्रियदर्शी राजा यशः वा, कीर्ति वा न महार्थवहा
मज्जते अज्जत तदात्पनो दिघाय च मे [ज]नो
मन्यते अन्यत्र [अस्मात्, तद्यथा] तदात्वे दीर्घाय च मे जनः
२. धम्मसुसुंसा सुसुसता धम्मवुत्तं च अनुविधियतां एतकाय देवान-
धर्म-शुश्रूषां शुश्रूषता, धर्म-वृत्तं च अनुविधिताम् । एतस्मै देवाना-
प्रियो प्रियदसि राजा यशो व कीर्ति व इ[च्छ]ति
प्रियः प्रियदर्शी राजा यशः वा, कीर्ति वा इच्छति ।
३. यं तु किञ्चि परिक्रमते देवानं[प्रियो*] प्रियदसि राजा त सर्वं
यत् तु किञ्चित् परिक्रमते देवानाप्रियः प्रियदर्शी राजा, तत् सर्वं
पारत्रिकाय किञ्चित् सकले अप[रि]स्रवे अस एतत् परिस्रवे
पारत्रिकाय किञ्चित् सकलः [लोकः] अल्प-परिस्रवः स्यात् । एषः तु परिस्रवः,
य अपुञ्जं
यत् अपुण्यम् ।
४. दुष्करं तु खो एतं छुदकेन व जनेन उसटेन व अज्जत्र अगेन
दुष्करं तु खलु एतत् क्षुद्रकेण वा जनेन, उत्सृतेन वा अन्यत्र अघात्
पराक्रमेन सर्वं परिचजित्वा एतत् तु खो उसटेन दुष्करं
पराक्रमात् सर्वं परित्यज्य । एतत् तु खलु उत्सृतेन दुष्करम् ।

११

१. देवानंप्रियो प्रियदसि राजा एवं आह नास्ति एतारिसं दानं
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—नास्ति एतादृशं दानं
यारिसं धर्मदानं धर्मसंस्तवो वा धर्मसंविभागो [वा] धर्मसंबन्धो वा
यादृशं धर्म-दानं, धर्म-संस्तवः वा, धर्म-संविभागः वा, धर्म-संबन्धो वा ।
२. तत इदं भवति दासभक्तकम्हि सम्यप्रतिपत्ती मातरि पितरा
तत्र इदं भवति—दास-भृतकेषु सम्यक्-प्रतिपत्तिः मातरि पितरि
साधुसुसुसा मित[स]स्तुतजातिकानं बाम्हणस्त्रमणानं साधुदानं
साधु-शुश्रूषा, मित्र-संस्तुत-ज्ञातिकेभ्यः ब्राह्मण-श्रमणेभ्यः साधु-दानं.
३. प्राणानं अनारंभो माधु एत वतव्यं पिता व पुत्रेन व भाता व
प्राणानाम् अनालम्भः साधुः । एतत् वक्तव्यं पित्रा वा, पुत्रेण वा, भ्रात्रा वा,
मितसस्तुतजातिकेन व आव पटीवेसियेहि इद साधु इद क[त]व्यं
मित्र-संस्तुत-ज्ञातिकेन वा, यावत् प्रतिवेशिकैः इदं साधु इदं कर्तव्यम् ।
४. सो तथा करु इलोकचस आरधो होति परत च अनन्तं
तत् तथा कृते इह-लौकिकस्य आराधना भवति, परत्र च अनन्तं
पुङ्गवं भवति तेन धर्मदानेन
पुण्यं भवति [ए]तेन धर्म-दानेन ।

१२

१. देवानंप्रिये प्रियदसि राजा सवपासंडानि च [प]व्रजितानि च
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा सर्वपाषंडान् च प्रव्रजितान् च
घरस्तानि च पूजयति दानेन च विविधाय च पूजाय पूजयति ने
गृहस्थान् च पूजयति, दानेन च विविधया च पूजया पूजयति एनान् ।
२. न तु तथा दानं व पू[जा] व देवानंप्रियो मज्जते यथा किति
न तु तथा दानं वा, पूजा वा देवानांप्रियः मन्यते यथा किमिति
सारवढी अस स[वपा]संडानं सारवढो तु बहुविधा
सारवृद्धिः स्यात् सर्व-पाषंडानाम् । सारवृद्धिः तु बहुविधा,

३. तस तु इदं मूलं य वचिगुती किंति आत्पपासंडपूजा व परपासंड-
तस्याः तु इदं मूलं, यत् वचो-गुप्तिः । किमिति? आत्म-पार्षद-पूजा वा, पर-पार्षद-
गरहा व नो भवे अप्रकरणम्हि लहुका व अस
गर्हा वा नो भवेत् अप्रकरणे, लघुका वा स्यात्
४. तम्हि तम्हि प्रकरणे पूजेतया तु एव परपासंडा तेन तेन
तस्मिन्-तस्मिन् प्रकरणे । पूजयितव्याः तु एव पर-पार्षदाः तेन-तेन
प्रकरणेन एवं करुं आत्पासंडं च वढयति परपासंडस च
प्रकरणेन । एवं कुर्वन् (जनः) आत्म-पार्षदं च वधयति, पर-पार्षदस्य च
उपकरोति
उपकरोति;
५. तदंजथा करोतो आत्पपासंडं च छणति परपासंडस च पि
तदन्यथा कुर्वाणः आत्म-पार्षदं च क्षिणोति, पर-पार्षदस्य च अपि
अपकरोति यो हि कोचि आत्पपासंडं पूजयति परपासंडं व
अपकरोति । यः हि कश्चित् आत्म-पार्षदं पूजयति, पर-पार्षदं वा
गरहति
गर्हति—
६. सवं आत्पपासंडभितिया किंति आत्पपासंडं दीपयेम इति सो च
सर्वम् आत्म-पार्षद-भक्त्या, किमिति—आत्म-पार्षदं दीपयेम इति । सः च
पुन तथ करातो आत्पपासंड बाढतरं उपहनाति त समवायो एव
पुनः तथा कुर्वाणः आत्म-पार्षदं बाढतरम् उपहन्ति । तत्, समवायः एव
साधु
साधुः,
७. किंति अंजमजस धंमं सुणारु च ससुंसेर च एवं हि देवान-
किमिति(जनाः)अन्योन्यस्य धर्मं शृण्वीरन् च, शुश्रूषेरन् च । एवं हि देवानां-
प्रियस इच्छा किंति सवपासंडा बहुसुता च असु कलाणागमा
प्रियस्य इच्छा, किमिति—सर्वपार्षदाः बहु-श्रुताः च स्युः, कल्याणागमाः
च असु
च स्युः ।
८. ये च तत्रतत प्रसंना तेहि वतव्यं—देवानंप्रियो नो तथा दानं
ये च तत्र-तत्र प्रसन्नाः, तेभ्यः वक्तव्यम्—देवानांप्रियः नो तथा दानं
व पूजां व मंजते यथा किंति सारवढी अस सर्वपासंडानं
वा पूजा वा मन्यते यथा, किमिति ? सार-वृद्धिः स्यात् सर्व-पार्षदानाम् ।

बहका च एताय

बहुकाः च एतस्मै

६. अथा व्यापता धंममहामाता च इथीभखमहामाता च क्वैवभूमीका
अर्थाय व्यापृताः—धर्ममहामात्राः च, स्थयध्यक्ष-महामात्राः च, व्रज-भूमिकाः
च अजे च निकाया अयं च एतस फल य आत्पपासंडवढी च
च, अन्ये च निकायाः । इदं च एतस्य फलं, यत् आत्म-पार्षद-वृद्धिः च
होति धंमस च दीपना
भवति, धर्मस्य च दीपना ।

१३

१. [देवानंप्रियेन प्रियदसिना राज्ञो] कलिङ्गा विजिता]
देवानांप्रियेण प्रियदर्शिना राज्ञा कलिङ्गाः विजिताः ।
[अपवढे] सतसहस्रमात्रं तत्रा हतं बहुतावत्कं मत तता पछा अधुना
अपोढं, शत-सहस्र-मात्रं तत्र हतं, बहु-तावत्कं मृतम् । ततः पश्चात् अधुना
लघेसु कलिङ्गेषु तीव्रो धंमवायो
लब्धेषु कलिङ्गेषु तीव्रः धर्म-वातः
२.[अनु]पयो देवानंप्रियस विजि..... वधो व मरणं व
.....[अनु]शयः देवानंप्रियस्य विजि[त्य] वधः वा, मरणं वा
अपवाहो व जनस त बाढं वेदनमत च गुरुमत च देवानंपि[य]स
अपवाहः वा जनस्य, तत् बाढं वेदनीय-मतं च, गुरु-मतं च देवानांप्रियस्य
३. बाम्हणा व समणा व अजे..... [सुसुं]सा मात्रि पितरि
..... ब्राह्मणाः वा, श्रमणाः वा, अन्ये.....शुश्रूषा, मातरि पितरि
सुसुंसा गुरुसुसुंसा मितसंस्तुतसहायजातिकेसु दासभ[तकेसु]...
शुश्रूषा, गुरु-शुश्रूषा, मित्र-संस्तुत-सहाय-ज्ञातिकेषु दास-भू[तकेषु] ..
४. अभिरतानं व विनिखमण येसं वा प' .. [स]हायजातिका
.....अभिरकाना वा विनिष्क्रमणम् । येषां वा अपि..... सहाय-ज्ञातिकाः

व्यसनं प्राप्नुवति तत सो पि तेस उपघातो हाति पटीभागो चेसा
व्यसनं प्राप्नुवति, तत्र तत्-अपि तेषां, उपघातः भवति । प्रतिभागः चैषः
सर्व[मनुसानं].....
सर्व-मनुष्याणां.....

५.[अ]स्ति इमे निकाया अजत्र योनेसु....[जनपद]मिह यत्र नास्ति
.....सन्ति इमे निकायाः—अन्यत्र यवनेभ्यः.....जनपदे यत्र नास्ति
मनुसानं एकतरमिह पासंडमिह न नाम प्रसादो यावत्को जनो तदा
मनुष्याणाम् एकतरे पार्षदे न नाम प्रसादः । यावत्कः जनः तदा

६. ... [सह]स्रभागो व गरुमतो देवानं[पियस] न य सक
सहस्र-भागः वा गुरु-मतः देवानांप्रियस्य ... न यः शक्यः
छमितवे या च पि अटवियो देवानंप्रियस पिजिते पाति
क्षमितुम् । याः च अपि अटव्यः देवानांप्रियस्य विजिते भवन्ति (?)

७. ... चते तेसं देवानंप्रियस.....सर्वभूतानं अछति च सयमं
... उच्यते (?) तेषां देवानांप्रियस्य.....सर्व-भूतानाम् अक्षति च संयमं
च समचैरं च मादव च
च, सम-चर्या च, मादवं च,

८. लधो... [देवा]नंप्रियस इध सवेसु च.....योनराज परं
.....लब्धः ... [देवा]नांप्रियस्य इह सर्वेषु चयवनराजः, परं
च तेन चत्पारो राजानो तुरमायो च अंतेकिन च मगा च
च तस्मात् चत्वारः राजानः तुलमयः च, अन्तेकिनः च, मगा च,

९. ... इध राजविसयमिह योनकंबो[जेसु][अं]प्रपारिंदेसु
..... इह राज-विषये, यवन-कम्बो[जेषु][आ]न्त्र-पारदेषु—
सवत देवानंप्रियस धंमानुसस्ति अनुवतरे यत पि दूति
सर्वत्र देवानांप्रियस्य धर्मानुशिष्टयः अनुवृत्येरन् । यत्र अपि दौत्यं

१०. ... [विध]न धंमानुसस्ति च धर्मं अनुविधियरे.....विजयो
... [विधा]नं धर्मानुशिष्टि च धर्मम् अनुविधीयरन्विजयः
सवथा पुन विजयो पीतिसो सा लधा सा पीति होति धंमविजयमिह
सर्वथा पुनः विजयः प्रीति-रसः सः । लब्धा सा प्रीतिः भवति धर्म-विजये

११. ... [देवानं]प्रियो एताय अथाय अयं धंम[लिपि] ... [न]वं
... देवानांप्रियः । एतस्मै अर्थाय इयं धर्म-लिपिः ... नवं

- विजयं मा विजितेव्यं मंजा सरसके एव विजये छाति च
 विजयं मा विजेतव्यं मन्येरन्, सदृशे एव विजये क्षान्तिः च
 १२. [इलो]किको च पारलोकिको..... इलोकिका च पारलोकिका
ऐहलौकिकः च पारलौकिकः.....ऐहलौकिका च पारलौकिका
 च
 च ।

१४

- १- अयं धंमलिपी देवानंप्रियेन प्रियदसिना राजा लेखापिता अस्ति एव
 इयं धर्म-लिपिः देवानांप्रियेण प्रियदर्शिना राज्ञा लेखिता । सन्ति एव
२. संखितेन अस्ति मङ्गमेन अस्ति विस्ततन न च सर्व सर्वत घटितं
 संक्षिप्तेन, सन्ति मध्यमेन, सन्ति विस्तृतेन । न च सर्व सर्वत्र घटितं—
३. महालके हि विजितं बहु च लिखितं लिखापयिस चैव अस्ति च
 महल्लकं हि विजितं, बहु च लिखितं, लेखयिष्यामि चैव । अस्ति च
 एत कं
 अत्र तत्
४. पुनपुन वुतं तसतस अथस माधूरताय किं ति जनो तथा पटिपजेथ
 पुनः-पुनः उक्तं—तस्य-तस्य अर्थस्य मधुरतायै किमिति जनः तथा प्रतिपद्येत् ।
५. तत्र एकदा अस्मात् लिखितं अस देसं व सञ्जाय कारणं व
 तत्र एकदा असमाप्तं लिखितं स्यात्—देशं वा संख्याय, कारणं वा
६. अलोचेत्पा लिपिकरापरधेन व
 आलोच्य, लिपिकरापराधेन वा ।

SEVEN DELHI-TOPRA PILLAR EDICTS

१

१. देवानंपिये पियदसि लाजा हेवं आहा—सडुवीमति-
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—षड्विंशति-
 २. वसअभिसितेन मे इयं धंमलिपि लिखापिता
वर्षाभिषिक्तेन मया इयं धर्म-लिपिः लेखिता ।
 ३. हिदत्तपालते दुसंपटिपादये अंनत्त अगाया धंमकामताया
ऐहत्तपारत्तं दुःसम्प्रतिपाद्यम् अन्यत्त अगायाः धर्म-कामतायाः,
 ४. अगाय पलीखाया अगाय सु[सू]साया अगेन भयेना
अगायाः परीक्षायाः, अगायाः शुश्रूषायाः, अगात् भयात्,
 ५. अगेन उसाहेना एस चु खो मम अनुसथिया
अगात् उत्साहात् । एषा तु खलु मम अनुशिष्टि
 ६. धंमापेखा धंमकामता चा सुवेसुवे वढिता वढीसति चेवा
धमपेक्षा धर्म-कामता च श्वः-श्वः वर्धिता, वर्धिष्यते चैव ।
 ७. पुलिसा पि च मे उक्सा चा गेवया चा मक्किमा चा अनुविधीयंति
पुरुषाः अपि च, मे उत्कृष्टाः च, ग्राम्या च, मध्यमा च अनुविदधति
 ८. संपटिपादयंति चा अलं च पलं समादपयितवे हेमेश अंत-
सम्प्रतिपादयन्ति च, अलं च, परं समादापयितुम् । एवमेव अन्त-
 ९. महामाता पि एस हि विधि या इयं धंमेन पालना धंमेन विधाने
महामात्रा अपि । एष हि विधिः—यत् इदं धर्मेण पालनं, धर्मेण विधानं,
 १०. धंमेन सुखियना धंमेन गोती ति
धर्मेण सुखीकरणं, धर्मेण गुप्तिः इति ।
-

२

१. देवानंपिये पियदसि लाज
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा
२. हेवं आहा धंमे साधू कियं चु धंमे ति अपासिनवे बहुकयाने
एवम् आह—धर्मः साधुः । कियान् तु धर्मः इति ? अल्पास्नवः बहु-कल्याणं
३. दया दाने सचे सोचये चखुदाने पि मे बहुविधे दिने दुपद-
दया दानं सत्यं शौचम् । चत्तुर्दानम् अपि मया बहु-विध दत्तम् । द्विपद-
४. चतुपदेसु पखिवालिचलेसु विविधे मे अनुगहे कटे आ-पान-
चतुष्पदेषु पक्षि-वारिचरेषु विविधः मया अनुग्रहः कृतः, आ-प्राण-
५. दाखिनाये अन्नानि पि च मे बहूनि कयानानि कटानि एताये मे
दाक्षिण्यात् । अन्यानि अपि च मया बहूनि कल्याणानि कृतानि । एतस्मै मया
६. अठाये इयं धंमलिपि लिखापिता हेवं अनुपटिपजंतु चिलं-
अर्थाय इयं धमे-लिपिः लेखिता । एवम् अनुप्रतिपद्यन्तां (जनाः) चिर-
७. थितिका च होतू तीति ये च हेवं संपटिपजीसति से सुकटं कळती ति
स्थितिका च भवतु इति । यः च एवं संप्रतिपत्स्यते, सः सुकृतं करिष्यति इति ।

३

१. देवानंपिये पियदसि लाज हेवं अहा कयानंमेव देखति इयं मे
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—कल्याणमेव पश्यति (जनः) इदं मे
२. कयाने कटे ति नो मिन पापं देखति इयं मे पापे कटे ति इयं
कल्याणं कृतम् इति । न पुनः पापं पश्यति—इदं मया पापं कृतम् इति अयं,
वा आसिनवे
वा आस्नवः
३. नामा ति दुपटिवेखे चु खो एसा हेवं चु खो एस देखिये इमानि
नाम इति । दुष्प्रतिबोद्धं तु खलु एतत् । एवं तु खलु एतत् पश्येत्—इमानि

४. आसिनवगामीनि नाम अथ चंडिये नीटूलिये कोधे माने इस्या
आस्नव-गामीनि नाम, यथा—चाण्ड्यं नैष्ठुर्यं क्रोधः मानः ईर्ष्या,
५. कालनेन व हकं मा पलिभसयिसं एस बाढ देखिये इयं मे
(एषां) कारणेन एव अहं मा परिभ्रश्येयम् । एतत् बाढं पश्येत्—इदं मे
६. हिदतिकाये इयं मन मे पालतिकाये
ऐहत्रिकाय, इदं पुनः मे पारत्रिकाय ।

४

१. देवानंपिये पियदसि लि(ला)ज हेवं आहा सडुवीसतिवस-
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—षड्विंशति-वर्षा-
२. अभिसितेन मे इयं धंमलिपि लिखापिता लजूका मे
भिषिक्तेन मया इयं धर्म-लिपिः लेखिता । रज्जुका मे
३. बहूसु पानसतसहसेसु जनसि आयता तेसं ये अभिहाले वा
बहुषु प्राण-शत-सहस्रेषु जनेषु आयताः । तेषां यः अभिहारः वा,
४. दंडे वा अतपतिये मे कटे किंति लजूका अस्वथ अभीता
दण्ड वा आत्मपतिकः मया कृतः । किमिति ?—रज्जुकाः आच्वस्ताः अभीताः
५. कंमानि पवतयेवू जनस जानपदसा हितसुखं उपदहेवू
कर्माणि प्रवर्तयेयुः, जनस्य जानपदस्य हित-सुखम् उपदध्युः,
६. अनुगहिनेवू चा सुखीयनदुखीयनं जानिसंति धंमयुतेन च
(तान्) अनुगृह्णीयुः च । सुखीकरण-दुःखीकरणं ज्ञास्यन्ति, धर्मयुक्ता च
७. त्रियोवदिसंति जनं जानपदं किंति हिदतं च पालत च
(सन्त) व्यवदिष्यन्ति जनं जानपदं—किमिति ऐहत्रं च पारत्र च
८. आलाधयेवू ति लजूका पि लघंति पटिचलितवे मं पुलिसानि
आराधयेयु इति । रज्जुका अपि अर्हन्ति प्रतिचलितुं मां, पुरुषान्
पि मे
अपि मे

६. छंदनानि पटिचलिसन्ति ते पि च कानि वियोवदि-
छन्दज्ञान् प्रतिचलिष्यन्ति । ते (पुरुषाः) अपि च —केऽपि— व्यववदि-
सन्ति येन मं लजूका
ष्यन्ति येन मां रज्जुका

१०. चघन्ति आलाधयितवे अथा हि पजं वियताये धातिये निसिजतु
शक्ष्यन्ति आराधयितुम् । यथा हि प्रजां विज्ञातायै धात्र्यै निसृज्य (जनः)

११. अस्वथे होति वियत धाति चघति मे पजं सुखं पलिहटवे
आस्वस्त भवति—विज्ञाता धात्री शक्ष्यति मे प्रजां सुखं परिहर्तुम् ।

१२. हेवं ममा लजूका कटा जानपदस हितसुखाये येन एते अभीता
एवं मया रज्जुका कृता जानपदस्य हित-सुखाय । येन एते अभीता

१३. अस्वथ संतं अविमना कंमानि पवतयेवू ति एतेन मे लजूकानं
आस्वस्ता सन्त अविमनस्काः कर्माणि प्रवर्तयेयु इति, एतेन मया रज्जुकानां

१४. अभिहाले व दंडे वा अतपतिये कटे इच्छितविये हि एसा किंति
अभिहारः वा, दण्डः वा आत्मपतिक कृत । एष्टव्यं हि एतत्—किमिति

१५. वियोहालसमता च सिय दंडसमता चा अव इते पि च मे
व्यवहार-समता च स्यात्, दण्ड-समता च । यावत् इदम् अपि च मे
आवृति
आवृतिः —

१६. बंधनबधानं मुनिसानं तीलितदंडानं पतवधानं तिनि दिवसानि मे
बन्धन-बद्धेभ्य मनुष्येभ्य तीरित-दण्डेभ्य प्राप्त-वधेभ्य त्रय. दिवसा. मया

१७. योते दिने नातिका व कानि निभूपयिसन्ति जीविताये तानं
यौतं दत्तम् । ज्ञातिका वा केऽपि निध्यापयिष्यन्ति जीविताय तेषा (प्राप्त-वधा-

१८. ना संतं वा निभूपयिता दानं दाहन्ति पाल तेकं उपवासं
नाम्) । न सति वा नि-यापयितरि, दानं दास्यन्ति पारत्रिकम्, उपवासं
व कर्छन्ति
वा करिष्यन्ति ।

१९. इच्छा हि मे हेवं निलुधसि पि कालसि पालतं आलाधयेवू ति जनस च
इच्छा हि मे एवं निरुद्धे अपि काले पारत्रम् आराधयेयु इति, जनस्य च

२०. वढति विविधे धंमचलने संयमे दानसविभागे ति
वर्धते विविधं धर्म-चरणं संयम दान-संविभागः इति ।

५

१. देवानंपिये पियदसि लाज हेवं अहा सडुवीसतिवस-
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—षड्विंशति-वर्षा-
२. अभिसितेन मे इमानि जातानि अवधियानि कटानि से यथा
मिषिक्तेन मया इमानि जातानि अवध्यानि कृतानि, तत् यथा—
३. सुके सालिका अलुने चक्रवाके हंसे नंदीमुखे गेलाटे
शुकः सारिका अरुणः चक्रवाकः हंसः नन्दीमुखः गेलाटः
४. जतूका अंबाकपीलिका दडी अनठिकमछे वेदवेयके
जतूकः अम्बापिपीलिका दुली अनस्थिर-मत्स्यः वेदवेयकः
५. गंगापुपुटके संकुजमछे कफटसयके पंनससे सिमले
गंगा-पुपुटकः संकुज-मत्स्यः कमठ-शयंकः पण-शशः सुमरः
६. संडके ओकपिण्डे पलसते सेतकपोते गामकपोते
षण्डकः ओकपिण्डः पल्यशतः (?) श्वेत-रुपांतः ग्राम-कपोतः,
७. सवे चतुपदे ये पटिभोगं नो एति न च खादियति [अजकानानि]
सर्वे चतुष्पादा यत्-[यत्] प्रतिभोगं न एति, न च खाद्यते । अजकाःधाः,
८. [ए]ङका चा सूकली चा गभिनी व पायमीना व अवधि[य पोत]के
एङका च, शूकर्य च—गर्भिण्यः वा पाययमाना वा—अवध्याः, पोतका
९. पि च कानि आसंमासिके वधिकुकुटे नो कटविये तुसे सजीवे
अपि च ये आषण्मासिकाः । वध्रि-कुम्कुट नो कर्त्तव्य । तुषः सजीवः
१०. नो भ्रापेतविये दावे अनठाये वा विहिसाये वा नो भ्रापेतविये
नो दाहयितव्यः । दावः अनर्थाय वा, विहिसायै वा, नो दाहयितव्यः ।
११. जीवेन जीवे नो पुसितविये तीसु चातुंमासीसु तिसायं पुंनमासियं
जीवेन जीवः नो पोषयितव्य । तिसृषु चातुर्मासीषु, तिष्य-यौर्णमास्यां
१२. तिंनि दिवसानि चानुदसं पंनडसं पटिपदाये धुवाये चा
त्रिषु दिवसेषु—चतुर्दशे पञ्चदशे प्रतिपदि—गुवे च
१३. अनुपोसथं मछे अवधिये नो पि विकेतविये एतानि ये वा दिवसानि
अनूपवसथं मत्स्य अवध्य, नो अपि विकेतव्यः । एतान् यान् एव दिवसान्

१४. नागवनसि केवटभोगसि यानि अन्नानि पि जीवनिकायानि
नाग-वने कैवर्त-भोगे, ये अन्ये अपि जीव-निकायाः,
१५. नो हंतवियानि अठमीपखाये चावुदसाये पंनडसाये तिसाये
नो हन्तव्याः । अष्टमी-पक्षे चतुर्दश्यां पञ्चदश्यां तिष्य-
१६. पुनावसुने तीसु चातुर्मासीसु सुदिवसाये गोने नो नीलखितविये
पुनर्वसौ, तिसृषु चातुर्मासीषु, सुदिवसे गौः नो निर्लिखितव्यः,
१७. अजके एङके सुकले ए वा पि अंने नीलखियति नो नीलखितविये
अजकः एङकः शूकरः, य वा अपि अन्य निर्लिख्यते, नो निर्लिखितव्यः ।
१८. तिसाये पुनावसुने चातुर्मासिये चातुर्मासिपखाये अश्वसा गोनसा
तिष्य-पुनर्वसौ चातुर्मास्यां चातुर्मासी-पक्षे अश्वस्य गोः
१९. लखने नो कटविये याव सडुवीसतिवसअभिसितेन मे एताये
लेखनं नो कर्तव्यम् । यावत् षड्विंशति-वर्षाभिषिक्तेन मया एतस्मिन्
२०. अंतलिकाये पंनवीसति बंधन-मोखानि कटानि
अन्तरे पञ्चविंशति बन्धन-मोक्षा कृताः ।

६

१. देवानंपिये पियदसि लाज हेवं अहा दुवाडस-
देवानाप्रिय प्रियदर्शी राजा एवम् आह—द्वादश-
२. वसअभिसितेन मे धंमलिपि लिखापिता लोकसा
वर्षाभिषिक्तेन मया धर्म-लिपिः लेखिता लोकस्य
३. हितसुखाये से तं अपहटा तंतं धंमवटि पापोवा
हित-सुखाय, स तां अप्रहर्ता तां-तां धर्म-वृद्धिं प्राप्नुयात् ।
४. हेवं लोकसा हित[सुखे] ति पटिक्खामि अथ इयं
एवं लोकस्य हित-सुखम् इति प्रतिवीक्षे । यथा इदं
५. नातिसु हेवं पतियासंनेसु हेव अपकठेसु
ज्ञातिषु, एवं प्रत्यासन्नेषु, एवम् अपकठेषु—

६. किमं कानि सुखम् अवहामी ति तथा च विदहामि हेमेवा
किमपि किञ्चित् सुखम् आवहामि इति, तथा च विदहामि । एवमेव
७. सवनिकायेसु पटिवेखामि सवपासंढा पि मे पूजिता
सर्व-निकायेषु प्रतिवीक्षे । सर्व-पार्षदाः अपि मया पूजिताः
८. विविधाय पूजाया ए च इयं अतना पचूपगमने
विविधया पूजया । यत् तु इदम् आत्मना प्रत्युपगमनं,
९. से मे मोख्यमते सडुवीसतिवसअभिसितेन मे
तत् मे मुख्य-मतम् । षड्विंशति-वर्षाभिषिक्तेन मया
१०. इयं धंमलिपि लिखापिता
इयं धर्म-लिपिः लेखिता ।

१. देवानंपिये पियदसि लाजा हेवं आहा ये अतिकंतं
देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—ये अतिक्रान्ते
२. अंतलं लाजाने हुसु हेवं इछिसु कथं जने
अन्तरे राजानः बभूवुः, एवम् इयिषु —कथं जन
३. धंमवढिया वढेया नो च जने अनुलुपाया धंमवढिया
धर्म-वृद्ध्या वर्धेत । नो तु जनः अनुरूपया धर्म-वृद्ध्या
४. वढिया एतं देवानंपिये पियदसि लाजा हेवं आहा एस मे
ववृधे । अत्र देवानांप्रिय प्रियदर्शी राजा एवम् आह—एतत् मे
५. हुथा अतिकंतं च अंतलं हेवं इछिसु लाजाने कथं जने
बभूव—अतिक्रान्ते च अन्तरे एवम् इयिषुः राजानः कथं जनः
६. अनुलुपाया धंमवढिया वढेया ति नो च जने अनुलुपाया
अनुरूपया धर्म-वृद्ध्या वर्धेत इति । नो च जनः अनुरूपया
७. धंमवढिया वढिया से किनसु जने अनु [प]टिपजेया
धर्म-वृद्ध्या वर्धे । तत् कथं-स्वित् जनः (धर्मस्)-अनु प्रतिपद्येत,

८. किनसु जने अनुलुपाया धंमवढिया वढेया ति किनसु कानि
कथं-स्वित् जनः अनुरूपया धर्म-वृद्ध्या वर्धेत इति, कथं-स्वित् कांश्चित्
९. अभ्युन्नामयेहं धंमवढिया ति एतं देवानंपिये पियदसि लाजा हेवं
अभ्युन्नामयेयं धर्म-वृद्ध्या इति । अत्र देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम्
१०. आहा एस मे हुथा धंमसावनानि सावापयामि धंमानुसथिनि
आह—एतत् मे बभूव—धर्म-श्रावणानि श्रावयामि, धर्मानुशिष्टीः
११. अनुसासामि एतं जने सुतु अनु पटीपजीसति अभ्युन्नमिसति
अनुशास्मि । एतानि जनः श्रुत्वा (धर्मम्)-अनु प्रतिपत्स्यते, अभ्युन्नस्यति,
१२. धंमवढिया च बाढं वढिसति एताये मं अठाये धंमसावनानि सावा-
धर्म-वृद्ध्या च बाढं वर्धिस्यते । एतस्मै मया अर्थाय धर्म-श्रावणानि श्रावि-
पितानि धंमानुसथिनि विविधानि आनपितानि [यथा पुलि]सा
तानि, धर्मानुशिष्टयः विविधाः आज्ञप्ताः, यथा — पुरुषाः
पि बहुने जनसि आयता ए ते पलियोवदिसन्ति पि पविथलिसन्ति
अपि बहुषु जनेषु आयताः ये तानि पर्यववदिष्यन्ति अपि, प्रविस्तारयिष्यन्ति
पि लज्जका पि बहुकेसु पानसतसहसेसु आयता ते पि मे आन-
अपि, रज्जुकाः अपि बहुकेषु प्राण-शत-सहस्रेषु आयताः । ते ऽपि मया आज्ञ-
पिता हेवं च हेवं च पलियोवदाथ
प्ताः — एवं च एवं च पर्यववदत
१३. जनं धंमयु[तं] [देवा]नंपिये पियदसि हेवं आहा एतमेव मे
जनं धर्म-युक्तम् । देवानांप्रियः प्रियदर्शी एवम् आह—एतदेव मया
अनुवेखमाने धंमथंभानि कटानि धंममहामाता कटा धंम-
अनुवीक्षमाणेन धर्म-स्तम्भाः कृताः, धर्म-महामात्राः कृताः, धर्म-
[सावने] कटे देवानंपिये पियदसि लाजा हेवं आहा मगेषु पि मे
श्रावणं कृतम् । देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—मार्गेषु अपि मया
निगोहानि लोपापितानि छायोपगानि होसन्ति पसुमुनिसानं अंबा-
न्ययोघाः रोपिताः — छायोपगाः भविष्यन्ति पशु-मनुष्याणाम्, आम्र-
वडिक्या लोपापिता अढ[कोसि]क्यानि पि मे उदुपानानि
वाटिकाः रोपिताः । आष्ट-क्रोशिकानि अपि मया उदपानानि
१४. खानापापितानि निसि[ढ]या च कालापिता आपानानि मे ब[हु]कानि
खानितानि, निषद्याः च कारिताः, आपानानि मया बहुकानि

तततत कालापिता पटीभोगाये पसुमुनिसानं ल[हुके चु] एस पटी-
तत्र-तत्र कारितानि प्रतिभोगाय पशु-मनुष्याणा लघुकाः तु एते प्रति-
भोगे नाम विविधाया हि सुखायनाया पुलिमेहि पि लाजीहि ममया
भोगाः नाम । विविधैः हि सुखीकरणैः पूर्वैः अपि राजभिः, मया
च सुखयिते लोके इमं च धंमानुपटीपती अनुपटीपजंतु ति
च सुखयितः लोकः । इमं तु धर्मानुप्रतिपत्तिम् अनुप्रतिपद्यन्ता (जनाः) इति,
एतदथा मे
एतदर्थाय मया

१५. एस कटे देवानंपिये पियदसि हेवं आहा धंममहामाता पि मे ते
एतानि कृतानि । देवानाप्रियः प्रियदर्शी एवम् आह—धर्म-महामात्राः अपि मे ते
बहुविधेषु अठेसु आनुगाहेकेसु वियापटासे पवजीतानं चैव गिहिथानं
बहु-विधेषु अर्थेषु आनुग्रहिकेषु व्यापृताः, प्रव्रजिताना चैव गृहस्थाना
च सव[पासंडे]सु पि च वियापटासे संघठसि पि मे कटे इमे
च सर्व-पार्षदेषु अपि च व्यापृताः । संघार्थे अपि मया कृतम्—इमे
वियापटा होहंति ति हेमेव बाभनेसु आजीविकेसु पि मे कटे
व्यापृताः भविष्यन्ति इति । एवमेव ब्राह्मणेषु आजीविकेषु अपि मया कृतम्—

१६. इमे वियापटा होहंति ति निगंठेसु पि मे कटे इमे वियापटा
इमे व्यापृताः भविष्यन्ति इति । निर्ग्रन्थेषु अपि मया कृतम्—इमे व्यापृताः
होहंति नानापासंडेसु पि मे कटे इमे वियापटा होहंति ति
भविष्यन्ति । नाना-पार्षदेषु अपि मया कृतम्—इमे व्यापृताः भविष्यन्ति इति ।
पटिविसिठं पटीविसिठं तेसुतेसु [तेते महा]माता धंममहामाता चु
प्रतिविसिठं-प्रतिविसिठं तेषु-तेषु ते-ते महामात्राः धर्म-महामात्राः च
मे एतेसु चैव वियापटा सवेसु च अंनेसु पासंडेसु देवानंपिये पियदसि
मे एतेषु चैव व्यापृताः, सर्वेषु च अन्येषु पार्षदेषु । देवानाप्रियः प्रियदर्शी
लाजा हेवं आहा
राजा एवम् आह—

१७. एते च अंने च बहुका सुखा दानविमगसि वियापटासे मम चैव
एते च अन्ये च बहुकाः मुख्याः दान-विसर्गे व्यापृताः मम चैव
देविनं च सवसि च मे ओलोधनसि ते बहुविधेन आ[का]लेन तानि-
देवीना च । सर्वेषु च मे अवरोधनेषु ते बहु-विधेन आकारेण तानि-

तानि तुष्टायतनानि पटी[वेदयन्ति] हिद चैव दिसासु च दालकानं
 तानि तुष्टायतनानि प्रतिवेदयन्ति, इह चैव दिशासु च । दारकाणाम्
 पि च मे कटे अन्नानं च देविकुमालानं इमे दानविसर्गेसू वियापटा
 अपि च मया कृतम्, अन्येषा च देवी-कुमाराणाम्—इमे दान-विसर्गेषु व्यापृताः
 होहन्ति ति
 भविष्यन्ति इति

१८. धंमापदानाया धंमानुपटिपत्तिये एस हि धंमापदाने धमपटीपति
 धर्मावदानार्थाय धर्मानुप्रतिपत्तये । एतत् हि धर्मावदानं धर्म-प्रतिपत्तिः
 च या इयं दया दाने सचे सोचवे मदवे साध[वे] च लोकस हेवं
 च, यानि इमानि—दया, दानं, सत्यं, शौचं, मार्दवं, साधवं च लोकस्य एवं
 वढिससि ति देवानंपिये [पियदसि] लाजा हेवं आहा यानि हि कानिचि
 वर्धिष्यन्ते इति । देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—यानि हि कानिचित्
 ममिया साधवानि कटानि तं लोके अनुपटीपन्ने तं च अनुविधियन्ति
 मया साधवानि कृतानि, तानि लोकः अनुप्रतिपन्नः, तानि च अनुविदधति
 तेन वढिता च
 तेन वर्धिताः च

१९. वढिसन्ति च मातापितिसु सुसुसाया गुलुसु सुसुसाया वयोमहाल-
 वर्धिष्यन्ते च माता-पितृषु शुश्रूषया, गुरुषु शुश्रूषया वयो-महल्ल-
 कानं अनुपटीपतिया बाभनसमनेसु कपनवलाकेसु आव दासभटकेसु
 कानाम् अनुप्रतिपत्त्या, ब्राह्मण-श्रमणेषु कृपण-वराकेषु यावत् दास-भृतकेषु
 संपटीपतिया देवानंपि[ये पि]यदसि लाजा हेवं आहा मुनिसानं
 संप्रतिपत्त्या । देवानांप्रियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—मनुज्याणां
 चु या इयं धंमवढि वढिता दुवेहि येव आकालेहि धमनियमेन च
 तु या इयं धर्म-वृद्धि वर्धिता द्वाभ्याम् एव आकाराभ्या—धर्म-नियमेन च
 निष्कतिया च
 निध्यात्या च

२०. तत चु लहु से धंमनियमे निष्कतिया व भुये धंमनियमे चु खो एस
 तत्र तु लघुः सः धर्म-नियमः, निध्यात्या एव भूयः । धर्म-नियमः तु खलु ऐषः
 ये मे इयं कटे इमानि च इमानि जातानि अवधियानि अन्नानि पि
 यत् मया इदं कृतम्—इमानि च इमानि जातानि अवध्यानि । अन्ये अपि

चु बहु[कानि] धंमनियमानि यानि मे कटानि निभतिया व चु
 तु बहुकाः धर्म-नियमाः ये मया कृताः । निध्यात्वा एव तु
 भुये मुनिसानं धंमवट्ठि वट्ठिता अविहिंसाये भूतानं
 भूयः मनुष्याणां धर्म-वृद्धिः वर्धिता अविहिंसायै भूतानाम्,

२१. अनालंभाये पानानं से एताये अथाये इयं कटे पुता-
 अनालम्भाय प्राणानाम् । तत् एतस्मै अर्थाय इयं [धर्मलिपिः] कृता — पुत्र-
 पपोतिके चंदयसुलियिके होतु ति तथा च अनु-
 प्रपौत्रिकी चान्द्रमः-सौर्यिकी भवतु इति, तथा च [इमा धर्म-लिपि जनाः] अनु-
 पटीपजंतु ति हेवं हि अनुपटीपजंतं हिदत[पाल]ते आलधे
 प्रतिपद्यन्ताम् इति । एवं हि अनुप्रतिपद्यमाने [जने] ऐहत्र-पारत्रम् आराद्धं
 होति सतविसतिवसाभिसितेन मे इयं धंमलिपि लिखापापिता ति
 भवति । सप्तविंशति-वर्षाभिषिक्तेन मया इयं धर्म-लिपिः लेखिता इति
 एतं देवानंपिये आह इयं
 एतस्मिन् देवानांप्रियः आह—इयं

२२. धंमलिपि अत अथि सिलाथंभानि वा सिलाफलकानि वा तत
 धर्म-लिपिः—यत्र सन्ति शिला-स्तम्भाः वा, शिला-फलकानि वा तत्र
 कटविया एन एस चिलठितिके सिया
 कर्तव्या, येन एषा चिर-स्थितिका स्यात् ।
-

FIRST SEPARATE ROCK EDICT (DHAULI)

१. [देवानंप्रियस वच]नेन तोसलियं म[हा]माता [नग]ल[वियोहाल]का
देवानाप्रियस्य वचनेन तोसल्या महामात्राः नगर-व्यवहारकाः
२. वतवय [अं किचि दखा]मि हकं तं इच्छामि किं[ति कंमन प]टिपा-
वक्तव्याः —यत् किञ्चित् पश्यामि अहं तत् इच्छामि किमिति कर्मणा प्रतिपा-
दयेहं
दयेयं,
३. दुवालते च आलभेहं एस च मे मोख्यमत दुवा[ल एतसि अठ]सि
द्वारतः च आरभेय ! एतत् च मे मुख्य-मतं द्वारम् एतस्मिन् अर्थे
अं तुफेसु
यत् युष्मासु
४. अनुमथि तुफे हि बहुसु पानसहसेसु आय[त पनयं ग]छेम सु
अनुशिष्टिः । यूयं हि बहुषु प्राण-सहस्रेषु आयताः —प्राणयं गच्छेम स्वित्
मुनिसानं सवे
मनुष्याणाम् । सर्वे
५. मुनिसे पजा ममा अथा पजाये इच्छामि हकं [किंति सवेन हि]तसुखेन
मनुष्याः प्रजा : मम । यथा प्रजासु इच्छामि अहं किमिति सर्वेण हित-सुखेन
हिदलौकिक-
ऐहलौकिक-
६. पाललौकिकेन यु[जिवु ति तथा सवमुनि]सेसु पि इच्छामि
पाललौकिकेन युज्युः (प्रजाः) इति, तथा सर्व-मनुष्येषु अपि इच्छामि
हकं नो च पापुनाथ आवग
अहम् । न च प्राप्नुथ यावद्-ग-
७. [मुके इयं अठे केछ] व एकपुलि[से पापु]नाति एतं से पि
मक अयम् अर्थ । कश्चित् वा एक-पुरुषः प्राप्नोति एतत् स अपि
देस नो सर्वं देखत [हि तुफे] एतं
देशं नो सर्वं पश्यत हि यूयम् एतत्

८. सुवि[हि]ता पि नि[ति]यं एकपुलिसे [पि अथि] ये बंधनं वा पलि-
सुविहिता अपि नीत्याम् एक-पुरुषाः अपि सन्ति ये बन्धनं वा, परि-
किलेसं वा पापुनाति तत होति
क्लेशं वा प्राप्नुवन्ति । तत्र भवति
९. अकस्मा तेन बंधनंतिक अने च [ब]हुजने दविये दुखीयति
अकस्मात् तेन बन्धनान्तिकम्, अन्ये च बहु-जनाः दवीयः दुःखायन्ते ।
तत इच्छितविये
ततः एष्टव्यं
१०. तुफेहि किंति मभं पटिपादयेमा ति इमेहि चु [जातेहि] नो संपटि-
युष्माभि किमिति मध्यं प्रतिपादयेम इति । एभिः तु जातैः नो सम्प्रति-
पजति इसाय आसुलोपेन
पद्यते—ईर्ष्या आशु-रोपेण
११. नि[टू]लियेन तूलना[य] अनावूतिय आलसियेन किलमथेन से इच्छित-
नैष्ठुर्येण त्वरणया अनावृत्या आलस्येन क्लमथेन । तत् एष्ट-
विये किंति एते
व्यं किमिति एतानि
१२. [जाता नो] हवेवु ममा ति एतस च सवस मूले अनासु-
जातानि नो भवेयुः अस्माकम् इति । एतस्य च सर्वस्य मूलम् अनाशु-
लोपे अ[तू]लना च नितियं ए किलंते सिया
रोपः (=अक्रोधः) अत्वरणा च । नीत्यां ये क्लान्ता स्युः,
१३. [न] ते उग[छे] संचलितविये तु व[टि]तविये एतविये वा हेवंमेव ए
न ते उद्गच्छेयुः —संचलितव्यं तु, वर्तितव्यं, एतव्यं वा । एवमेव याः
द[खेय] तुफाक तेन वतविये
पश्येत् युष्माकं, तेन वक्तव्यम्—
१४. आनने देखत हेवं च हेवं च [दे]वानांपियस अनुसथि से महा[फले]
आनुर्यं पश्यत, एवं च एवं च देवानांप्रियस्य अनुशिष्टिः, सः महाफलः
ए] तस [संप]टिपाद
यः तस्य सम्प्रतिपादः,

१५. महाअपाये अरंपटिपति [वि]पटिपादयमीने हि एत नथि स्वगस
महापाया असम्प्रतिपत्तिः, विप्रतिपाद्यमाने हि एतस्मिन्, नास्ति स्वर्गस्य
[आ]लधि नो लाजा[लधि]
आराधना, नो राजाराधना ।
१६. दुआहले हि इ[मस] कंसस मे कुते मनोअतिलेके संपटिपजमीने
द्व्याहरं हि अस्य कर्मणः (फल ?); मे कुतः, मनोऽतिरेक ? संप्रतिपद्यमाने
चु [एतं स्व]र्गं
तु एतस्मिन्, स्वर्गम्
१७. आलाधयिस[थ मम च आ]ननियं एहथ इयं च लिपि तिसनखतेन
आराधयिष्यथ, मम च आनृतयं एहथ । इयं च लिपिः तिष्य-नक्षत्रेण
[सोतविया]
श्रोतव्या ।
१८. अंतला पि च [तिसेन ख]नसि ख[नसि] एकेन पि सोतविय हेवं च
अन्तरा अपि च तिष्यं, क्षणे क्षणे एकेन अपि श्रोतव्या । एवं च
कलंतं तुफे
कुर्वन्तः यूयं
१९. चघथ संपटिपादयितुवे [ए]ताये अठाये इयं लिपि लिखित हिद एन
शदयथ संप्रतिपादयितुम् । एतस्मै अर्थाय इय लिपिः लिखिता इह येन
२०. नगलवि[योहा]लका स[ख]तं समयं यूजेवू ति एन जनस अकस्मा
नगरव्यवहारकाः शाश्वतं समयं (एतत्) दुब्बुः इति येन जनस्य अकस्मात्
पलिबोधे व
परिबोधः वा,
२१. अकरमा पलि[किलेसे व नो सि]या ति एताये च अठाये हकं
अकस्मात् परिव्लेशः वा नो स्यात् इति । एतस्मै च अर्थाय अहं
[महा]मतं पंचसु पंचसु वसे-
महामात्रान् पञ्चसु पञ्चसु वर्षे-
२२. सु निखामयिसामि ए अखखसे [अचडे] सखिनालंभे होसति
षु निष्कामयिष्यामि ये अकर्कशाः अचण्डाः श्लक्ष्णारम्भाः भविष्यन्ति,
एतं अठं जान्तु .. [तथा]
एतस्मै अर्थं ज्ञात्वा तथा

२३. [कलं]ति अथ मम अनुसथी ति उजेनिते पि च कुमाले एताये व
कुर्वन्ति यथा मम अनुशिष्टिः इति । उज्जयिनीतः अपि च कुमारः एतस्मै एव
अठाये [निखामयिसति]
अर्थाय निष्कामयिष्यति
२४. हेदिसमेव वगं नो च अतिकामयिसति तिनि वरानि हेमेव तख-
ईदशानेव वर्गान्, नो च अतिकामयिष्यति त्रीणि वर्षाणि । एवमेव लक्ष-
[सि]लाते पि अदा अ[ठाये एताये ?]
शिलातः अपि । यदा अर्थाय एतस्मै ?
२५. ते महामाता निखमिसंति अनुसयानं तदा अहापयितु अतने
ते महामात्राः निष्कमिष्यन्ति अनुसयानाय तदा अहित्वा आत्मनः
कमं एतं पि जानिसंति
कर्माणि एतत् अपि ज्ञास्यन्ति,
२६. तं पि तथा कलंति अथ लाजिने अनुसथी ति
तत् अपि तथा कुर्वन्ति यथा राज्ञः अनुशिष्टिः इति ।

LAURIYA ARARAJA PILLAR EDIDTS WESTREN FACE

५

१. देवानंपिये पियदसि लाज हेवं आह सडुवीसतिवसाभिसितस मे
देवानापियः प्रियदर्शी राजा एवम् आह—पडविशति-वर्षाभिषिक्तस्य मे
इमानि पि जातानि अवध्यानि
इमानि अपि जातानि अवध्यानि
२. कटानि से यथ सुके सालिक अलुने चकवादेः हंसे नंदीमुखे गेलाटे
कृतानि, तद् यथा शुक्रः, सारिका, अरुणः, चक्रवाकः, हंसः, नंदी-मुखः, गेलाटः
जतूक
जतूकः,

३. अंशकपीलक दुडि अनठिकमछे वेदवेयके गंगापुपुटके संकुज-
अंवा-पिपीलिका, दुडिः, अनस्थिक-मत्स्यः, वेदवेयकः, गङ्गा-पुपुटक, संकुज-
मछे कफटसेयके
मत्स्यः, कमठ-शर्यकः
- ४- पंनससे सिमले संडके ओकपिंडे पलसते सेतकपोते गाम-
पर्या-शशः, सृमर, षण्डकः, ओक-पिण्डः, पत्यशत, (?) श्वेत-कपोतः, ग्राम-
कपोते सवे चतुपदे
कपोतः, सर्वे चतुष्पादाः
५. ये पटिपोगं नो एति न च खादियति अजकानानि एडका च
ये प्रतिभोगं नो यन्ति, न च खाद्यन्ते । अजकाद्याः एडकाः च
सूकली च गभिनी व पायमीना व
सूकरी च—गभिणी वा पाययमाना वा—
६. अवध्य पोतके च कानि आसंमासिके वधिकुकुटे नो कटविये
अवध्याः, पोतकाः च ये (?) आषण्मासिकाः । वघ्नि-कुक्कुटः नो कत्तितव्यः ।
तुसे सजीवे नो भ्रापयितविये दावे
तुषा सजीवः नो दाहयितव्यः । दाव
७. अनठाये व विहिसाये व नो भ्रापयितविये जीवेन जीवे नो पुसि-
अनर्थाय वा, विहिसायै वा, नो दाहयितव्यः । जीवेन जीवः नो पोषयि-
तविये तीसु चातुर्मासीसु तिस्यं
तव्य । तिसृषु चातुर्मासीषु, तिष्ये,
८. पुंनमासियं तिंनि दिवसानि चावुदसं पंनडसं पटिपदं ध्रुवाये च
पौर्णमास्यां, त्रीणि दिवसानि—चतुर्दशे पञ्चदशे प्रतिपदि—ध्रुवे च
अनुपोसथं मछे अवध्ये नो पि
अनूपवसथं मत्स्यः अवध्यः, नो अपि
९. विकेतविये एतानि येव दिवसानि नागवनसि केवटभोगसि यानि
विकेतव्यः । एतान् एव दिवसान्, नाग-वने कैवर्त-भोगे, ये
अंनानि पि जीवनिकायानि
अन्ये अपि जीव-निकायाः,
१०. नो हंतवियानि अठमिपखाये चावुदसाये पंनडसाये तिसाये पुना-
नो हन्तव्याः । अष्टमी-पक्षे चातुर्दश्यां पञ्चदश्यां तिष्ये पुन-

वसुने तीसु चातुंमासीसु
वसौ, तिसृषु चातुर्मासीषु,

११. सुदिवसाये गोने नो नीलखितविये अजके एङके सूकले ए वा पि
सु-दिवसे गौः न निर्लिखितव्य । अजकाः एङक सूकरः यः वा अपि
अने नीलखियति नो नीलखितविये
अन्य निर्लिख्यते नो निर्लिखितव्यः ।

१२. तिसाये पुनवासुने चातुंमासिये चातुंमासिपखाये अस्वस गोस
तिष्ये पुनर्वसौ चातुर्मास्या चातुर्मासी-पक्षे अश्वस्य गोः
लखने नो कटविये
लेखनं न कर्तव्यम् ।

१३. याव सडुवीसतिवसाभिसितस मे एताय अंतलिकाये पंनवीसति
यावत् षड्विंशति-वर्षाभिषिक्तस्य मे एतस्मिन् अन्तरे पञ्चविंशति-
बंधनमोखानि कटानि
बन्धन-मोक्षाः कृताः ।

६

१. देवानंपिये पियदसि लाज हेवं आह दुवाडसवसाभिसितेन मे धंम-
देवानाप्रियः प्रियवर्शी राजा एवम् आह—द्वादश-वर्षाभिषिक्तेन मया धर्म-
लिपि लिखापित लोकस
लिपिः लेखिता लोकस्य

२. हितसुखाये से तं अपहट तंतं धंमवटि पापोव हेवं लोकस हित-
हित-सुखाय, सः ताम् अप्रहर्ता तां-तां धर्म-वृद्धिं प्राप्नुयात् । एवं लोकस्य हित-
सुखे ति पटिवेखामि
सुखम् इति प्रतिवीक्षे ।

३. अथा इयं नातिसु हेवं पत्यासंनेसु हेवं अपकठेसु किंमं कानि
यथा इदं ज्ञातिसु, एवं प्रत्यासन्नेषु, एवम् अपकृष्टेषु—कथं (?) एनान्

सुखं आवहामि ति तथा च विदहामि
सुखम् आवहामि इति, तथा च विदहामि ।

४. हेमेव सवनिक्कायेसु षटिवेखामि सवपासंडा पि मे पूजित विविधाय
एवमेव सर्व-निकायेषु प्रतिवीक्षे । सर्व-पार्षदाः अपि मया पूजिताः विविधया
पूजाय ए च इदं अतन पचूषगमने
पूजया । यत् तु इदम् आत्मना प्रत्युपगमनं,
५. से मे मुख्यमुते सडुवीमतिवमाभिसितेन मे इयं धंमलपि
तत् मे मुख्य-मतम् । षड्विंशति-वर्षाभिषिक्तेन मया इयं धर्म-लिपिः
लिखापित
लेखिता ।

NASIK CAVE INSCRIPTION OF Vasisthiputra Pulumayi

YEAR 19

Site—Cave at Nasik The inscription is on the back wall of the veranda in Cave No 3 above the entrance

Published in—JRAS, BB., Vol. VII, p 37 ff , *E Senart Ep Ind.*, Vol VIII, p. 60

Language—Prakrit

Script—Brahmī of 2nd cent A D

Object—Making of the Cave as a pious gift by the great queen Gautami Balasiri, mother of the emperor Sri Satakarni Gautamiputra, and the donation (to its maintenance) of the village Pisajipadaka on the S. W side of mt Tiranhū.

१. सिद्धं [॥*] राजो वासिठीपुतस सिरिपुलुमायिस सवछरे एकुनविसे
सिद्धम् ॥ राज्ञः वासिष्ठी-पुत्रस्य श्री-पुलुमायिनः संवत्सरे एकोनविशे
१० ६ गीम्हाणं पखे बितायं २ दिवसे तेरसे १० ३ राजरजो
१६ श्रीष्मस्य पक्षे द्वितीये २ दिवरो त्रयोदशे १३ राजराजस्य,
गौतमीपुतस हिमव[त]मेरु-
गौतमी-पुत्रस्य, हिमवत्-मेरु-

२. मंदरपर्वतसमसारस असिकअसकमूलकसुरठकुपुरापरंतअनुप-
मन्दर-पर्वत-सम-सारस्य, असिक-अश्मक-मूलक-सुराष्ट्र-कुपुरापरान्त-अनूप-
विदभआकरावन्तिराजस विभ्रच्छवतपारिचातसह्यकण्हगिरि-
विदभ-आकरावन्ति-राजस्य, विन्ध्य-अष्टशवत्-पारियात्र-सह्य-कृष्णगिरि-
मचसिरिटनमलयमहिद-
मर्त्यश्री-स्तन-मलय-महेन्द्र-
३. सेटगिरिचकोरपर्वतपतिस सवराज[लोकमं]डलपतिगहीतसासनस
श्रेष्ठगिरि-चकोरपर्वत-पतेः, सर्व-राजलोकमण्डल-प्रतिगृहीत-शासनस्य,
दिवसकर[क]रविबोधितकमलविमलसदिसवदनस तिसमुदतोयपीत-
दिवसकर-कर-विबोधित-कमल-विमल-सदृश-वदनस्य, त्रि-समुद्र-तोय-पीत-
वाहनस पटिपुण्णचदमडलससिरीक-
वाहनस्य, प्रतिपूर्णा-चन्द्र-मण्डल-सश्रीक-
४. प्रियदसनस वरवारणविक्रमचारुविक्रमस भुजगपतिभोगपीनवाटविपुल-
प्रियदर्शनस्य, वरवारण-विक्रम-चारु-विक्रमस्य, भुजगपति-भोग-पीन-वृत्ता-विपुल-
दीर्घसुद[र*]भुजस अभयोदकदनिक्लिन्ननिभयकरस अविपन्नमातु-
दीर्घ-सुन्दर-भुजस्य, अभयोदक-दान-विलम्ब-निर्भय-करस्य, अ-विपन्न-मातृ-
सुखसाकस सुविभक्तविगदेसकालस
शुश्रूषकस्य, सुविभक्त-त्रिवर्ग-देश-कालस्य
५. पोरजननिविसेससमसुखदुःखस खतियदपमानमदनस सकयवनपल्हव-
पौरजन-निर्विशेष-सम-सुख-दुःखस्य, क्षत्रिय-दर्प-मान-मर्दनस्य, शक-यवन-पल्हव-
निसूदनस धर्मोपजितकरविनियोगकरस कितापराधे पि सतुजने
निषूदनस्य, धर्मोपचित-कर-विनियोगकरस्य, कृतापराधे अपि शत्रु-जने
अपाणहिसारुचिस दिजावरकुटूबविवध-
अ-प्राणहिसा-रुचेः, द्विजावर-कुटुम्ब-विवध-
६. नस खखरातवसनिरवसेसकरस सातवाहनकुलयसपतिथापनकरस
नस्य, क्षहरात-वंश-निरवशेष-करस्य, सातवाहनकुल-यशः-प्रतिष्ठापन-करस्य,
सवमंडलाभिवादितच[र]णस विनिवर्तितचातुर्वर्णसंकरस अनेक-
सर्व-मण्डलाभिवादित-चरणस्य, विनिवर्तित-चातुर्वर्ण्य-संकरस्य, अनेक-
समरावजितसतुसधस अपराजितविजयपताकसतुजनदुषधसनीय-
समरावजित-शत्रु-संधस्य, अ-पराजित-विजयपताका-शत्रुजन-दुष्प्रवर्णणीय-

७. पुरवरस कुलपुरिसपरपरागतविपुलराजसदस आगमान [नि]लयस
 पुर-वरस्य, कुल-पुरुष-परम्परागत-विपुल-राजशब्दस्य, आगमानां निलयस्य,
 सपुरिसान असयस सिरी[ये] अधिष्ठानस उपचारान पभवस
 सत्पुरुषाणाम् आश्रयस्य, श्रियाः अधिष्ठानस्य, उपचाराणां प्रभवस्य,
 एककुसस एकधनुधरस एकसूरस एकवम्हणस राम-
 एकाङ्कुशस्य, एक-धनुर्धरस्य, एक-शूरस्य, एक-ब्रह्मण्यस्य, राम-
८. केसवाज्जनभीमसेनतुलपरक्रमस छणधनुसवसमाजकारकस नाभाग-
 केशवार्जुन-भीमसेन-तुल्य-पराक्रमस्य, क्षण-धनुस्सव-समाज-कारकस्य, नाभाग-
 नहुसजनमेजयसगरय[या]तिरामावरीससमतेजस अपरिमितमख्य-
 नहुष-जनमेजय-सगर-ययाति-रामावरीष-सम-तेजसः अपरिमितमख्य-
 मचितमभुत पवनगरुडसिधयखरखसविजाधरभूतगधवचारण-
 मचिन्त्यमद्भुतं पवन-गरुड-सिद्ध-यक्ष-राक्षस विजाधर-भूत-गन्धर्व-चारण-
९. चददिवाकरनखतगहविचिणसमरसिरसि जितरिपुसघस नागवरखधा
 चन्द्र-दिवाकर-नक्षत्र-ग्रह-विचरिण-समर-शिरसि जित रिपुसंघस्य, नागवर-स्कन्धात्
 गगनतलमभिविगाढस कुलविपु[लसि]रकरस सिरिसातकणिस
 गगन-तलमभिविगाढस्य, कुल विपुल-श्री-करस्य, श्री-सातकर्णैः
 मातुय महादेवीय गोतमिय बलसिरीय सचवचनदानखमाहिसा-
 मात्रा महादेव्या गौतम्या बलश्रिया सत्यवचन-दान-क्षमाऽहिसा-
 निरताय तपदमनिय-
 निरतया तपो-दम-निय-
१०. मोपवासतपराय राजरिसिवधुसदमखिलमनुविधीयमानाय कारित
 मोपवास-तत्परया राजर्षि-वधू-शब्दमखिलमनुविदधत्या कारितः
 देयधम [केलासपवत]सिखरसदिसे तिरणहुपवतसिखरे विम[ान]वर-
 देय-धर्मः कैलाश-पर्वत-शिखर-सदृशे त्रिरश्मि-पर्वत-शिखरे विमान-वर-
 निविसेस महिठीक लेण[*] एत च लेण महादेवी महाराजमाता
 निर्विशेष महद्भिकं लयनम् । एतत् च लयनं महादेवी महाराज-माता
 महाराज[पि]तामही ददाति निकायस भदावनीयान भिखुसघस
 महाराज-पितामही ददाति निकायाय भद्रायणीयाना भिक्षु-संघाय ।
११. एतस च लेण[स] चित्णनिमित महादेवीय अयकाय सेवकामो
 एतस्य च लयनस्य चित्रण-निमित्तं महादेव्याः आर्यकायाः सेवा-कामः

पियकामो च [णता] [दखिणा]पथेसरो पितुपतियो धम-
 प्रिय-कामः च नप्ता दक्षिणापथेश्वरः पितृ-प्रोतये धर्म-
 सेतुस [ददा]ति गामं तिरणहुपवतस अपरदखिणपसे पिसाजिपदकं
 सेतवे ददाति ग्रामं त्रिरिम-पर्वतस्य अपर-दक्षिण-पार्श्वे पिशाचीपद्रकं
 सवजातभोगनिरठि(ठं) ॥
 सर्व-जात-भोग-निरस्तम् ॥

BESNAGAR GARUDA PILLAR INSCRIPTION OF HELIODORUS

(During the time of the 5th Sunga king Bhagabhadra—
 Bhadraka, acc. to भागवत्पुराण)

Provenance—Besnagar, Madhya Pradesh

Published in—*Vogel*, Arch Sur Ind Rep 1908-09, *Rapson*, Ancient India, p 157, *D R Bhandarkar*, JBBRAS, Vol XXIII, p 104, *Raychaudhari*, Early History of the Vaishnava Sect, p 99 ff, *Ludeis*' List No 669, *D C Sircar*, Select Inscriptions, p 90

Language—Prakrit.

Script—Brahmī of circa 2nd-1st cent B. C

Object—Erection of Garuda Pillar by Heleodorus, son of Dion, and an ambassador of Antialkidas.

PART I

१. [दे]वदेवसवा[सुदे]वस गरुडध्वजे अयं
 देव-देवस्य वासुदेवस्य गरुड-ध्वजः अयं
२. कारिते इ[अ] हेलिओदोरेण भाग-
 कारितः इह हेलियोदोरेण भाग-
३. वतेन दियस पुत्रेण तख्खसिलाकेन
 वतेन दियस्य पुत्रेण तक्षशिलाकेन
४. योनदूतेन आगतेन महाराजस
 यवन-दूतेन आगतेन महाराजस्य

५. अंतलिंकितस उप[पं]ता सकासं रजो
अन्तलिंकितस्य उपान्तात् सकाशं राज्ञः
६. [कौ]सीपु[त्र]स [भ]ागभद्रस त्रातारस
कौत्सी-पुत्रस्य भागभद्रस्य त्रातुः
७. वसेन च[तु]दसेन राजेन वधमानस [॥*]
वर्षेण चतुर्दशेन राज्येन [च] वधमानस्य ॥

PART II

१. त्रिनि अमृतपदानि [इअ] [सु]अनुठितानि
त्रीणि अमृत-पदानि इह स्वनुष्ठितानि
२. नेयंति [स्वर्ग] दम चाग अप्रमाद [॥*]
नयन्ति स्वर्ग—दमः त्यागः अप्रमादः [च] ॥

AYODHYA STONE INSCRIPTION OF DHANDEVA

Provenance—Ayodhya, Fyzabad District, U P

Published in—*J D Ratnakar*, Nagari Pracharani Patrika, V, pt 1, pp 99-104, *G H Ojha*, ibid, p 201 ff, *K P Jayaswal*, JBROS, Vol X, pp 202-08, ibid, XIII, pp 247-49, *A Banerji Sastri*, Modern Review, Jan 1925, p 59, *N K Battasali*, ibid, Feb 1925, p 202 *N G Majumdar*, Ann Bhand Or Res Inst, VII pts I & II, pp 160-63, *D. R Sahn*, Ep. Ind, XX, p 57, *D C Sircar*, Select Inscriptions, p 96

Language—Sanskrit with Prakrit influence

Script—Brahmi of not earlier than 1st cent A D

Object—A building (for the image of the deceased) or a memorial structure or pillar (ध्वजस्तम्भ) on the relics of the deceased in the cremation ground

१. कोसलाधिपेन द्विरश्वमेध-याजिनः सेनापतेः पुण्यमित्रस्य षष्ठेन
कौशिकी-पुत्रेण धन[देवेन ?]
२. धर्म-राजा (धर्मराजेन) पितुः फल्गुदेवस्य केतनं कारितं [॥*]

SARNATH BUDDHIST IMAGE INSCRIPTION OF THE 3rd YEAR OF KANISHKA'S REIGN

Provenance—Sarnath.

Published in—*J Ph Vogel*, Ep Ind , Vol VIII, p 173 ff

Language—Prakrit

Script—Early Kushana Brahmi

Object—Setting up of a gigantic image of बोधिसत्त्व

iii (A)

१. महारजस्य कनिष्कस्य सं ३ हे ३ दि २० २
महाराजस्य कनिष्कस्य सं ३ हे ३ दि २० २
२. एतये पुर्वये भिक्षुस्य पुण्यबुद्धिस्य सद्ध्ये वि-
एतस्मिन् पूर्वस्मिन् [तिथौ] भिक्षोः पुण्यबुद्धेः सार्ध-वि-
३. हारिस्य भिक्षुस्य बलस्य त्रेपिटकस्य
रिणाः भिक्षोः बलस्य त्रेपिटकस्य
४. बोधिसत्त्वो छत्रयष्टि च प्रतिष्ठापितो
बोधिसत्त्वः छत्र-यष्टिः च प्रतिष्ठापिता
५. बाराणसिये भगवतो चंकमे सहा मात[र्]-
वाराणस्या भगवतः चङ्कमे सह माता-
६. पित्तिहि सहा उपद्ध्ययचेरेहि सद्ध्येविहारि-
पितृभ्या सह उपाध्यायाचार्यैः सार्ध-विहारि-
७. हि अन्तेवासिकेहि च सहा बुद्धमित्रये त्रेपिटक-
भिः अन्तेवासिकैः च सह बुद्धमित्रया त्रेपिटक-
८. ये सहा क्षत्रपेन वनस्फरेन खरपल्ला-
या सह क्षत्रपेण वनस्फरेण खरपल्ला-
९. नेन च सहा च[तु]हि परिषाहि सर्वसत्त्वनं
नेन च सह चतुर्भिः परिषद्भिः सर्व-सत्त्वानां
१०. हितसुखार्थं
हित-सुखार्थम् ॥

iii (B)

१. भिक्षुस्य बलस्य त्रैपिटकस्य

भिक्षोः बलस्य त्रैपिटकस्य

२. महक्षत्रपेन खरपल्लानेन

महाक्षत्रपेण खरपल्लानेन

iii (C)

बोधिसत्त्वो प्रतिष्ठापितो ..

बोधि-सत्त्वः प्रतिष्ठापित

सहा क्षत्रपेन वनस्परेण

सह क्षत्रपेण वनस्परेण ।

iii (D)

१. महाराजस्य कनिष्कस्य सं ३ हे ३ दि २० [२]

महाराजस्य कनिष्कस्य सं ३ हे ३ दि २० २

२. एतये पुर्वये भिक्षुस्य बलस्य त्रैपिटकस्य]

एतस्मिन् पूर्वस्मिन् [तिथौ] भिक्षोः बलस्य त्रैपिटकस्य

३. बोधिसत्त्वो छत्रयष्टि च [प्रतिष्ठापितो]

बोधि-सत्त्व छत्र-यष्टिः च प्रतिष्ठापिता ।

JUNAGARH ROCK INSCRIPTION OF RUDRADAMAN

Site—Junagarh in Kathiawar.

Published in—*Prinsep* JASB, VII. pp 338 ff , *Bhau Daji*, JBBRAS, VII, p 113 f, 118 f, 125 f , *Arch Sur W Ind*, II, p, 128 ff , *Bhagwanlal Indragi*, and *Buhler*, *Ind Ant* VII, p, 257 ff, , *Kielhorn*, *Ep Ind*, VIII, p 42 ff , *D. C. Sircar*, *Select Inscriptions*, p 169 ff.

Language—Sanskrit**Script**—Northern Brahmi**Object**—Repairs to Sudarsana lake

१. सिद्धं [॥*] इदं तडाकं सुदर्शनं गि[रि]नगराद[पि(वि)द्व ?]-

रम[न्त]..... [मृत्ति]कोपल-विस्तारायामोच्छ्रय-निः-

सन्धि-बन्ध-दृढ-सर्व-पालीकत्वात्पर्वत-पा-

२. द-प्रतिस्पर्द्धि सुश्लि[ष्ट-बन्धं] [मव]जातेनाकृत्रिमेण

सेतु-बन्धेनोपपन्नं सुप्रतिविहित-प्रणाली-परी[व]।ह-

३. मीढ-विधानं च त्रि-स्क[न्ध ?] .. नादिभिरनुग्रहैर्महत्युप-
चये वर्त्तते[१] तदिदं राज्ञो महाक्षत्रपस्य सुगृही-
४. त-नाम्नः स्वामि-चष्टनस्य पौत्र[स्य] [राज्ञः क्षत्रपस्य सुगृहीत-
नाम्नः स्वामिजयदाम्नः] पुत्रस्य राज्ञो महाक्षत्रपस्य गुरुभिरभ्य-
स्त-नाम्नो रुद्रदाम्नो दर्शे द्वि-सप्ततित[मे]
५. ७० २ गार्गशीर्ष-बहुल-प्र[तिपदि] : सृष्ट-वृष्टिना
पउर्जन्येन एकार्णवभूतायामिव पृथिव्यां कृतायां गिरेरूर्जयतः
सुवर्णसिकता-
- ६ पलाशिनी-प्रभृतीनां नदीनामतिमात्रोद्धतैर्वेगैः सेतुम[?].
[य]माणानुरूप-प्रतीकारमपि गिरि-शिखर-तरु-तटाट्टालको-
पतल्प-द्वार-शरणोच्छ्रय-विध्वंसिना युग-निधन-सदृ-
७. श-परम-घोर-वेगेन वायुना प्रमथित-सलिल-विक्षिप्त-जर्ज-
रीकृताव[दीर्ण] [क्षि]प्ताश्म-वृक्ष-गुल्म-लता-
प्रतान आनदी-[त]ला[दि]त्युद्धाटितमासीत्[१*] चत्वारि हस्त-
शतानि वीशदु(विंशत्यु)त्तराण्ययतेन एतावन्त्येव [विस्तीर्णेन]
८. पंच-सप्ततिं हस्तानवगाढेन भेदेन निस्सृत-सर्व्व-तोयं मरु-धन्व-
कल्पमतिभृशं दु[र्दशनमासीत्] [१*] [स्या]र्थे मौर्यस्य
राज्ञः चन्द्रगु[प्तस्य] राष्ट्रियेण [वै]श्येन पुष्यगुप्तेन कारितं
अशोकस्य मौर्यस्य [कृ*]ते यवन-राजेन तुष[१]स्फेनाधिष्ठाय
९. प्रणालीभिरल[.] कृत [.] [१*] तत्कारितया च राजानुरूप-
कृत-विधानया तस्मि[न्] भेदे दृष्टया प्रनाड्या वि[स्तृ]त-
से[तु*] रणा आ गर्भात्प्रभृत्यविहत-समुदि[त]-र[१]ज-
लक्ष्मी-धारणा-गुणतस्सर्व्व-वर्णैरभिगम्य रक्षणार्थं पतित्वे वृतेन
[आ] प्राणोच्छ्वासात्पुरुषवध-निवृत्ति-कृत-
१०. सत्य-प्रतिज्ञेन अन्य[त्र] संग्रामेष्वभिमुखागत-सदृश-शत्रु-
प्रहरण-वितरणत्वाविगुण-रि[पु?] [धृ]त-कारुण्येन

स्वयमभिगत-जगद प्रणिपति[ता'यु]ष[इ]-शरणेन दस्यु-व्याल-
मृग-रोगादिभिरनुपसृष्ट-पूर्व-नगर-निगम-

११. जनपदानां स्व-वीर्याजितानामनुवक्त-सर्व-प्रकृतीनां पूर्वा-
पराकरावन्त्यनुप-नीवृदागर्ज-पुराष्ट-इव[भ्र-म रु-कञ्च-सिन्धु-
सौवी]र-कुपुरापरान्त-निरादारीनां समग्राणां तत्रभावा-
द्य[थावत्प्राप्तअर्थ]-काश-विषयाणां विषयाणां पतिना
(पत्या) सर्व-क्षत्राविष्कृत-

१२. वीर-शब्द जा[लो]-क्षेकाविधेयानां यौधेयानां प्रसहोत्सादकेन
दक्षिणापथ-पतेस्सातकर्णेद्विरपि निर्व्याजमवजित्यावजित्य
संबंधा[वि]द्वर[त]या अनुत्सादनात्प्राप्त-यशसा वा(द?). . . .
[प्राप्त]-विजयेन भ्रष्ट-राज-प्रतिष्ठापकेन यथार्थ-हस्तो-

१३. च्छायाजितोजित-धर्मानुरागेण शब्दार्थ-गान्धर्व-यायजानां
विद्यानां सहतीनां गारण-धारण-विज्ञान-प्रयोगावाप्त-
विपुलकी-त्तिना तुरग-भज-रथज्योति-दर्ज-निधुदाद्य
ति-पर-बल-लायव-सौष्टव-क्रियेण अरुहन्ति-मानग-

१४. वमान-शीलेन स्थूल-लक्षेण यथाजप्राप्तैर्यतिशुरा-भागेः कनक-
रजत-वज्र-वैडूर्य-रत्नोपचय-विषयन्दमानकोशेन स्फुट-ज्यु-मधुर-
चित्र-कान्त-शब्द-समयोदारालंकृत-गद्य-पद्य[काव्य-विधान-प्रवी-
ण]न प्रमाण-मानोन्मान-स्वर-गति-वर्ण-सार-सत्या(त्वा)दिभिः

१५. परम-लक्षण-व्यञ्जनैरुपेत-काण-भूतिना रवयसपिगत-महाक्षत्रप-
नाम्ना नरेद्र-[कन्या]-स्वयंवराण्येक-मात्य-प्राप्त-दाज्ज(१) महा-
क्षत्रपेण रुद्रदात्म[१] वर्ष-सहस्राय गो-ब्रा[ह्मण] . . .
[र्त्थ] धर्म-कीर्त्ति-वृद्ध्यर्थं च अपीडयि[त्य] कर-विष्टि-

१६. प्रणय-क्रियाभिः पौर-जानपदं जनं स्वस्मात्कोशा(व) महता
धनौधेन अनतिमहता च कालेन त्रिगुण-दृढतर-विस्तारायामं
सेतुं विधा[य स]र्व-त[टे] . . .[सु]दर्शनतरं कारितमिति [१]
[अस्मि]न्तर्त्थे

१७. च महा[क्ष]त्रप[स्य] मत्तिसचिव-कर्मसचिवैरमात्य-गुण-समुद्यु-
क्तैरप्यतिमहत्वाद्भेदस्यानुत्साह-विमुख-मतिभिः[] प्रत्य[त्]
ख्यातारं[भं]
१८. पुनः-सेतु-बन्ध-नैर[त्]स्याद्वाहाभूतासु प्रजासु इहाधिष्ठाने पौर-
जानपद-जनानुग्रहार्थं पार्थिवेन कृत्स्नानामागत-सुराष्ट्रानां(णां)
पालनार्थं निष्ठुवतेन
१९. पल्लवेन कुलैप-पुत्रेणमात्येन सुविशाखेन यथावदर्थ-धर्म-
व्यवहार-दर्शनैरनुरागमभिवर्द्धयता शक्तेन दागतेनाचपलेना-
विस्मितेनार्थ्येणाहार्थ्येण
२०. स्वधितिष्ठता धर्म-कीर्ति-यशांसि भर्तु रभिवर्द्धयतानुष्ठित-
मिति । (॥)

SANCHI INSCRIPTION OF SRIDHARAVARMAN

During the age of Svami Jivadaman, father of
Kshatrapa Rudrasimha II
Saka Year 201

Provenance—Village Kanakheda near Sanchi in Madhya Pradesh

Published in—*R. D. Banerji*, Ep Ind, Vol XVI, p 232

Language—Sanskrit, partly in prose and partly in verse

Script—Northern Brahmi

Object—Excavation of a well by the General (महादण्डनायक) *Sridhara-
varman*, the Scythian (शक), who was the son of *Nanda*,
the Scythian, in the kingdom-increasing year 13

१. सिद्धं ॥ भगवतरित्रदश-गण-सेनापतेरजितसेनस्य स्वामि-
महासेन-महातेजः...सादित्य-वीर्य-जीवदाम... ..
२. धर्म-विजयेन शक-नन्द-पुत्रेण महा-दण्डनायकेन शकेन श्रीधर-
व[र्म्म]णा वर्म्म स्त्रा(श्रि)य स्व-राज्याभिवृद्धि-करे वेज-
यिके [सं]वत्सरे त्रयोदश[मे]

३. श्रवण-बहुलस्य दशमी-पूर्वकमेतद्विवसं कल्याणाभ्युदय-वृद्ध्यर्थ-
मक्षय-स्वर्गावाप्तिमेतद्धर्म-यशो[*S**]त्यं धम्मासि-संबुद्धया
(or संबुद्धया) श्राद्ध
४. शाखाते चतुः-सत्य तुको [*S'*]यं । मापि
कापि[ञ्च] म सलिलः सर्व्वाभिगम्यः सदा
५. सत्वा(त्वा)[नां] प्रिय-दर्शनो जल-निधिर्द्धम्मामलः — गतः
प्य प्राच्य
६. कू[पः] श्रीधरवर्मणा गुणवता खानापितो [*S**]यं शुभः[॥*]
२०० १" ... स" ... स्तु ॥

KOSAM STONE-SLAB INSCRIPTION OF BHADRAMAGHA'S REIGN

The year 81

Provenance—Kosam in Allahabad District Dug out, 2 ft below the surface, from the western bank of an old dried up *nala*, near the village Nauhai, near 1½ miles N W of the well-known Kosam Pillar

Published in—*Krishna Deva*, Ep Ind, Vol XXIV, p 253 ff

Language—Prakrit

Script—Brahmi of the later Kushana period, but म and ह show advanced forms, rare in Kushana but common in Gupta records

Object—Setting up of the slab-seats by the guild of the stone-masons of Katsa

१. महाराजस्य श्री-भद्रमघस्य सवत्सरे एकसीते ८० १ गृष्म-पक्षे
महाराजस्य श्री-भद्रमघस्य संवत्सरे एकाशीतितमे ८० ? ग्रीष्म-पक्षे
द्वितीय(ये) २ दिवसे पञ्चमे ५
द्वितीये २ दिवसे पञ्चमे ५
२. एतये पुरुवये कत्स-पस्थरिक-श्रेणिय आसन-पट्टा स्थपत [॥*]
एतस्मिन् पूर्वस्मिन् [तिथौ*] कत्स-प्रस्थरिक-श्रेण्या आसन-पट्टाः स्थापिताः ॥

**ALLAHABAD PILLAR INSCRIPTION
OF SAMUDRAGUPTA (c 330-375 A D)**

Site—Allahabad Fort.

Published in—*Fleet*, Corp Ins Ind, Vol III, No 1, pp 6 ff, *D C Sircar*, Select Inscriptions, pp 254 ff, *Bhandarkar's List*, No 1538

Language—Sanskrit, partly verse, partly prose

Script—Northern Brahmi

Metres—Uncertain 1, 2, स्रग्धरा 3 5, 8, शार्दूल-विक्रीडित 4, 7, मन्दाक्रान्ता 6, पृथ्वी 9

Object—It describes the glory, conquests and descent of Samudra-Gupta

१. [यः] कुल्यैः स्वै.....तस
 २. [यस्य ?]
 ३. पुं (?) व
 ४. [स्फु]रद्वं(?)..... .. क्षः स्फुटो-
[द्वं]सित .. प्रवितत [॥*] [२*]
 ५. यस्य प्र[ज्ञानु]षङ्गोचित-सुख-मनसः शास्त्रत[त्त्वा]र्थ-भर्तुः
[—] स्तब्धो [—]नि(—)नोच्छृ-
[—]—
 ६. [स]त्काव्य-श्री-विरोधान्बुध-गुणित-गुणाज्ञाहतानेव कृत्वा
[वि]द्वल्लोके [s*]वि[नाशि ?] स्फुट-बहु-कविता-कीर्त्ति-राज्यं
भुनक्ति[॥*] [३]
 ७. [आ]य्यो हीत्युपगुह्य भाव-पिशुनैरुत्कर्णितै रोमभिः सम्येषूच्छ्व-
सितेषु तुल्य-कुलज-म्लानाननोद्वीक्षि[तः] [॥*]
 ८. [स्ने]ह-व्यालुलितेन बाष्प-गुरुणा तत्त्वैक्षिणा चक्षुषा यः पित्रा
[s*]भिहितो नि[रीक्ष्य] निखि[लां पाह्येवमुर्वी]मिति [॥*] [४]

9. [दृ]ष्ट्वा कर्मण्यनेकान्यमनुज-सदृशान्यद्भुतोद्भिन्न-हर्षा
भ[र]वैरास्वादय[न्त] [के]-
चित् [१*]
१०. वीर्योत्तिप्ताश्च केचिच्छरणमुपगता यस्य वृत्ते [५*]प्रणामे
[५*]प्य[त्ति ?]-[ग्रस्तेषु ?] [५*] [५]
११. संग्रामेषु स्व-भुज-विजिता नित्यमुच्चापकाराः श्वः-श्वो मान-
प्र[] [१*]
१२. तोषोत्तुङ्गैः स्फुट-बहु-रस-स्नेह-फुल्लैर्मनोभिः पश्चात्तापं व-
[] [मं ?] स्य[र]द्वसन्त[म् ?] [१*] [६]
१३. उद्वेलोदित-बाहु-वीर्य-रभसादेकेन येन क्षणादुन्मूल्याच्युत-
नागसेन-ग[णपत्यादीन्नुपान्संगरे ? १*]
१४. दण्डैर्ग्राह्यतैव कोत-कुलजं पुष्पाह्वये क्रीडता सूर्येने(णो)त्य(?)
[] तट[] [१*] [७]
१५. धर्म-प्राचीर-बन्धः शशि-कर-शुचयः कीर्त्तयः स-प्रताना वैदुष्यं
तत्त्व-भेदि प्रशम[] कु[-च]मु(सु ?) [-]-
तार्थम् (?) [१*]
१६. [अद्वच्येयः] सूक्तमार्गः कवि-मति-विभवोत्सारणं चापि काव्यं को
नु स्याद्यो [५*]स्य न स्याद्गुण इति [वि]दुषां ध्यान-पात्रं य एकः
[१*] [८]
१७. तस्य विविध-समर-शतावतरण-दक्षस्य स्व-भुज-बल-परावक्रमैक-
बन्धोः परावक्रमाङ्कस्य परशु-शर-शङ्कु-शक्ति-प्रासासि-तोमर-
१८. भिन्दिपाल-न[र]राच-वैतस्तिकाद्यनेक-प्रहरण-विरुढाकुल-व्रण-
शताङ्क-शोभा-समुदयोपचित-कान्ततर-वर्ष्मणः
१९. कौसलकमहेन्द्र-माह[र]कान्तारकव्याघ्रराज- कौरालकमण्डाराज-
पैष्टपुरकमहेन्द्रगिरि-कौट्दूरकस्वामिदत्तैरण्डपल्लकदमन-काञ्चे-
यकविष्णुगोपावमुक्तक-

२०. नीलराज-वैङ्गः यकहस्तिवर्म-पालककोप्रसेन-दैवराष्ट्रककुबेर-कौ-
स्थलपुरकधनञ्जय-प्रभृति-सर्वदक्षिणापथराज-ग्रहण-मोक्षानुग्रह-
जनित-प्रतापोन्मिश्र-माहाभाग्यस्य
२१. रुद्रदेव-मतिल-नागदत्त-चन्द्रवर्म-गणपतिनाग-नागसेनाच्युतनन्दि-
बलवर्मद्यनेकार्य्यावर्त्तराज-प्रसभोद्धरणोद्धृत-प्रभाव-महतः परि-
चारकीकृत-सर्वाटविक-राजस्य
२२. समतट-डवाक-कामरूप-नेपाल-कर्तृपुरादि-प्रत्यन्त-नृपति-भिर्माल-
वार्जुनायन-यौधेय-माद्रकाभीर-प्रार्जुन-सनकानीक-काक-खरपरि-
कादिभिश्च सर्व-कर-दानाज्ञाकरण-प्रणामागमन-
२३. परितोषित-प्रचण्ड-शासनस्य अनेक-भ्रष्ट-राज्योत्सन्न-राजवंश-
प्रतिष्ठापनोद्भूत-निखिल-भु[व]न-[विचरण]-शान्त-यशसः दैव-
पुत्र-षाहि-षाहानुषाहि-शकमुरुण्डैः सैहलकादिभिश्च
२४. सर्व-द्वीप-वासिभिरात्म-निवेदन-कन्योपायन-दान-गरुत्मदङ्क-स्व-
विषयभुक्ति-शासन-[य]ाचनाद्युपाय-सेवा-कृत-बाहु-वीर्य-प्रसर-
धरणि-बन्धस्य प्रि (पृ) थिव्यामप्रतिरथस्य
२५. सुचरित - शतालङ्कृतानेक - गुण - गणोत्सक्तिभिश्चरण - तल-
प्रमृष्टान्य-नरपति-कीर्त्तः साढ्वसाधूदय-प्रलय-हेतु-पुरुषस्याचि-
न्त्यस्य भक्त्यवनति-मात्र-ग्राह्य-मृदुहृदयस्यानुकम्पावतो (S*) नेक-
गो-शतसहस्र-प्रदायिन[:]
२६. कृपण-दीनानाथातुर-जनोद्धरण-सत्प्रदीक्षाद्युपगत-मनसः समि-
द्धस्य विग्रहवतो लोकानुग्रहस्य धनद-वरुणोन्द्रान्तक-समस्य स्व-
भुज-बल-विजितानेक-नरपति-विभव-प्रत्यर्पणा-नित्य-व्यापृतायुक्त-
पुरुषस्य
२७. निशित-विदग्ध-मति-गान्धर्व-ललितैर्व्रीडित-त्रिदशपतिगुरु-तुम्बुरु-
नारदादेर्विवृज्जनोपजीव्यानेक-काव्य-विक्रयाभिः प्रतिष्ठित-कवि-
राज-शब्दस्य सुविर-स्तोतव्यानेकाद्भुतोदार-चरितस्य

२८. लोकसमय-विक्रयानुविधान-मात्र-मानुषस्य लोक-धाम्नो देवस्य
महाराज-श्री-गुप्त-प्रपौत्रस्य महाराज-श्री-घटोत्कच-पौत्रस्य महा-
राजाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्त-पुत्रस्य
२९. लिच्छवि-दौहित्रस्य महादेव्यां कुमारदेव्यामुत्फ(त्प)न्नस्य महा-
राजाधिराज-श्री-समुद्रगुप्तस्य सर्व्व-पृथिवी-विजय-जनितोदय-
व्याप्त-निखिलावनि-तलां कीर्त्तिमितस्त्रिदशपति-
३०. भवन-गमनावाप्त-ललित-सुख-विचरणामाचक्ष्ण इव भुवो बाहु-
रयमुच्छ्रितः स्तम्भः [१*] यस्य । प्रदान-भुज-विक्रम-प्रशम-शास्त्र-
वाक्योदयरूपय्युपरि-सञ्चयोच्छ्रितमनेक-मार्गं यशः [१*]
३१. पुनाति भुवन-त्रयं पशुपतेर्ज्जटान्तर्गुहा-निरोध-परिमोक्ष-शीघ्र-
मिव पाण्डु गाङ्गं [पयः] [११] [६] एतच्च काव्यमेषामेव भट्टा-
रक-पादानां दासस्य समीप-परिसर्पणानुग्रहोन्मीलित-मतेः
३२. खाद्यटपाकिकस्य महादण्डनायक-ध्रुवभूति-पुत्रस्य सान्धिविग्र-
हिक-कुमारामात्य-म[हादण्डनाय]क-हरिषेणस्य सर्व्व-भत-हित-
सुखायास्तु । (११)
३३. अनुष्ठितं च परमभट्टारक-पादानुध्यातेन महादण्डनायक-तिल-
भट्टकेन

MATHURA STONE PILLAR INSCRIPTION OF CHANDRAGUPTA II (G S 61)

Provenance—Chandul Mandul Bagichi at Mathura

Published in—*D. R. Bhandarkar*, Ep Ind, XXI, pp 8 ff, *D C Sircar*,
Select Inscriptions, p. 269 ff.

Language—Sanskrit with Prakrit influence.

Script—N. Brahmi resembling Kushana script of about second
century A. D

Object—Installation of the images of उपमिनेश्वर and कपिलेश्वर each
with a lingam on the head, by Uditacharya.

१. सिद्धम् [१^{*}] भट्टारक-महाराज-[राजाधि]राज-श्री-समुद्रगुप्त-
स-
२. [त्पु]त्रस्य भट्टारक-म[हाराज-राजाधि]राज-श्री-चन्द्रगुप्त-
३. स्य विज[य^{*}]-राज्य-संवत्स[रे⁺ पं]चमे [५] कालानुवर्त्तमान-सं-
४. वत्सरे एकषष्ठे (°षष्टितमे) ६० १ [आषाढ मासे ? प्र]थमे
शुक्ल-दिवसे पं-
५. चम्यां (पंचमे) [१^{*}] अस्यां पूर्वा[यां भ]गव[त्कु]शिकादशमेन
भगव-
६. त्पराशराच्चतुर्थेन [भगवत्क^{*}]पि[ल]विमल-शि-
७. ष्य-शिष्येण भगव[दुपमित⁺]विमल-शिष्येण
८. आर्य्योदि[ता]चार्य्ये[रण] [स्व]-पु[ण्या]प्यायन-निमित्तं
९. गुरुणां च कीर्त्य[र्थमुपमितेश्व]र-कपिलेश्वरौ
१०. गुर्वायतने गुरु-[प्रतिमा-युतौ ?] प्रतिष्ठापितो(तौ) [१^{*}] नै-
११. तत्ख्यात्यर्थमभिलि[ख्यते] [१^{*}] [अथ^{*}] साहेश्वराणां वि-
१२. ज्ञप्ति () क्रियते सम्बोधनं च [१^{*}] यथाका[ले]नाचार्या-
१३. णां परिग्रहमिति (परिग्रह इति) मत्वा विशङ्क(ङ्कं) [पू]जा-
पुर-
१४. स्कार(रं) परिग्रह-परिपाल्यं [कुर्या]दिति (कुर्युरिति) विज्ञप्ति-
रिति [१^{*}]
१५. यश्च कीर्त्यभिद्रोहं कुर्य[र]द्य[श्चा]भिलिखित[मुप]र्य्यधो
१६. वा [स] पंचभिर्मह[र्]पातकैरुपपातकैश्च संयुक्तस्यात् [१^{*}]
१७. जयति च भगवा[ण्ड(न्द)ण्डः] रुद्रदण्डो [५^{*}]ग्र-[ना]यको
नित्य[म्^{*}] [॥^{*}]

SANCHI RAILING STONE INSCRIPTION OF CHANDRAGUPTA II

The year 93

Site—Sanchi-stupa, called काकनादबोट in the inscription, Bhopal,
Madya Pradesh.

Published in—*Fleet, Corp Insc Ind*, Vol III, No. 5

Language—Sanskrit.

Script—Southern Brahmi

Object—Grant of a village, or an allotment of land ईश्वरवासक
and a sum of money in Dinaras to Arya-Sangha by Amra-
karddava, son of Undana, an officer of Chandragupta II

१. सिद्धम् [॥*] का[कना]दबोट-श्री-महाविहारे शील-समाधि-प्रज्ञा-
गुण-भावितेन्द्रियाय परम-पुण्य-
२. कृ...ताय चतुर्दिग्भ्यागताय श्रमण-पुङ्गवावसथायार्य्य-संघाय
महाराजाधि-
३. रा[ज-श्री]-चन्द्रगुप्त-पादाप्यायित-जीवित-साधनः अनुजीवि-
सत्पुरुष-सद्भाव-
४. वृ[त्ति ?] जगति प्रख्यापयन् अनेक-समरावाप्त-विजय-यशस्पताकः
सुकुलि-देश-न-
५. ष्टी वास्तव्य उन्दान-पुत्रांभ्रकाईवो मज-शरभङ्गास्ररात-
राजकुल-मूल्य-क्री-
६. तम् (?) य ईश्वरवासकं पञ्च-मण्डल्या(ल्यां) प्रणि-
पत्य ददाति पञ्च-विंशतिश्च(ञ्च) दीना-
७. रान् [॥*] त[द्]त्त यदद्धेन महाराजाधिराज-श्री-चन्द्र-
गुप्तस्य देवराज इति प्रि-
८. य-नाम[धेयस्य] तस्य सर्व्व-गुण-संपत्तये यावच्चन्द्रादित्यौ
तावत्पञ्च भिक्षवो भुञ्ज-
९. तां रत्न-गृहे [च दी]पको ज्वलतु [॥*] मम चापराद्धात्पञ्चैव
भिक्षवो भुञ्जतां रत्न-गृहे च

१०. दीपक इति [॥*] तदेतत्प्रवृत्तं य उच्छिन्धात्स गो-ब्रह्म-हृत्यया
संयुक्तो भवेत्पञ्चभिश्चान-
११. न्त्य्यैरिति [॥*] सं ६० ३ भाद्र-पद दि ४ [॥*]

UDAYAGIRI CAVE INSCRIPTION OF CHANDRAGUPTA II

Site—On the back wall of a cave at उदयगिरि in मध्यप्रदेश.

Published in—*Fleet, Corp Ins Ind*, Vol III, No 6

Language—Sanskrit verse

Script—Northern Brahmi

Metre—अनुष्टुप्

Object—Excavation of the cave temple of Siva at the order of Virasena, called Saba, of Pataliputra. He was a minister of Chandragupta II, who came along with the king himself to Udayagiri.

१. सिद्धम् [॥*] य[दं]तज्ज्योतिरक्काभमुव्याम[— — — — —]
— — — — —]व्यापि चन्द्रगुप्ताख्यमद्भुतम् [॥*] १
२. विक्रमावक्रय-क्रीता दास्य-न्यग्भूत-पार्थिव[१] [— — —] मान-
संरक्त-धर्म[— — — — —] [॥*] २
३. तस्य राजाधिराजर्षेरचिन्त्यो [— — —]र्मणः अन्वय-प्राप्त-
साचिव्यो व्या[पृत-सन्धि]-विग्रहः [॥*] ३
४. कौत्सश्शाब इति ख्यातो वीरसेनः कुलाख्यया शब्दार्थ-न्याय-
लोकज्ञ () कवि () पाटलिपुत्रकः [॥*] ४
५. कृत्स्न-पृथ्वी-जयात्थेन राज्ञैवेह सहागतः भक्त्या भगवतश्शम्भो-
र्गुहामेतामकारयत् [॥*] ५

MEHARAULI IRON PILLAR INSCRIPTION OF CHANDRA

Site—Meharauli, near Delhi Corruption of मिहिरपुरी

Published in—*Fleet*, Corp Ins Ind, Vol III, pp 141 ff, JAHRS, Vol X,
p 86 ff, *D C Sircar*, JRASBL, Vol V, pp 407, ff, and
Select Inscriptions, pp. 275 ff

Language—Sanskrit verse

Script—Northern Brahmi of 5th cent A D

Metre—शादूल-विक्रीडित

Object—Erection of the iron pillar, called the ध्वज of god Vishnu on
a hill called विष्णुपद. Also records the glory and conquests
of king Chandra

१. यस्योद्वर्त्तयतः प्रतीपमुरसा शत्रून्समेत्यागतान्वङ्गेष्वहव-वर्त्तितो
[5*]भिलिखिता खड्गेन कीर्त्तिर्भुजे
२. तीर्त्वा सप्त मुखानि येन समरे सिन्धोर्जिता वाल्लिका यस्या-
द्याप्यधिवास्यते जलनिधिर्वीर्यनिर्दक्षिणः [11*]
३. खिन्नस्येव विसृज्य गां नरपतेर्गामाश्रितस्येतरां मूर्त्या (त्यर्था) कर्म-
जितावनिं गतवतः कीर्त्या (त्यर्था) स्थितस्य क्षितौ
४. शान्तस्येव महावने हुतभुजो यस्य प्रतापो महान्नाद्याप्युत्सृजति
प्रणाशित-रिपोर्यत्नस्य शेषः क्षितिम् [11*]
५. प्राप्तेन स्व-भुजार्जितं च सुचिरञ्चैकाधिराज्यं क्षितौ चन्द्राह्वेन
समग्र-चन्द्र-सदृशीं वक्त्र-श्रियं बिभ्रता
६. तेनायं प्रणिधाय भूमि-पतिना भावेन विष्णो(ष्णौ) मतिं
प्रान्शुर्व्विष्णुपदे गिरौ भगवतो विष्णोर्ध्वजः स्थापितः [11*]

ERAN STONE INSCRIPTION OF SAMUDRAGUPTA

Provenance—The red-sandstone squared block on which the inscription is inscribed was found near a ruined temple of Varaha in Eran, the ancient Airikina, a village on the left bank of the Bina, in Sagar District Madhya Pradesh. Now in the Calcutta Museum

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol III, No 2, p, 18 ff

Language—Sanskrit verse First six lines broken away and lost End also is lost

Script—Southern Brahmi Cf Udayagiri Cave Insc of Chandragupta II, the year 82

Metre—वसन्त-तिलका throughout

Object—Erection of some monument of which the stone was either a portion or the separate record From appearance the stone is part of a temple, probably that of Vishnu, that lies in ruins to the north of the Varaha temple

७. [— — — — —] सुवर्णा-दाने
 ८. [न्यक्का]रिता नृपतयः पृथु-राघवाद्याः [॥*] २
 ९. [राजा] बभूव धनदान्तक-तुष्टि-कोप-तुल्यः
 १०. [— — —]म-नयेन समुद्रगुप्तः [१*]
 ११. [— —]प्य पार्थिव-गणस्सकलः पृथिव्याम्
 १२. [— —]स्त(स्व ?)-राज्य-विभव-द्धुतमास्थितो [५*]भूत् [*] ३
 १३. [— —]न भक्ति-नय-विक्रम-तोषितेन
 १४. [यो] राज-शब्द-विभवैरभिषेचनाद्यैः [१*]
 १५. [— —]नितः परम-तुष्टि-पुरस्कृतेन
 १६. [— — —]वो नृपैरप्रतिवार्य-वीर्यैः [॥*] ४
 १७. [श्रीर]स्य पुरुष-परावक्रम-दत्त-शुल्का
 १८. [हस्त्य]श्व-रत्न-धन-धान्य-समृद्धि-युक्ता [१*]
 १९. [नित्य]ङ्गहेषु मुदिता बहु-पुत्र-पौत्र-
 २०. [स]ङ्क्रामिणी कुल-वधु[धूः] व्रतिनी निविष्टा [॥*] ५

१. [सिद्धस् ॥] [सर्व-राजोच्छेत्तुः पृथिव्यामप्रतिरथस्य चतुर्द]धि-
सलिलास्वादित-यशसो
२. [धनद-वरुणोन्द्रान्तक-समस्य कृतान्त-परशोः न्यायागतानेक-गो-
हि]रण्य-कोटि-प्रदस्य चिरोत्सन्नाश्वमेधाहत्तुः
३. [महाराज-श्री-गुप्त-प्रपौत्रस्य महाराज-श्री-घटोत्कच-पौत्रस्य
म]हाराजाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्त-पुत्रस्य
४. लिच्छवि-दौहि[त्रस्य महादेव्यां कुमारदेव्यामुत्पन्नस्य महारा]-
जाधिराज-श्री-समुद्रगुप्त[स्य*] पुत्रस्य
५. महादेव्यां दत्तदेव्यामुत्पन्नस्य स्वय[मप्रतिरथस्य परम]-भागवतस्य
महाराजाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्त[स्य*] पुत्रस्य
६. महादेव्यां ध्रुवदेव्यामुत्पन्नस्य महाराजाधिराज-श्री-कुमार-
गुप्तस्याभिवर्द्धमान-विजय-राज्य(ज्ये) संवत्सरे षण्णवते [१*]
७. अस्यान्दिवस-पूर्वायां [तिथौ*] भगवतस्त्रैलोक्य-तेजस्संभार-
संतताद्भुत-मूर्त्तर्ब्रह्मण्य-देवस्य
८.निवासिनः स्वामि-महासेनस्यायतने [९*]स्मिन्कार्त-
युगाचार-सद्धर्म-वर्त्मन्यायिना ।
९. [र ?]ात .. [प]र्षदा मानितेन ध्रुवशर्मणा कर्म
महत्कृते (त)[मि*]दम् । (॥)
१०. कृ[त्व]ा [- -]भिरामां मुनिवसति-[- -] स्वर्ग-सोपान-
[रू]पास् । कौबेर-च्छन्द-बिम्बां स्फटिक-मणि-दलाभास-गौरां-
(रीं) प्रतोलीम् ।
११. प्रासादाग्राभिरूपं गुण-वर-भवनं [धर्म-स]त्त्रं यथावत् । पुण्येष्वे-
वाभिरामं व्रजति शुभ-मतिस्तात-शर्मा ध्रुवो [९*]स्तु । (॥)
१२. [-]ा[-]ी [-]स्य [- -]शुभामृत-वर-प्रख्यात-लब्धा
भुवि । [-] [-] भक्तिरहीन-सत्व(त्व)-समता कस्तं न सं-
पूजयेत् ।

१३. येनापूर्व-विभूति-सञ्चय-चयैः [-] [f-] [— — —]: ।
तेनायं ध्रुवशर्मणा स्थिर-वर[स्त्तं]भो[च्छ्र]यः कारितः । (II)

UDAYAGIRI CAVE INSCRIPTION

of the time of Kumaragupta

The year 106

Site—Inside a cave temple at Udayagiri, in Isagarh District,
Madhya Pradesh

Published in—*Cunningham*, Arch Sur Ind, Vol X, p 53 f, *Hultzsch*,
Ind Ant XI, p 39 f, *Fleet*, Corp Ins. Ind., Vol. III,
No 61, p 258 f

Language—Sanskrit verse, except the opening invocation

Script—Northern Brahmi

Meres—इन्द्र-वज्रा 1, 3, रुचिरा 2, वशस्थ 4, उपेन्द्र-वज्रा 5

Object—Jain inscription recording the installation of the image of
the तीर्थंकर पार्श्व or पार्श्वनाथ at the mouth of the cave.

१. नमः सिद्धेभ्यः [11*] श्री-संयुतानां गुण-तोयधीनां गुप्तान्वयानां
नृप-सत्तमानां
२. राज्ये कुलस्याभिविवर्द्धमाने षड्भिर्युते वर्ष-शते [5*]थ मासे
[11१11] सु-कार्तिके बहुल-दिने [5*]थ पंचमे
३. गुहा-मुखे स्फट-विकटोरकटामिमां [1*] जित-द्विषो जिन-वर-
पार्श्व-संज्ञिकं जिनाकृतिं शस्त्र-दमवान-
४. चीकरत् [11२*11] आचार्य्य-भद्रान्वय-भूषणस्य शिष्यो ह्यसा-
चार्य्य-कुलोद्गतस्य [1*] आचार्य्य-गोश-
५. र्म्म-मुनेस्सुतस्तु पद्मावतावश्वपतेर्भटस्य [11३*11] परैरजेयस्य
रिपुघ्न-मानिनस्स सङ्घि-
६. लस्येत्यभिविश्रुतो भुवि [1*] स्व-संज्ञया शङ्कर-नाम-शब्दितो
विधान-युक्तं यति-मा-

- ७- गर्मास्थितः [॥४॥*] स उत्ताराणां सदृशे कुरूणां उदग्दिशा-
देश-वरे प्रसूतः [१*]
८. क्षयाय कर्म्मरि-गणस्य धीमान् यदत्र पुण्यं तदपाससर्ज [॥५॥*]

DAMODARPUR COPPER-PLATE INSCRIPTION

of the time of KUMARAGUPTA I

Gupta year 124 (A. D. 444)

Provenance—Damodarapur, Dinajpur Distt, Bengal.

Published in—*R. G. Basak*, Ep Ind, Vol XV, p. 130 f, *D. C. Sircar*,
Select Inscriptions, p 283 f

Language—Sanskrit prose except the last imprecatory verse

Script—Northern Brahmi

Metre—अनुष्टुप् 1.

Object—Grant of land for service in regard to the maintenance of
sacred fire.

First Side

१. सम्ब(संव)[त्सरे*] १०० २ ४ फाल्गुण(न)-दि ७ परमदैवत-
परमभट्टारक-महाराज[१*]-
२. धिराज-श्री-कुमारगुप्ते पृथिवी-पतौ तत्पाद-परिगृहीते पुण्ड्र-
वद्ध[न*]-
३. भुक्तादु(वु) परिक-चिरातदत्ते(त्ते) नानुवल(ह) वा(मा) नक-कोटि-
वर्ष-विषये च त-
४. न्नियुक्तक-कुमारामात्य-वेत्रवर्मन्य(ण्य) धिष्ठाणा(ना)धिकरणञ्च
नगर-श्रेष्ठि-
५. धृतिपाल-सार्थवाह-व(ब) न्धुमित्र-प्रथम-कुलिक-धृतिमित्र-प्रथम-
का[य*]-
६. स्थ-शाम्बपाल-पुरोगे संव्यवहरति यतः ब्राह्मण-कर्ण्टिकेण(न)

७. विज्ञापित(तं) अरहंथ(अरहंथ) ममाग्निहोत्रोपयोगाय अप्रदा-
[५*]प्रहत-खि-
८. ल-क्षेत्र(त्रं) त्र(त्रै)दीनारिक्च-कुल्यवापेण(न) शश्वता(दा)-
चंद्रावर्क-तारक-भोज्ये(ग्य)[त*]-

Second Side

९. या-नीवी-धम्मण दातुमिति एवं दीयतामित्युत्पन्ने त्रिनी(त्रीणि)
दीना[राण्यु*]-
१०. पसंगृह्य यतः पुस्तपाल-रिशि(ऋषि)दत्त-जयनन्दि-विभुदत्ताना-
मवधा-
११. रणया डोज्जाया उत्तर-पश्चिण(मो)देशे कुल्यवापमेकम्(कं)
दत्तम् [॥*]
१२. स्व-दत्तां पर-दत्ताम्बा(-दत्तां वा) यो हरेत वसुन्धरां [१*] भूमि-
[दान]-संबद्धा[:*] श्लोका भवन्ति [१*]
१३. स विष्ठायां क्रि(कृ)मिभूत्वा पित्रि(तृ)भि[:*] सह पच्यते
[इ*]ति [॥१॥*]

DAMODARPUR COPPER-PLATE INSCRIPTION**of the time of KUMARAGUPTA I**

Gupta year 128 (A D 447)

Provenance—Damodarpur, Dinajpur Distt, Bengal**Published in**—*R G Basak*, Ep Ind, Vol XV, p. 133 f, *K N Dikshit*,
Ep Ind XVII, p 193, *D C Sircar*, Select Inscriptions,
p 285 f**Language**—Sanskrit**Script**—Northern Brahmi**Metre**—अनुष्टुप् 1, 2**Object**—Grant of land for the purpose of performing five great
sacrifices (पञ्चमहायज्ञ).

First Side

१. स(सं) १०० २० ८ वैशाख-दि १० ३ पर[मदैव]त-परम-
भट्टारक-महाराजाधिराज-[श्री-कुमा]-
२. रगुप्ते पृथिवी-पतौ [तत्पाद]-परिगृहीतस्य पु[ण्ड्र]वर्द्धन-भुक्तावुप-
[रिक-चि]रातदत्त[स्य]
३. भोगेना[नुव]ह[मानक]-कोटिव[र्ष]-विषये तन्नियुक्तक-कु[मा]रा-
मात्य-वे[त्र]-
४. वर्म्मणि अधिष्ठाना[धिक]र[णञ्च] नगर-[श्रे]ष्ठ-धृतिपाल-
सार्थ-वा[ह-बन्धुमि]त्र-प्र[थ]-
५. म-कुलिक-धृतिमित्र-[प्रथ]म-कायस्थ-[शाम्ब]पाल-पुरो[गे] सम्ब्य-
(संव्य)व[हर]ति [यतः*]स.
६. विज्ञापितं(तम्) अ[हं]थ मम प[ञ्च]-महायज्ञ-प्रवर्त्तनायानुवृत्ता-
प्रदाक्षय-नि(नी)[वी*]-
७. मय्यादया दातुमिति एताद्विज्ञाप्यमुपलभ्य पुस्तपा[ल]-रिसिदत्त-
(ऋषि)दत्त-जयन[न्दि-विभुदत्तानामव]-
८. धारण्या दीयतामित्यु[त्प]न्ने एतस्माद्य[था]नुवृत्त-त्रैदी-
नारि[क्च-कु]न्यावापे[न]

Second Side

९. [द्व]यमुप[संगृ]ह्य [ऐरा]वता[गो]-राज्ये पदिचरण(म)-दिशि
पञ्च-द्रो[णा]-
१०. [त्म]काः [भूमयः*] ह[द्व]-पानकैश्च सहितेति (सहिता इति)
दत्ताः [१*] तदुत्तर-कालं सम्ब्य (संव्य)वहारिभिः [धर्ममवेक्ष्या-
नु[म]-
११. न्तव्याः [१*] अपि च भूमि-दान-सम्ब(संव)द्धामि(वि)मौ
श्लोकौ भवतः [१*] पूर्व-दत्तां द्विजाति[भ्यो]

१३. यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिर [१*] महीं महीव(म)तां श्रेष्ठ दानाच्छ्रेयो
[५*]नुपा[ल]नं [॥१॥*] बहुर्विसुधा दत्ता दी[य]ते च
१३. पुनः पुनः [१*] यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फल-
मिति [॥२॥*]

MANKUWAR BUDDHIST STONE-IMAGE INSCRIPTION C F KUMARAGUPTA I

Gupta year 129 (A. D. 448)

Provenance—Mankuwar, a village on the Yamuna, Distt Allahabad.
The inscription is on the front of the pedestal of the
image of the Buddha

Published in—*Fleet, Corp Insc Ind Vol III, p 46 f., D. C. Sircar, Select
Inscriptions, p 287 f , Bhandarkar's list, No 1273*

Language—Sanskrit with Prakrit influence,

Script—Northern Brahmi

Object—Installation of the image of the Buddha by the monk
Buddhamitra

१. १^० (=सिद्धम् ।) नमो बुधान (=बुद्धानाम्) [१*] भगवतो(तः)
सम्यक्सम्बुद्धस्य स्व-मताविरुद्धस्य इयं प्रतिमा प्रतिष्ठापिता
भिक्षु-बुद्धिमित्रेण [१*]
२. सम्वत्(संवत्) १०० २० ६ महाराज-श्री-कुमारगुप्तस्य राज्ये
ज्येष्ठ-मास-दि १० ८ सर्व-दुःख(ख)-प्रहाना(णा)र्थम् [॥*]

JUNAGARH (GIRNAR) ROCK INSCRIPTION OF SKANDAGUPTA

The years 136, 137, and 138.

Site—Girnar mountain in Junagarh in Kathiawad The inscription is on the north-west face of a large granite boulder, containing also 14 Asoka edicts and an inscription of महाक्षत्रप रुद्रदामन्

Published in—*Bhau Daji*, JRAS, Bom Br Vol VII p 121 ff, *Fleet*, Corp Insc Ind., Vol III, No 14, p 56 ff, *D C Sircar*, Select Inscriptions, pp 299 ff

Language—Sanskrit verse, except for सिद्धम् and a few words in l 23

Script—Southern Brahmi of 5th cent. A D

Metre—मालिनी, 1, 2 3, 38, 39, आर्या 4, 45, उपजाति 5, 13—15, 17—20, 22, 32, 34—37, इन्द्र-वज्रा, 6—12, 21, 23—25, 27, 33, 41, 42; वैतालीयौपचन्द्रसिक् 16, , वंशस्थ 26, 28—31, 40, वसन्त-तिलका 43, 44, 46, 47

Object—Restoration of the break in Sudarsana lake, by renewing the embankment, under the orders of *Chakrapalita*, son of *Parnadatta*, the governor of the city

PART I

१. सिद्धम् [१^{*}] श्रियमभिमत-भोग्यां नैक-कालापनीतां त्रिदश-
पति-सुखार्थं यो बलेराजहार । कमल-निलयनायाः शाश्वतं धाम
लक्ष्म्याः
२. स जयति विजितार्त्तिर्विष्णुरत्यन्त-जिष्णुः ॥[१^{*}] तदनु जयति
शश्वत् श्री-परिक्षिप्त-वक्षाः स्व-भुज-जनित-वीर्यो राजराजाधि-
राज । नरपति-
३. भुजगानां मान-दर्पोत्फणानां प्रतिकृति-गरुडा[ज्ञां] निर्व्विषी(षीं)
चावकर्त्ता ॥[२^{*}] नृपति-गुण-निकेतः स्कन्दगुप्तः पृथु-श्रीः चतुरु-
[दधि-जला]न्तां स्फीत-पर्यन्त-देशाम् ।
४. अवनिमवनतारिर्यः चकारात्म-संस्थां पितरि सुर-सखित्वं प्राप्त-
वत्यात्म-शक्त्या ॥[३^{*}] अपि च जित[मे]व तेन प्रथयन्ति यशांसि

यस्य रिपवो [S*]पि [I*] आमूल-भग्न-दर्पा नि[र्वचना ?
म्लेच्छ-देशेषु] ॥[४*]

५. क्रमेण बुद्ध्या निपुणं प्रधार्य ध्यात्वा च कृत्स्नान्गुण-दोष-हेतून् ।
व्यपेत्य सर्वान्मनुजेन्द्र-पुत्रान्तक्ष्मीः स्वयं यं वरयांचकार ॥[५*]
तस्मिन्नपे शासति नैव कश्चिद्धर्मादिपेतो मनुजः प्रजासु ।
६. आर्त्तो दरिद्रो व्यसनी कदर्यो दण्डो(ण्ड्यो) न वा यो भृश-
पीडितः स्यात् ॥[६*] एवं स जित्वा पृथिवीं समग्रां भग्नाग्र-
दर्पा[न्] द्विषतश्च कृत्वा । सर्वेषु देशेषु विधाय गोप्तृ(प्तृ)न्
संचिन्तया[मा]स बहु-प्रकारम् ॥[७*] स्यात्को [S*]नुरूपो
७. मतिमान्विनि(नी)तो मेधा-स्मृतिभ्यामनपेत-भावः । सत्यार्ज-
वौदार्य-नयोपपन्नो माधुर्य-दाक्षिण्य-यशो-[S*]न्वितश्च ॥[८*]
भक्तो [S*]नुरक्तो नृ-[विशे]ष-युक्तः सर्वोपधाभिश्च विशुद्ध-बुद्धिः ।
आनृण्य-भावोपगतान्तरात्माः(त्मा) सर्वस्य लोकस्य हिते
प्रवृत्तः ॥[९*]
८. न्यायार्जने [S*]र्थस्य च कः समर्थः स्यादर्जितस्याप्यथ रक्षणो च ।
गोपायितस्यापि [च] वृद्धि-हेतौ वृद्धस्य पात्र-प्रतिपादनाय ॥[१०*]
सर्वेषु भृत्येष्वपि संहतेषु यो मे प्रशिष्यान्निखिलान्सुराष्ट्रान् । आं
ज्ञातमेकः खलु परादत्तो भारस्य तस्योद्वहने समर्थः ॥[११*]
९. एवं विनिश्चित्य नृपाधिपेन नैकानहो-रात्र-गरान्स्व-मत्या । यः
संनियुक्तो [S*]र्थनया कथंचित् सम्यक्सुराष्ट्रावनिपाल-
नाय ॥[१२*] नियुज्य देवा वरुणं प्रतीच्यां स्वस्था यथा नोन्म-
नसो बभूवुः[ः] [I*] पूर्व्वेतरस्यां दिशि परादत्तं नियुज्य राजा
धृतिमांस्तथा [S*]भूत् ॥[१३*]
१०. तस्यात्मजो ह्यात्मज-भाव-युक्तो द्विधेव चात्मात्म-वशेन नीतः ।
सर्वात्मना [SS*]त्मेव च रक्षणीयो नित्यात्मवानात्मज-कान्त-
रूपः ।(॥)[१४*] रूपानुरूपैर्ललितैर्विचित्रैः नित्य-प्रमोदान्वित-

सर्व-भावः । प्रबुद्ध-पद्माकर-पद्म-वक्त्रो नृणां शरण्यः शरणागता-
नाम् । ॥[१५*]

११. अभवद्भुवि चक्रपालितो [S*]साविति नास्ना प्रथितः प्रियो
जनस्य । स्व-गुरौरनुपस्कृतैरुदा[त्तैः] पितरं यश्च विशेषयांच-
कार । (॥)[१६*] क्षमा प्रभुत्वं विनयो नयश्च शौर्यं विना
शौर्यं-मह[?] चर्चनं च । दाक्ष्यं (?) दमो दानमदीनता च
दाक्षिण्यमानृण्यम[शू]न्यता च । (॥)[१७*] सौंदर्यमार्येतर-
निग्रहश्च अ-विस्मयो धैर्यमुदीर्णता च ।
१२. इत्येवमेते [S*]तिशयेन यस्मिन्नविप्रवासेन गुणा वसन्ति । (॥)
[१८*] न विद्यते [S*]सौ सकले [S*]पि लोके यत्रोपमा तस्य
गुरौः क्रियेत । स एव कात्स्न्येन गुणान्वितानां बभूव नृ(नृ)णा-
मुपमान-भूतः । (॥)[१९*] इत्येवमेतानधिकानतो [S*]न्या-
न्गुणान्प[री]क्ष्य स्वयमेव पित्रा । यः संनियुक्तो नगरस्य रक्षां
विशिष्य पूर्वान्प्रचकार सम्यक् । (॥)[२०*]
१३. आश्रित्य वि(वी)र्यं [स्वभु]ज-द्वयस्य स्वस्यैव नान्यस्य
नरस्य दर्प । नोद्वेजयामास च कंचिदेवमस्मिन्पुरे चैव शशास
दुष्टाः(न्) । (॥)[२१*] विस्रंभमल्पे न शशाम यो [S*]स्मि-
न्काले न लोकेषु स-नागरेषु । यो लालयामास च पौर-वर्गान्
[पितेव ?]-पुत्रान्मुपरीक्ष्य दोषान् । (॥)[२२*] संरंज्यां च
प्रकृतीर्बभूव पूर्व-स्मिताभाषण-मान-दानैः ।
१४. निर्यन्त्रणान्योन्य-गृह-प्रवेशैः[] संवद्धित-प्रीति-गृहोपचारैः । (॥)
[२३*] ब्रह्मण्य-भावेन परेण युक्तः शुक्लः शुचिर्दान-परो यथा-
वत् । प्राप्यान्स काले विषयान्सिषेवे धमार्थयोश्चा[प्य*]विरोध-
नेन । (॥)[२४*] यो [S*]जायतास्मात्खलु[?] पर्णदत्तात्स न्यायवा-
नत्र किमस्ति चित्रं । मुक्ता-कलापाम्बुज-पद्म-शीताच्चन्द्रात्कि-
मुष्णं भविता कदाचित् । (॥)[२५*]
१५. अथ क्रमेणाम्बुद-काल आग[ते नि]दाघ-कालं प्रविदार्य तोयदैः ।
ववर्ष तोयं बहु संततं चिरं सुदर्शनं येन बिभेद चात्वरत् ।

(॥)[२६] संवत्सराणामधिके शते तु त्रिंशद्भिरन्यैरपि षड्भि-
रेव । रात्रौ दिने प्रौष्ठपदस्य षष्ठे गुप्त-प्रकाले गणनां विधाय ।

(॥)[२७*]

१६. इमाश्च या रैवतकाद्विनिर्गता[*] पलाशिनीयं सिकता-विला-
सिनी । समुद्रकान्ताः चिर-बन्धनोषिताः पुनः पतिं शास्त्र-यथो-
चितं ययुः । (॥)[२८] अवेक्ष्य वर्षागम-जं महोद्भ्रमं महोदधे-
रूर्जयता प्रियेप्सुना । अनेक-तीरान्तज-पुष्प-शोभितो

१७. नदीमयो हस्त इव प्रसारितः । (॥)[२९*] विषाद्य[मानाः खलु
सर्वतो ज]नाः कथं-कथं कार्यमिति प्रवादिनः । मिथो हि पूर्वापर-
रात्रमुत्थिता विचिन्तयां चापि बभूवुस्तुकाः । (॥)[३०] अपीह
लोके सकले सुदर्शनं पुमां(मान्) हि दुर्दर्शनतां गतं(तः) क्षणात् ।

१८. भवेन्नु सो [S*]म्भोनिधि-तुल्य-दर्शनं सुदर्शनं [— — — — —
— —] [॥३१*] [— — — — —]वणो स भूत्वा पितुः परां
भक्तिमपि प्रदर्श्य । धर्म पुरोधाय शुभानुबन्धं राज्ञो हितार्थं नग-
रस्य चैव । (॥)[३२*] संवत्सराणामधिके शते तु

१९. त्रिंशद्भिरन्यैरपि सप्तभिश्च । [गुप्त-प्रकाले नय]-शास्त्रवेत्ता
विश्वो [S*]प्यनुज्ञात-महाप्रभावः । (॥)[३३*] आज्य-प्रणामैः
विबुधानयेष्ट्वा धनैर्द्विजातीनपि तर्पयित्वा । पौरांस्तथा [S*]भ्यर्च्य
यथार्ह-मानैः भृत्यांश्च पूज्यान्सुहृदश्च दानैः । (॥)[३४*]

२०. ग्रैष्मस्य मासस्य तु पूर्व-प[क्षे] [— — — — —प्र]थमे [S*]ह्नि
सम्यक् । मासद्वयेनादरवान्स भूत्वा धनस्य कृत्वा व्ययमप्रमेयम् ।
(॥)[३५*] आयामतो हस्त-शतं समग्रं विस्तारतः षष्ठिरथापि
चाष्टौ ।

२१. उत्सेधतो [S*]न्यत् पुरुषाणि [सप्त ? — — — ह]स्त-
शत-द्वयस्य । (॥)[३६*] बबन्ध यत्नान्महता नृदेवान[भ्यर्च्य ?]
सम्यग्घटितोपलेन । अ-जाति-दुष्टम्प्रथितं तटाकं सुदर्शनं शश्वत-
कल्प-कालम् । (॥)[३७*]

२२. अपि च सुदृढ-सेतु-प्रान्त(?) -विन्यस्त-शोभ-रथचरण-समाह्व-
क्रौंच-हंसास-धूतम् । विमल-सलिल[---]
 भुवि त[---]द[ने] (5*)कः शशी च । (11)[३८*]
२३. नगरमपि च भूयाद्वृद्धिमत्पौर-जुष्टं द्विज-बहु-शत-गीत-ब्रह्म-
निर्णष्ट-पापं । शतमपि च समानामीति-दुर्भिक्ष[मुक्तं ---]
 [---] [11३६*] [इति सुद]र्शन-
तटाक-संस्कार-ग्रन्थ-रचना [स]माप्ता ॥

PART II

२४. दृप्तारि-दर्प-प्रणुदः पृथु-श्रियः स्व-वङ्श-केतोः सकलावनी-पतेः ।
राजाधिराज्याद्भुत-पुण्य-[कर्मणः] [---]
 [---] [11४०*] [---]
 [---] [1] द्वीपस्य गोप्ता महतां च नेता दण्ड-
स्थि[ता]नां
२५. द्विषतां दमाय । (11)[४१*] तस्यात्मजेनात्म-गुणान्वितेन गोविन्द
पादार्पित-जीवितेन । [---]
 [---] [11४२*] [---]
 [---] गंधं विष्णोश्च पाद-कमले समवाप्य तत्र । अर्थ-व्ययेन
२६. महता महता च कालेनात्म-प्रभाव-नत-पौर-जनेन तेन । (11)
[४३*] चक्रं बिभर्ति रिपु [---]
 [---] [1] [---]
 [---] तस्य स्व-तंत्र-विधि-कारण-मानुषस्य । (11)[४४*]
२७. कारितमवक्र-मतिना चक्रभृतः चक्रपालितेन गृहं । वर्ष-शते
[5*]ष्टात्रिंशे गुप्तानां काल-[क्रम-गणिते] [11४५*] [---]
 [---]
 [---] [1*] [सा]र्थमुत्थितमिवोर्जयतो [5*]चलस्य

१०. श्रेयोत्थं भूत-भूत्यै पथि वि(नि)यमवतामर्हतामादिकतुत् [१*]
 ११. पञ्चेन्द्रां(त्)स्थापयित्वा धरणि-धरमयान्सन्निखातस्ततो[५*]यस्
 १२. शैल-स्तम्भः सुचारुगिरिवर-शिखराग्रोपमः कीर्त्ति-कर्त्ता [११*][३*]

INDORE COPPER-PLATE INSCRIPTION OF SKANDAGUPTA

Year 146

Provenance—From a small stream at Indore, ancient इन्द्रपुर and इन्द्रापुर of this inscription, U P.

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol III, No 16, p. 70 f, *Kielhorn*, Ind Ant XVIII, p 219, *D C Sircar*, Select Insc., p. 309 ff., *Bhandarkar's list*, 1279

Language—Sanskrit prose, opening invocation and last imprecation in verse

Script—Northern Brahmi

Metres—शादूल-विक्रीडित 1, इन्द्रवज्रा 2

Object—A perpetual endowment by a Brahmana Devavishnu for maintaining a lamp in a temple of the sun at Indrapura.

१. सिद्धम् [११*] यं विप्रा विधिवत्प्रबुद्ध-मनसो ध्यानैक-ताना(न)-
स्तुवः(स्तवाः) यस्यान्तं त्रिदशासुरा न विविदुर्नोर्ध्वं न तिर्य-
२. गति[स्] [१*] यं लोको बहु-रोग-वेग-विवशः संश्रित्य चेतो-
लभः पायाद्वः स जगत्पिधान-पुटभिद्रश्म्या-
३. करो भास्करः ॥[११*] परमभट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-
स्कन्धगुप्तस्याभिवर्द्धमान-विजय-राज्य-संव्वसर-शते षच्च (दृच)-
त्वा-
४. [रि]ङ्शदुत्तरतमे फाल्गुन-मासे तत्प[१*]द-परिगृहीतस्य विषय-
पति-शर्व्वनागस्यान्तर्व्वेद्यां भोगाभिवृद्धये वर्त्त-
५. माने [१*] चन्द्रापुरक-पद्मा-चातुर्व्विद्य-सामान्य-ब्राह्मण-देवविष्णु-
द्वैवपुत्रो हरित्रात-पौत्रः डुडिक-प्रपौत्रः सतताग्नि-हो-

६. त्र-छ(च्छ)न्दोगो राणायणी(नी)यो वर्षगण-सगोत्र इन्द्रापुरक-
वर्गिगभ्यां क्षत्रियाचलवर्म-भृ(भ्रु)कुण्ठसिङ्हाभ्यामधिष्ठा(ष्ठा)-
७. नस्य प्राच्यां दिशीन्द्रपुराधिष्ठान-माडास्यात-लग्नमेव प्रतिष्ठा-
पितक-भगवते सवित्रे दीपोपयोज्यमात्म-यशो-
८. [५*]भिवृद्धये मूल्यं प्रयच्छतिः(ति) [११*] इन्द्रपुर-निवासिन्य-
स्तैलिक-श्रेण्या जीवन्त-प्रवराया इतो [५*]धिष्ठानादपक्कम-
९. ण-संप्रवेश-यथास्थिरायाः आजलिकं ग्रहपतेद्विज-मूल्य-दत्तमनया
तु श्रेण्या यदभग्न-योग्यम्(गं)
१०. प्रत्थ(थ)मार्हाव्य[व*]च्छिन्न-संस्थं देयं तैलस्य तुल्येन पल-द्वयं
तु २ चन्द्रार्क-सम-कालीयं [११*]
- ११ यो व्यक्क्रमेद्दायमिमं निबद्धम्(द्धं) गो-घ्नो गुरु-घ्नो द्विज-घातकः
सः [१*] तैः पातकै [*]
१२. पञ्चभिरन्वितो [५*]धर्गं (धो ग) च्छेन्नरः सोपनिपातकैश्चेति ॥[२*]

BHITARI STONE PILLAR INSCRIPTION OF SKANDAGUPTA (A D. 455—67)

Site—The column stands outside the village Bhitari, five miles
NE of Sayyidpur, Distt Ghazipur, U.P

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol. III No. 13, p. 53 f, D C.
Sircar, Select Insc, p 312, ff, *Bhandarkar's list*, 1549

Language—Sanskrit, partly in prose and partly in verse

Script—Northern Brahmi, resembling Mathura Inscription of
Chandra Gupta II, though cut more squarely

Metres—पुष्पिताया १, मालिनी २-६, शार्दूल-विक्रीडित ७, ८, अनुष्टुप् ९-१२.

Object—Installation of the image of Vishnu शाङ्गिन् and allotment to
it of the village in which it stands

१. [सिद्धम्] [॥] [सर्व्व]-राज[ेच्छे]त्तुः पृथिव्यामप्रतिरथस्य चतु-
रुदधि-सलिलास्वादित-यशसो धनद-वरुणेन्द्र[॥]न्तक-स[मस्य]
२. कृतान्त-परशोः न्यायागत[॥]नेक-गो-हिरण्य-क[॥]टि-प्रदस्य
चिरो[त्स]न्नाश्वमेधाहत्तुर्महाराज-श्री-गुप्त-प्रपौत्र[स्य]
३. महारात्र-श्री-घटोत्कच-पौत्रस्य महाराजाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्त-
पुत्रस्य लिच्छवि-दौहित्रस्य महादेव्यां कुम[॥]र[दे]व्या-
४. मुत्पन्नस्य महाराजाधिराज-श्री-समुद्रगुप्तस्य पुत्रस्तत्परिगृहीतो
महादेव्यान्दत्तदेव्यामुत्पन्नः स्वयं चाप्रतिरथः
५. परम-भागवतो महाराजाधिर[॥]ज-श्री-चन्द्रगुप्तस्तस्य पुत्रस्तत्पा-
दानुद्ध्यातो महादेव्यां ध्रुवदेव्यामुत्पन्नः परम-
६. भागवतो महाराजाधिर[॥]ज-श्री-कुमारगुप्तस्तस्य — प्रथित-
पृथु-मति-स्वभाव-शक्तेः पृथु-यशसः पृथिवी-पतेः पृथु-श्रीः[॥]
७. पि[तृ]-प[रि]गत-पाद-पद्म-वर्त्ती प्रथित-यशाः पृथिवी-पतिः सुतो
[५*]यस् [॥१॥*] जगति भु[ज]-बलाड्यो(ढ्यो) गुप्त-वड्शैक-
वीरः प्रथित-विपुल-
८. धामा नामतः स्कन्दगुप्तः [॥*] सुचरित-चरितानां येन वृत्तेन वृत्तं
न विहतममलात्मा तान-धीदा(?)-विनीतः [॥२॥*] विनय-
९. बल-सुनीतैर्व्विक्रमेण विक्रमेण प्रतिदिनमभियोगादीप्सितं येन
ल[ब्ध]वा [॥*] स्वभिमत-विजिगीषा-प्रोद्यतानां परेषां प्रणि-
१०. हित इव ले[भे सं]विधानोपदेशः [॥३॥*] विचलित-कुल-लक्ष्मी-
स्तम्भनायोद्यतेन क्षिति-तल-शयनीये येन नीता त्रियामा [॥*] समु-
११. दित-बल-कोषान्पुष्यमित्रांश्च [जि]त्वा क्षितिप-चरण-पीठे स्था-
पितो वाम-पादः [॥४॥*] प्रसभमनुप[मै]र्व्विध्वस्त-शस्त्र-प्रतापै-
विन[य-स]मु-
१२. [चित्तैश्च] क्षान्ति-शौ[र्यै]र्निरूढम् [॥*] चरितममल-कीर्त्तर्गो-

- यते यस्य शुभ्रं दिशि-दिशि परितुष्टैराकुमारं मनुष्यैः [॥५॥*]
पितरि दिवमुपे[ते]
१३. विप्लुतां वङ्ग-लक्ष्मीं भुज-बल-विजितारिर्यः प्रतिष्ठाप्य भूयः[१*]
जितमिति परितोषान्मातरं सास्त्र-नेत्रां हत-रिपुरिव कृष्णो देव-
कीमभ्युपे-
१४. [तः] [॥६॥*] [स्वैर्द्वि[ण्डेः —]र(?)त्यु[-]त्प्रचलितं वङ्गं
प्रतिष्ठाप्य यो बाहुभ्यामवनिं विजित्य हि जितेष्वार्त्तेषु कृत्वा
दयाम् [१*] नोसिक्तो [न] च विस्मितः प्रतिदिनं
१५. संवर्द्धमान-द्युतिः गीतैश्च स्तुतिभिश्च वन्दक-ज[नो ?] यं प्राप-
यत्यार्य्यताम् [॥७॥*] हूणैर्य्यस्य समागतस्य समरे दोर्भ्या धरा
कंपिता भीमावर्त्त-करस्य
१६. शत्रुषु शरा[— — — पातिताः ? १*]— — — — —
विरचितं (?) प्रख्यापितो [दीप्ति-दा ?]न द्यो(?)ति[—]
नभी(?)षु लक्ष्यत इव श्रोत्रेषु गाङ्ग-ध्वनिः [॥८॥*]
१७. [स्व]-पितुः कीर्त्ति — * * * * * — — * [१*] * * *
* — — * * * * * — — * [॥९॥*] [कर्त्तव्या]
प्रतिमा काचित्प्रतिमां तस्य शार्ङ्गिणः [१']
१८. [सु]प्रतीतश्चकारेमां [यावदाचन्द्र-तारकम् ॥१०॥*] इह चैनां
प्रतिष्ठाप्य सुप्रतिष्ठित-शासनः [१*] ग्राममेनं स विदधे पितुः
पु[ण्य]ाभिवृद्धये [॥११॥*]
१९. अतो भगवतो मूर्त्तिरियं यश्चात्र संस्थितः(?) [१*] उभयं
निर्द्दिदेशासौ पितुः पुण्याय पुण्य-धीरिति [॥१२॥*]

SARNATH BUDDHIST STONE-IMAGE INSCRIPTION OF KUMARAGUPTA I

Year 154 (A. D. 473)

Provenance—Sarnath, Varanasi

Published in—*Gupta*, Arch Sur Ind An. Rep. 1914-15., p 124;

D. C. Sircar, Select Inscriptions, p 320 f

Language—Sanskrit.

Script—Northern Brahmi

Metre—उद्गीति 1, अर्या 2, गीति (?) 3,

Object—Installation of the image of शास्त्र (the Buddha).

१. वर्ष-शते गुप्तानां सच(च्च)तुः-पञ्चाशदुत्तरे [१*] भूमि रक्षति
कुमारगुप्ते मासि ज्येष्ठे द्वितीयायाम् ॥[१*]
२. भक्त्यार्वाज्जित-मनसा यतिना पूजार्थमभयमित्रेण [१*] प्रतिमा
[५*]प्रतिमस्य गुरौ[र]प[रे]यं [का]रिता शास्त्रुः ॥[२*]
३. माता-पितृ-गुरु-पू[र्व्वै]: पुण्येनानेन सत्व(त्त्व)-कायो [५*]यं [१*]
लभतामभिमतमुपशमं [हित-सुखं तदेव भवतु सत्त्वाना]म्? ॥[३*]

BHITARI SEAL OF KUMARAGUPTA II or III

Provenance—Bhitari in Ghazipur Distt, U P

Published in—*Hoernle*, JASB, Vol LVIII pt 1, p 89, *Fleet*, Ind. Ant.,

Vol. XIX, 1890, p 225, *D C Sircar*, Select Inscriptions, pp.
321 f

Language—Sanskrit.

Script—Northern Brahmi of the 5th-6th cent A D

Object—Records the genealogy of Kumara Gupta

१. [सर्व्व]-राजोच्छेत्तु ऽ पृथिव्यामप्रतिरथस्य महाराज-श्री-[गुप्त]-
प्रपौ[त्र]स्य महाराज-श्री-घटोत्कच-प्रौत्रस्य म[हा]-
२. [राजा]धिर[१]ज-श्री-चन्द्रगुप्त-पुत्रस्य लिच्छ[वि-दौहित्यस्य]
म[हादे]व्य[१] कुमा[र]देव्यामुत्पन्नस्य महाराजाधिराज-

३. [श्री]-समुद्रगुप्तस्य पुत्रस्तत्परि[गृही]तो म[हादेव्यान्दत्तदेव्या]-
मुत्पन्नस्वयं च[रि]प्रतिरथ ८ परम-भाग-
४. [वतो महाराजा]धिराज-श्री-चन्द्रगुप्तस्तस्य [पुत्र]स्तत्पाद[रि]नु-
[द्वचा]तो महादेव्य[रि] ध्रुवदेव्यामुत्पन्नो [महारा]-
५. [जाधि]राज-श्री-कुमार[गुप्त]स्तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्वचा[तो]
महादेव्यामनन्तदेव्य[रि]मुत्पन्नो महा[रा]-
६. [जाधिरा]ज-श्री-[पुरगुप्त]स्तस्य पुत्रस्तत्पादानुद्वच[रि]तो
महादे[व्यां] श्री-चन्द्रदेव्यामुत्प[न्नो] म[हा]-
७. [राजाधिरा]ज-श्री-नरसिंहगुप्तस्तस्य [पु]त्रस्त[त्परि]दा[नुद्वचा]तो
मह[ादेव्यां]श्री-म[न्मित्र]-
८. [देव्या]मुत्प[न्न] ८ परमभ[रि]गवतो मह[ाराजाधिरा]ज-श्री-
कुम[रि]र[गुप्तः॥]

MANDASOR STONE INSCRIPTION OF THE GUILD OF SILK-WEAVERS

(of the time of Kumaragupta & Bandhuvarman)

Malva year 493 and 529 (A. D 436 & 473)

Site—Mediaeval temple of Siva in Mandasor, ancient Dasapura, in Madhya Pradesh The inscription is on a dark sandstone slab built into the wall on the right hand, half-way down a small descent of steps leading to the river in front of the temple.

Published in—*Fleet*, Ind Ant Vol XV, p 194 ff and Corp Insc Ind, Vol III, No 18, p 81 ff, *D C Sircar*, Select Ins. p 288 ff, *Bhandarkar's* list, No 6

Language—Sanskrit verse, except सिद्धम्, and सिद्धिरस्तु in l. 24

Script—Southern Brahmi

Metres—शार्दूल-विक्रीडित 1, 2, वसन्त-तिलका 3, 5, 6, 14, 18, 20, 22, 25, 27, 30—32 40, आर्या 4, 13, 21, 33, 38, 39, 41, 42, उपेन्द्रवज्रा 7—9, 24, उपजाति 10, 12, 28, द्रुत-विलम्बित 15, हरिणी 16, इन्द्रवज्रा 17, 26, मालिनी 19, 43, वशास्थ 23, मन्दाक्रान्ता 29, अनुष्टुप् 34—37, 44.

Object—To record the migration of a number of silk-weavers from Lata visaya into the city of दशपुर and building of a temple of the sun by the guild formed by the silk-weavers in M S 493 and its repairs by that guild in M. S. 529

१. [सिद्ध]म् [॥] य[१] [वृत्त्य]र्थमुपास्यते सुर-गणैस्सिद्धैश्च सिद्धार्थिभिर्द्वर्चनैकाग्र-पेरैर्विधेय-विषयैर्मोक्षात्थिभिर्योगिभिः। भक्त्या तीव्र-तपोधनैश्च मुनिभिश्शप-प्रसाद-क्षमैर्हेतुय्यो जगत× क्षयाभ्युदययो ऽ पायात्स वो भास्करः ।[११] तत्त्व(त्त्व)-ज्ञान-विदो [५*]पि यस्य न विदुर्ब्रह्मर्ष-
२. यो [५*]भ्युद्यता× कत्स्नं यश्च गभस्तिभिः प्रविसृतैः पु[ष्पा]ति लोक-त्रयम् । गन्धर्वामर-सिद्ध-किन्नर-नरैस्संस्तूयते [५*]भ्यु-त्थितो भक्तेभ्यश्च ददाति यो [५*]भिलषितं तस्मै सवित्रे नमः ।[१२*] य ऽ प्रत्यहं प्रतिविभात्युदयाचलेन्द्र-विस्तीर्णं-तुङ्ग-शिखर-स्खलितांशु-जालः [१*] क्षीबांगना-
३. जन-कपोल-तलाभिताम्र ऽ पायात्स वस्सु[कि]रणाभरणो विव-स्वान् ।[१३*] कुसुम-भरानत-तरुवर-देवकुल-सभा-विहार-रमणि(णी)यात् । लाट-विषयान्नगावृत-शैलाज्जगति प्रथित-शिल्पाः ।[१४*] ते देश-पार्थिव-गुणापहृताः प्रकाशमद्वादि-जान्यविरलान्यसुखा-
४. न्यपास्य । जातादरा दशपुरं प्रथमं मनोभिरन्वागतास्स-सुत-बन्धु-जनास्समेत्य ॥[५*] मत्तेभ-गण्ड-तट-विच्युत-दान-बिन्दु-सिक्तोपलाचल-सहस्र-विभूषा(ष)णायाः [१*] पुष्पावनम्र-तरु-षण्ड-वतंसकाया भूमे ऽ परन्तिलक-भूतमिदं क्रमेण ॥[६*] तटोत्थ-वृक्ष-च्युत-
५. नैक-पुष्प-विचित्र-तीरान्त-जलानि-भान्ति । प्रफुल्ल-पद्माभरणानि यत्र सरांसि कारण्डव-संकुलानि ॥[७*] विलोल-वीची-चलितार-विन्द-पतद्रजः-पिञ्जरितैश्च हंसैः । स्व-केसरोदार-भरावभुग्नैः क्वचित्सरांस्यम्बुरुहैश्च भान्ति ।[८*] स्व-पुष्प-भारावनतै-र्नर्गोन्द्रैर्मद-

६. प्रगल्भालि-कुल-स्वनैश्च । अजस्र-गाभिश्च पुराङ्गनाभिर्वनानि
यस्मिन्समलंकृतानि ॥[६*] चलत्पताकान्यबला-सनाथान्यत्यर्थ-
शुक्लान्यधिकोन्नतानि । तडिल्लता-चित्र-सिताम्भ्र-कूट-तुल्योप-
मानानि गृहाणि यत्र ॥[१०*] कैलास-तुङ्ग-शिखर-प्रतिमानि
चान्यान्याभान्ति दीर्घ-वलभी-
७. नि स-वेदिकानि । गन्धर्व-शब्द-मुखरानि(णि) निविष्ट-चित्र-
कर्माणि लोल-कदली-वन-शोभितानि ॥[११*] प्रासाद-माला-
भिरलंकृतानि धरां विदार्यैव समुत्थितानि । विमान-माला-
सदृशानि यत्र गृहाणि पूर्णैन्दु-करामलानि ॥[१२*] यद्भात्य-
भिरम्य-सरिद्ध(द्ध)येन चपलोस्मिणा समुपगूढं [१*]
८. रहसि कुच-शालिनीभ्यां प्रीति-रतिभ्यां स्मराङ्गमिव ॥[१३*]
सत्य-क्षमा-दम-शम-व्रत-शौच-धैर्य-स्वाद्विद्या-वृत्त-विनय-स्थिति-
बुद्ध्युपेतैः । विद्या-तपो-निधिभिरस्मयितैश्च विप्रैर्यद्भ्राजते
ग्रह-गणैः खमिव प्रदीप्तैः ॥[१४*] अथ समेत्य निरन्तर-सङ्गतै-
रहरहः-प्रविजृम्भित-
९. सौहृदाः [१*] नृपतिभिस्सुतवत्प्रतिम[१]निताः प्रमुदिता न्यवसन्त
सुखं पुरे ॥[१५*] श्रवण-सुभग(गं) ध[१]नुर्वै[द्यं] दृढं परि-
निष्ठिताः सुचरित-शतासङ्गाः केचिद्विचित्र-कथाविदः । विनय-
निभृतास्सम्यग्धर्म-प्रसङ्ग-परायणा ऽ प्रियमपहृषं पत्न्यं चान्ये
क्षमा बहु भाषितुं ॥[१६*]
१०. केचित्स्वकर्मण्यधिकास्तथान्यैर्विज्ञायते ज्योतिषमात्मवद्भिः ।
अद्यापि चान्ये समर-प्रगल्भाः कुर्वन्त्यरीणामहितं प्रसह्य
॥[१७*] प्रज्ञा-मनोज्ञ-वधवः प्रथितोरु-वंशा वंशानुरूप-चरिता-
भरणास्तथा [१८*]न्ये । सत्य-व्रताः प्रणयिनामुपकार-दक्षा विस्रम्भ-
११. [पूर्व]मपरे दृढ-सौहृदाश्च ॥[१९*] विजित-विषय-सङ्गैर्द्धर्म-
शीलैस्तथा [२०*]न्यै[र्]दुभिरधिक-सत्त्वै(त्त्वै)र्लोक-यात्रामरैश्च ।
स्व-कुल-तिलक-भूतैर्मुक्त-रागैरुदारैरधिकमभिभिभाति श्रेणिरैवं

प्रकारैः ॥[१६*] तारुण्य-कान्त्युपचितो [५*]पि सुवर्ण-हार-
तांबूल-पुष्प-विधिना सम-

१२. [लंकृ]तो [५*]पि । नारी-जनः श्रियमुपैति न तावदग्रचां यावन्न
पट्टमय-वस्त्र-[यु]गानि धत्ते ॥[२०*] स्पर्श[व]ता वर्णान्तर-
विभाग-चित्रेण नेत्र-सुभगेन । यैस्सकलमिदं क्षितितलमलंकृतं
पट्ट-वस्त्रेण ॥[२१*] विद्याधरी-रुचिर-पल्लव-कर्णपूर-वाते-
रितास्थिरतरं प्रविचिन्त्य

१३. [लो]कं । मानुष्यमर्थ-निचयांश्च तथा विशालांस्तेषां शुभा
मतिरभूदचला ततस्तु ॥[२२*] चतुस्समुद्रा[न्त]-विलोल-मेखलां
सुमेरु-कैलास-बृहत्पयोधराम् । वनान्त-वान्त-स्फुट-पुष्प-हासिनीं
कुमारगुप्ते प्रि(पृ)थिवीं प्रशासति ॥[२३*] समान-धीशुक-
बृहस्पतिभ्यां ललाम-भूतो भुवि

१४. पार्थिवानां । रणेषु यः पार्थ-समान-कर्म्म बभूव गोप्ता नृप-
विश्ववर्म्मा ॥[२४*] दीनानुकंपन-परः कृपणार्त्त-वर्ग-सन्ध[र]-
प्रदो [५*]धिक-दयालुरनाथ-नाथः । कल्प-द्रुमः प्रणयिनामभय-
प्रदश्च भीतस्य यो जनपदस्य च बन्धुरासीत् ॥[२५*] तस्यात्मजः
स्थैर्य-नयोपपन्नो बन्धु-प्रियो

१५. बन्धुरिव प्रजानां । बंधवर्त्ति-हर्त्ता नृप-बन्धुवर्म्मा द्वि[ड]ट्ट-पक्ष-
क्षपणैक-दक्षः ॥[२६*] कान्तो युवा रण-पटुर्व्विनयान्वितश्च
राजा [५*]पि सन्नुपसृतो न मदैः स्मयाद्यैः । शृङ्गार-मूर्त्तिरभि-
भात्यनलंकृतो [५*]पि रूपेण य× कुसुमचाप इव द्वितीयः ॥[२७*]
वैधव्य-तीव्र-व्यसन-क्षतानां

१६. स्मिन्(स्मृ)त्वा यमद्याप्यरि-सुन्दरीणां । भयाद्भवत्यायत-लोच-
नानां घन-स्तनायास-करः-प्रकम्पः ॥[२८*] तस्मिन्नेव क्षिति-
पतित्रि(वृ)षे बंधुवर्म्मण्युदारे सम्यक्स्फीतं दशपुरमिदं पालय-
त्युन्नतांसे । शिल्पावाप्तैर्द्धन-समुदयैः पट्टवायैरुदारं श्रेणी-भूतैर्भ-
वनमतुलं कारितं

१७. दीप्त-रश्मेः ॥[२६*] विस्तीर्णा-तुङ्ग-शिखरं शिखरि-प्रकाश-
मभ्युद्गतेन्द्रमल-रश्मि-कलाप-गौरं । यद्भाति पश्चिम-पुरस्य
निविष्ट-कान्त-चूडामणि-प्रतिसमन्वयनाभिरामं ॥[३०*] रामा-
सनाथ-[र*]चने दर-भास्करांशु-वह्नि-प्रताप-सुभगे जल-लीन-
मीने । चन्द्रांशु-हर्भ्यंतल-
१८. चन्दन-तालवृन्त-हारोपभोध(ग)-रहिते हिम-दग्ध-पद्मे ॥[३१*]
रोद्ध-प्रियंगु-तरु-कुन्दलता-विकोश-पुष्पासव-प्रमु[दि]तालि-कला-
भिरामे । काले तुषार-कण-कवर्कश-शीत-वात-वेग-प्रनृत्त-लवली-
नगणैकशाखे ॥[३२*] स्मर-वशग-तरुणजन-वल्लभाङ्गना-
विपुल-कान्त-पीनोरु-
१९. स्तन-जघन-घनालिङ्गन-निर्भर्त्सित-तुहिन-हिम-पाते ॥[३३*]
मालवानां गण-स्थित्या या[ते] शत-चतुष्टये । त्रि-नवत्यधिके
[५*]ब्दानाम्नि(मृ)तौ सेव्य-घन-स्वने ॥[३४*] सहस्य-मास
शुक्लस्य प्रशस्ते [५*]ह्नि त्रयोदशे । मङ्गलाचार-विधिना प्रासादो
[५*]यं निवेशितः ॥[३५*] बहुना समतीतेन
२०. कालेनान्यैश्च पार्थिवैः । व्यशीर्य्यतैक-देशो [५*]स्य भवनस्य ततो
[५*]धुना ॥[३६*] स्व-यशो-त्रि(वृ)द्वये सर्व्वमत्युदारमुदारया
संस्कारितमिदं भूयः श्रेण्या भानुमतो गृहं ॥[३७*] अत्युन्नत-
मवदातं नभः[ः]-स्पृशन्निव मनोहरैः शिखरैः । शशि-भान्वोरभ्यु-
दयेष्वमल-मयूखायतन-
२१. भूतं ॥[३८*] वत्सर-शतेषु पंचसु विशं(विंश)त्यधिकेषु नवसु
चाब्देषु । यातेष्वभिरम्य-तपस्य-मास-शुक्ल-द्वितीयायां ॥[३९*]
स्पष्टैरशोकतरु-केतक - सिंदुवार - लोलातिमुक्तकलता - मदयन्ति-
कानां । पुष्पोद्गमैरभिनवैरधिगम्य नूनमैक्यं विजृंभित-शरे हर-
पू(धू)त-देहे ॥[४०*]
२२. मधु-पान-मुदित-मधुकर-कुलोपगीत-नगनै (राँ)क-पृथु-शाखे ।
काले नवकुसुमोद्गम-दंतुर-कांत-प्रचुर-रोद्धे ॥[४१*] शशिनेव

नभो विमलं कौ[स्तु]भ-मणिनेव शङ्खिणो वक्षः । भवन-वरेण
तथेदं पुरमखिलमलंकृतमुदारं ॥[४२*] अ-मलिन-शशि-

- २३ लेखा-दंतुरं पिङ्गलानां परिवहति समूहं यावदीशो जटानां ।
विकच-कमल-मालामंस-सक्तां च शाङ्गीं भवनमिदमुदारं शाश्वत-
न्तावदस्तु ॥[४३*] श्रेण्यादेशेन भक्त्या च कारितं भवनं रवेः ।
पूर्वा चेयं प्रयत्नेन रचिता वत्सभट्टिना ॥[४४*]
२४. स्वस्ति कर्तृ-लेखक-वाचक-श्रोतृभ्यः ॥ सिद्धिरस्तु ॥

SARNATH BUDDHIST IMAGE INSCRIPTION OF BUDHAGUPTA

The year 157 (476 A. D)

Provenance—Sarnath, Varanasi

Published in—*Gupte*, Arch Sur Ind An Rep, 1914-15 pp 124-25,
D C Sircar, Select Inscriptions, p 323.

Language—Sanskrit, verse

Script—Northern Brahmi.

Metre—अनुष्टुप् throughout

Object—Installation of the image of Buddha

१. गुप्तानां समतिक्रान्ते सप्त-पंचाशदुत्तरे [१^६] शते समानां पृथिवीं
बुधगुप्ते प्रशासति ॥[१^१] [वैशाख-मास-सप्तम्यां मूले श्याम-
गते]
२. मया [१^१] कारिता [५^१]भयमित्रेण प्रतिमा शाक्य-भिक्षुणा ॥[२*]
इमामुद्दण्ड-सच्छत्र-पद्मास[न-विभूषितां] [१^१]
[देवपुत्रवतो दिव्यां] चित्र-वि[द्या]-सचित्रितां ॥[३*]
यदत्र पुण्यं प्रतिमां कारयित्वा मया भृतस् [१*]
माता-[पित्रोर्गुरुणां च लोकस्य च समाप्तये] ॥[४*]

DAMODARPUR COPPER-PLATE INSCRIPTION of the time of BUDHAGUPTA

Gupta year 163 (A. D 482)

Provenance—Damodarpur, Dinajpur Distt , Bengal

Published in—*Basak*, Ep Ind., XV, p 135f , *D C Sircar*, Select Inscriptions, p 324ff

Language—Sanskrit prose, except the benedictive and imprecatory verses at the end

Script—Northern Brahmi.

Metre—अनुष्टुप् 1-3.

Object—Grant of land to settle certain Brahmanas

First side

१. [सं १०० ६०] ३ आषाढ-दि १० ३ परमदेवत-परमभट्टा-
[र]क-महाराजाधिराज-श्री-बुधगुप्ते [पृथि]वी-पतौ तत्पाद-
[परि]गृहीते पुण्ड्र[व]-
१. [र्द्धन]-भुक्तावुपरिक-महाराज-ब्रह्मादत्ते संव्यवहरति [।*] स्व[स्ति]
[।*] पलाशवृन्दकात्सविश्वासं महत्तराद्यष्टकुलाधि[क]-
३. [र]ण-ग्रामिक-कुदुम्बि(म्बि)नश्च चण्डग्रामके ब्रह्मणाद्यान्नक्षुद्र-
प्रकृति-कुदुम्बिनः कुशलमुक्त्वा [ऽ*]नुदर्शयन्ति [यथैवं ?]
४. [वि]ज्ञापयती(ति) नो ग्रामिक-नाभको [ऽ*]हमिच्छे(च्छामि)
माता-पित्रोस्स्व-पुण्याप्यायनाय कदि(ति)चिद्ब्राह्मणार्यान्प्रति-
वासयितुं
५. [तद]र्हथ ग्रामानुक्रम-विक्रय-मर्यादया मत्तो हिरण्यमुपसंपृह्य
समुदाय-वा(वा) ह्याप्रद-[खिल]-क्षेत्राणा (णां)
६. [प्र]सादं कर्तुं म(मि)ति [।*] यतः पुस्तपाल-पत्रदासेनावधारितं
युक्तमनेन विज्ञापितमस्त्ययं विक्रय-
७. मर्यादा-प्रसङ्गस्तदीयतामस्य परमभट्टारक-महाराज-पा[दे]न
पुण्योपचयायेति [।*] पुनरस्यैव

८. [पत्रदा]सस्यावधारणया [S*]वधृत्य नाभक-हस्तादीनार-[द्वय]-
मुपसंगृह्य स्थाय (न)पाल-कपिल-श्रीभद्राभ्याया (मा)य(यी)-
[कृत्य] च समुदय-

Second side

९. [बाह्याप्रद]-[लि]ल-क्षेत्रस्य कुल्यवापमेकस्य वायिग्रामकोत्तर-
पार्श्वस्यैव च सत्य-मर्यादा(द)या दक्षिण-पश्चिम-पूर्व्वेण
१०. मह[त्त]राद्यधिकरण-कुटुम्बि(म्बि)भिः प्रत्यवेक्षाष्टक-नवक-
नवक^x-नलाभ्यामपविञ्छ्य चतुस्सीमो(मा उ)ल्लिङ्ग्य च
नागदेवस्य-
११. [दत्तं] [I*] [तदु]त्तर-कालं संव्यवहारिभिर्द्धर्ममवेक्ष्य प्रतिपाल-
नीयमुक्तञ्च महर्षिभिः [I*] स्व-दत्ताम्पर-दत्तां वा यो हरेत
वसुन्धरां ।
१२. [स विष्ठा]यां कृमिभूत्वा पितृभिस्सह पच्यते [॥१*] बहुभिर्व्व-
सुधा दत्ता राजभिस्सगरादिभिः [I*] यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य
तस्य
१३. तदा फलं [॥२*] षष्टि वर्ष-सहस्राणि स्वर्गो मोदति भूमि-
दः[I*] आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेदिति ॥[३*]

ERAN STONE PILLAR INSCRIPTION OF BUDHAGUPTA

The year 165

Site—Monolith red-sandstone column standing near the group of temples at the village Eran, Sagar Distt, Madhya Pradesh. The inscription is on the west face towards the bottom of the lower and square part of the column

Published in—*Fitz Edward Hall*, JBAS Vol. VII, p 633f, *Fleet*, Corp. Insc Ind, Vol III, No 19, pp 88ff, *D. C. Sircar*, Select Ins pp 326 f.

Language—Sanskrit, partly in verse and partly in prose

Script—Northern Brahmi, approximating in some respects to the type of Allahabad Pillar Inscription.

Metre—आर्या 1, 2, 3.

Object—To record the erection of the column (*Dhvaja-Stambha*) of god Janardana (Vishnu) by a Maharaja named Matrivishnu and his younger brother Dhanyavishnu

१. जयति विभुश्चतुर्भुजश्चतुराण्यव-विपुल-सलिल-पर्यङ्कः [१*]
जगतः स्थित्युत्पत्ति-[व्ययादि]-
२. हेतुर्गण्ड-केतुः [॥१*] शते पञ्च-षष्ट्यधिके वर्षाणां भूपतौ च
बुधगुप्ते । आषाढ-मास-[शुक्ल]-
३. द्वादश्यां सुरगुरोर्दिवसे । [१२*] सं १०० ६० ५ [॥*]
कालिन्दी-नर्मदयोर्मध्यं पालयति लोकपाल-गुरौर्ज (गौः । ज)-
गति महार[ज]-
४. श्रियमनुभवति सुरश्मिचन्द्रे च । [१३*] अस्यां संवत्सर-मास-
दिवस-पूर्वायां [तिथौ*] स्व-कर्माभिरतस्य क्रतु-याजि[नः]
५. अधीत-स्वाध्यायस्य विप्रर्षेर्मात्रायणीय-वृषभस्येन्द्रविष्णोः
प्रपौत्रेण पितुर्गुणानुकारिणो वरुण[विष्णोः]
६. पौत्रेण पितरमनुजातस्य स्व-वंश-वृद्धि-हेतोर्हरिविष्णोः पुत्रेणा-
त्यन्त-भगवद्भक्तेन विधातुरिच्छया स्वयंवरयेव र[१]ज-
७. लक्ष्म्याधिगतेन चतुः-समुद्र-पर्यन्त-प्रथित-यशसा अक्षीण-मान-
धनेनानेक-शत्रु-समर-जिष्णुना महाराज-मातृविष्णुन[१]
८. तस्यैवानुजेन तदनुविधायिन[१] तत्प्रसाद-परिगृ[ही]तेन धन्य-
विष्णुना च ।^x मातृपित्रोः (माता-पित्रोः) पुण्याप्यायनार्थमेष
भगवतः ।^x
९. पुण्य-जनार्दनस्य जनार्दनस्य ध्वज-स्तम्भो [५*]भ्युच्छितः [॥*]
स्वस्त्यस्तु गो-ब्राह्मण-[पु]रोगाभ्यः सर्व्व-प्रजाभ्य इति । (॥)

KHOH COPPER-PLATE INSCRIPTION

OF MAHARAJA HASTIN

The year 163

Provenance—Found in the valley near the village Khoh in Nagaudh, Madhya Pradesh. Now in Lucknow Museum

Published in—*Fitz Edward Hall*, JBRAS., Vol. XXX, p. 19 ff, *Fleet*, Corp. Insc. Ind., Vol. III, No. 22, p. 100 ff

Language—Sanskrit prose except for the benedictive and imprecatory verses in ll 22-28.

Script—Northern Brahmi of Central India type, 5th-6th cent.

Metre—अनुष्टुप् throughout.

Object—To record the grant, by Maharaja Hastin, of the *agrahara* of *Korparika* to certain Brahmanas

First Side

१. नमो महादेवाय —स्वस्ति त्रि-षष्ट्युत्तरे [५*]ब्द-शते गुप्त-नृप-राज्य-भुक्तौ
२. महाश्वयुज-संवत्य (त्स)रे चैत्र-मास-शुक्ल-पक्ष-द्वितीय[१*]या-मस्य[१*]न्दिवस-
३. पूर्व[१*]या(यां) नृपति-परिव्राजक-कुलोत्पन्नेन महाराज-देवादय-प्रनप्त(प्त्र)।
४. महाराज-श्री-प्रभञ्जन-नप्त्रा महाराज-दामोदर-सुतेन गो-सहस्र-
५. हस्त्यश्व-हिरण्यानेक-भूमि-प्रदेन गुरु-पितृ-मातृ-पूज[१*]-तनत्प-(तत्प)रेणा-
६. त्यन्त-देव-ब्राह्मण-भक्तेन नैक-समर-शत-विजयिना स्व-वन्शा-मोदक-
७. रेण-महाराज-श्री-हस्तिना स्व-पुण्याप्यायनार्थमग्निस्व[१*]मि-पुत्र-भरद्वाज-
८. सगोत्र-वाजि(ज)सनेय-सब्रह्मचारि(रि)णो देवस्वामिने शर्वस्वामिने च

६. गोरि(गौरी)स्वामिने वाजि(ज)सनेय-सब्रह्मचारिणो कौत्स-
सगोत्राय दि-
११. वाकर-स्वामिने च स्व[१^{*}]तिस्वामिने वाजसनेय-सब्रा(ब्र)ह्मचा-
रिणो भार्ग-
११. व-सगोत्राय वरुणशर्मणः(णो) बप्पस्वामिने वासुल-सगोत्र[१^{*}]य
१२. कठ-सब्रह्मचारिणो कुमारदेवरेव(देवाय) वाजि(ज)सनेय-सब्रह्म-
च[१^{*}]रि-
१३. न(णो) मात(तृ)शर्मः(र्म)-रुखरदेवः(व)-कौद्रवदेवः(व)-
विष्ण(ष्णु)देवः(व)-

Second Side

१४. देवनाग-कुमारसेन-रुद्रशर्म- १^x देवदाङ्ग(ङ्गि)र[१^{*}]-लम्बो(म्बो)
ष्ठदेवमित(देवमित्र) -
१५. महादेव-गुण्ठक-इत्येवमादिभ्यो ब्रह्मणेभ्यो(भ्य) [उ^{*}]त्तरे पट्टे
कोर्परि-
१३. काग्रहारः सोद्रङ्गः सोपरिकरः अ-चाट-भट-प्रावेश्यो [५^{*}]तिमृष्टः
१७. स्त(त)स्याघाटाः पूर्व्वेण कोर्पर-गर्ता । उत्तरेणानिमुक्तक-कोणकः
१८. वङ्गर-ग्रामकस्य दक्षिण-प[१^{*}]श्वे वलक-मद्वचमे(द्वचमे) वृकः
अम्ब्र(अ)तसंता(भा ?)र-
१९. कः [१^{*}] पश्चिमेन नागसरी । दक्षिणेन बलवर्म-परिच्छेदः [११^{*}]
तदस्म-
२०. कु(त्कु)लोत्थैर्मत्पादमि(पि)ण्डोपजीविभिर्वा कालान्तरेष्वपि न
व्याघातः कार्य्य[१^{*}] [१^{*}]
२१. एवमाज्ञाप्त(ज्ञप्ते) यो [५^{*}]न्यथा कुर्यान्त(त्त)महं देहान्तर-गतो
[५]पि महतावध्याने-
२२. न निर्दहे[यम् १^{*}] दु(उ)क्तञ्च भगवता परमर्षिणा वेद-व्यासेन
[१^{*}] पूर्व्व-दत्ता(त्तां)

२३. द्विजातिभ्यो यत्नाद्रक्ष्य(क्ष) युधिष्ठिरः(र) [१*] मही(हीं) मह-
(हि)मतां श्रेष्ठ दानाच्छे-
२४. यो [९*]नुपालनं ।[११*] बहुभिर्व्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरा-
दिभिः [१*] स(य)स्य य^x
२५. यस्य यदा भूमिस्तस्य [तस्य*] तदा फलन्(स्) [११२*] स्व-दत्ता-
(तां) पर-दत्तां वा यो हरे-
२६. त वसुन्धराः(राम्) [१*] स विष्टया(विष्टायां) कृमिभूत्वा
पित्रभि(पितृभिः) सह पच्यते [११३*]

Thurd Side

२७. षष्टः(ष्टि) व्व(व)[ष*]-सहस्राणि स्वर्गं मोदति भु(भू)मिदः
[१*] आच्छेता(त्ता)
२८. चानुमन्त[१*] म(च) त[१*]न्येव नरके वसे[त्*] [११४*] लिखि-
तञ्च वक्त्राम[१*]त्य-प्रन-
२९. पत्रनत्रा(त्रा) भोगिक-नरदत्त-नप्ता(त्रा) भोगिक-रविदत्त-
पुत्रेन(ण) महा-
३०. सान्धिविग्रहिक-सूर्यदत्तेनः(दत्तेन) [१*] भग्रहो दूतकः[११*]

KHOH COPPER-PLATE INSCRIPTION OF MAHARAJA SAMKSHOBHA

The year 209

Provenance—From a valley near Khoh in Nagaudh in Madhya Pradesh,

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol III, No 25, p.

Language—Sanskrit prose and verses quoted from महाभारत.

Script—Southern Brahmi

Metre—अनुष्टुप्

Object—Grant by महाराज सक्षोभ at the request of छोडुगोभिन्, at the village ओपाणि to a temple of the goddess विष्टपुरी, some local form of लक्ष्मी, wife of विष्णु

First Side

१. ओम् नमो भगवते वासुदेवाय ॥ स्वस्ति नवोत्तरेव्द(ब्द)-शत-
द्वये गुप्त-नृप-र[१*]ज्य-भुक्तौ
२. श्रीमति प्रवर्द्धमान-विजय-राज्ये महाश्वयुज-स(सं)वत्सरे चैत्र-
मास-शुक्ल-
३. पक्ष-त्रयोदश्य[१*]मस्यां संब(व)त्सर-मास-दिवस-पूर्वाया(यां)
[तिथौ ।*] चतुर्दश-विद्या-स्थान-विदि-
४. त-परमार्थस्य-कपिलस्य(स्यै)व महर्षेः सर्व-तत्व(त्त्व)ज्ञस्य भर-
द्वाज-सगोत्रस्य नृप-
५. पि(ति)-परिव्राजक-सुशर्मणः कुलोत्पन्नेन महाराज-श्री-देवाढ्य-
पुत्र-प्रनप्त्रा महारा-
६. ज-श्री-प्रभञ्जन-प्रनप्त्रा महाराज-श्री-दामोदर-नप्त्रा गो-सहस्र-
हस्त्यश्व-हिरण्यानेक-
७. भूमि-प्रदस्य गुरु-पितृ-मातृ-पूजा-तत्परस्यात्यन्त-देव-ब्रा(ब्रा)ह्मण-
भक्तस्यानेक-समर-
८. शत-विजयिनः साष्टादशाटवीराज्याभ्यन्तरं डभा(? हा)ला-
राज्यमन्वयागतं समदि(? सम्यक्, सम्पदि or सपदि ?)
९. पालयिष्णो(ष्णो)रनेक-गुण-विख्यात-यशसो महाराज-ग्री(श्री)-
हस्तिनः सुतेन
१०. वण्णाश्रम-धर्म-स्थापना-निरतेन परम-भागवतेनात्यन्त-पितृ-
भक्तेन स्व-वं-
११. शामोद-करेण महाराज-श्री-संक्षोभेन(ण) मातापित्रोरात्मनश्च
पुण्याभि-
१२. विर्द्ध(वृद्ध)ये छोडुगोमि-विज्ञा(ज्ञ)प्त्या तमेव च स्वर्ग(र्ग)-सो-
पान-पंक्तिमारोपय-

Second Side

१३. ता भगवत्याः पिष्टपुर्याः कारितक-देवकुले व(ब)लि-चरु-सत्रो-
(त्रो)पयो-
१४. गार्थः(र्थ) खण्ड-स्फुटित-संस्कारार्थञ्च मणिनाग-पेठे ओपाणि-
ग्राम-
१५. स्याद्धं चोर-द्रोहक-वर्जः(वर्ज) ताम्रशासनेनातिसृष्टं(टम्) [१*]
तदस्मत्कुलोत्थौः(त्थैः) म-
१६. त्पाद-पिण्डोपजीविभिर्वा कालान्तरेष्वपि न व्याघातः कार्य्यः[१*]
एवमाज्ञा(ज्ञ)-
१७. प्त(प्ते) यो [५*]न्यथा कुर्यात्तमहं देहान्तर-गतो [५*]पि महता
[५*]वध्यानेन निर्द्देह्यं(यम्) [११*]
१८. उक्तं च भगवता परमर्षिणा वेदव्यासेन व्यासेनः(न) [१*] पूर्व-
दत्तां द्विजातिभ्यो
१९. यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिरः(र) [१*] महीम्महिमता(तां) श्रेष्ठ दानाच्छ्रे-
यो [५*]नुपालनः(नम्) [११*] व(ब)हुभिः
२०. वसुधा भुक्ता राजभिस्सगरादिभिः [१*] यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य
तस्य तदा
२१. फलं(लम्) [१२*] षष्टि वर्ष-सहस्राणि स्वर्गे मोदति भूमिदः
[१] आक्षेप्ता चानुमन्ता च तान्ये-
२२. व नरके वसेत् [१३*] भूमि-प्रदानान्ता(न्न) परं प्रदानं दानाद्वि-
शिष्टं परिपालनञ्छ(ञ्च) [१*]
२३. सर्व्वे [५*]तिसृष्टा(ष्टां) परिपाल्य भूमि(मि) नृपा नृगाद्यास्त्रिदिवं
प्रपन्नाः ॥ लिखितं ञ्च(च)
२४. जीवित-नष्ट्रा भुजंगदास-पुत्रेश्वरीदासेनेति [१*] स्व-मुखाज्ञा [१*]
चैत्र-दि २० द [११*] (See D. C. Sircar, Select Ins , p. 374 ff.)

GUNAIGHAR COPPER-PLATE INSCRIPTION OF VAINYAGUPTA

Gupta year 188 (A D 507)

Provenance—Gunaighar, Tipperah Distt, Bengal

Published in—*D. C Bhattacharya*, Ind Hist Quart, VI, p 53 ff, *M. Ghosh*, Ibid., p 561, *D C Sircar*, Select Inscriptions, p. 331 ff

Language—Sanskrit prose except the last three imprecatory verses

Script—Northern Brahmi

Metre—अनुष्टुप् 1-3

Object—Grant of a piece of land in Kantedadaka village for the worship of Buddha and maintenance of the livelihood of the community of monks and for the repairs of the *Vihara*.

First Side

१. स्वति[॥*] महानौ-हस्त्यश्व-जयस्कन्धावारात्क्रीपुराद्भगवन्महा-
देव-पादानुद्धृतातो महाराज-श्री-वैन्यगुप्तः
२. कुशली [ब्राह्मणादीन्कुटुम्बिनः] स्व-पादोपजीविनश्च कुशलमाशंस्य
समाज्ञापयति [॥'] विदितं भवतामस्तु यथा
३. मया माता-पितृरोरामनश्च पु[ण्या]भिवृ[द्ध]ये [॥'] स्मत्पाद-दास-
महाराज-रुद्रदत्त-विज्ञाप्यादनेनैव साहायानिक-शाब्यभिक्षवा-
४. चार्य्य-शान्तिदेवमुद्दिश्य गोप(?)..... [दिग्भागे ?]
कार्य्यमाण-कार्य्यावलोकितेश्वराश्रम-विहारे अनेनै-
५. वाचार्य्येण प्रतिपादित[क]-साहायानिक-वैवर्तिक-भिक्षु-संघ[॥']-
नाम्परिग्रहे भगवतो बुद्धस्य सततं त्रिष्कालं(त्रिकालं)
६. गन्ध-पुष्प-दीप-धूप-प्र[वर्त्तनाय*] [॥']स्य भिक्षु-संघस्य चीवर-
पिण्डपात-शयनासन-ग्लान-प्रत्यय-भैषज्यादि-
७. परिभोगाय विहारे [च] खण्ड-फुट्ट(=स्फुटित)-प्रतिसंस्कार-करणाय
उत्तरमाण्डलिक-कान्तेडदक-ग्रामे सर्वतो भो-

८. गेनाग्रहारत्वेनैकादश-खिल-पाटकाः पञ्चभिः खण्डैस्तान्न-
पट्टेनातिसृष्टाः [१*] अपि च खलु श्रुति-स्मृती-
९. [ति*]हा[स]-विहितां पुण्य-भूमिदान-श्रुतिमैहिकामुत्त्रिक-फल-
विशेषे[ण*] स्मृतो(तौ) भावतः समुपगम्य स्वतस्तु पी-
१०. डामप्यूरीकृत्य पात्रेभ्यो भूमि [नापहरेत् बाधाञ्च न कुर्व्यात्]
[१*] द्विष(?)द्विरस्मद्वचन-गौरवात्स्व-यशो-धर्मावाप्तये चैते
११. पाटका अस्मिन्विहारे शश्वत्कालमभ्य[नुपालयितव्याः ॥*] अनु-
पालनम्प्रति च भगवता पराशरात्मजेन वेदव्या-
१२. सेन व्यासेन गीताः श्लोका भवन्ति [१*] षष्टि वर्ष-स[हस्रा]णि
स्वर्गो मोदति भूमिदः [१*] आक्षेप्ता चानुमन्ता च ता-
१३. न्येव न[र*]के वसेत् [॥१*] स्व-दत्तां पर-दत्ताम्वा(त्तां वा) यो
हरेत् [वसु]न्धरां [१*] [स] विष्टायां कृमिभूत्वा पितृभिः सह
पच्यते [॥२*]
१४. पूर्व-दत्तां द्विजातिभ्यो यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिर [१*] महीं महीमतां
श्रेष्ठ दानात्श्रेयो [५*]नुपालनं [॥३*] वर्त्तमानाष्टाशीत्यु(त्यु)-
१५. त्तर-शत-संवत्सरे पौष-मासस्य चतुर्विंश(विंश)तितम-दिवसे
दूतकेन महाप्रतीहार-महापीलुपति-पञ्चाधि-
१६. करणोपरिक-पाठ्युपरिक-[पु^xर^x ?]पुरपालोपरिक-महाराज-श्री-
महासामन्त-वज्रयसेनेनैतदेकादश-पाटक-दा-
१७. नायाज्ञामनुभाविताः कुमारामात्य-रेवज्जस्वामी भामह-वत्स-
भोगिकाः(कौ) [च*] [॥*] लिखितं सन्धिविग्रहारि(धि)करण-
काय-
१८. स्थ-नरदत्तेन [॥*] यत्त्रैक-क्षेत्र-खण्डे नव-द्रोणवापाधिक-सप्त-
पाटक-परिमाणे सीमा-लिङ्गानि [१*] पूर्व्वेण गुणोका-
१९. ग्रहार-ग्राम-सीमा विष्णुवर्धकि-क्षेत्रश्च(ञ्च) [१*] दक्षिणेन
मिदुविलाल(?) -क्षेत्रं राज-विहार-क्षेत्रञ्च [१*] पश्चिमेन सूरी-
नाशीरम्पूण्णैक-

२०. क्षेत्रं [१*] उत्तरेण दोषी-भोग-पुष्करि[णी].....
[ए]वम्पियाकादित्य-व(ब)न्धु-क्षेत्राणाञ्च सीमा [११*]
२१. द्वितीय-खण्डस्याष्टाविंश(विंश)ति-द्रोणवाप-परिमाणस्य सीमा
[१] पूर्व्वेण गुणिकाग्रहार-ग्राम-सीमा [१*] दक्षिणेन पक्क-
२२. विलाल(?) -क्षेत्रं [१*] पश्चिमेन राजविहार-क्षेत्रं [१*] उत्तरेण
वैद्य(?) -क्षेत्रं [११*] तृतीय-खण्डस्य त्रयोविंश(विंश)ति-द्रोणवाप-
२३. परिमाणस्य सीमा [१*] पूर्व्वेण.....क्षेत्रं [१*] दक्षिणेन
नखद्दार्चरिक(?) -क्षेत्र-सीमा [१*] पश्चिमेन

Second Side

२४. ज(जो ?)लारी-क्षेत्रं [१*] उत्तरेण नागी-जोडाक-क्षेत्रं [११*]
चतुर्थस्य त्रिंशद्द्रोणवाप-परिमाण-क्षेत्र-खण्डस्य सीमा [१*]
पूर्व्वेण
२५. बुद्धाक-क्षेत्र-सीमा [१*] दक्षिणेन कालाक-क्षेत्रं [१*] पश्चिमेन
[सू]र्य्य-क्षेत्र-सीमा [१*] उत्तरेण महीपाल-क्षेत्रं [११*] [प]ञ्च-
मस्य
२६. पादोन-पाटक-द्वय-परिमाण-क्षेत्र-खण्डस्य सीमा [१*] पूर्व्वेण
खण्ड-वि[डु]गुरिक-क्षेत्रं [१*] दक्षिणेन मणिभद्र-
२७. क्षेत्रं [१*] पश्चिमेन यज्ञरात-क्षेत्र-सीमा [१*] उत्तरेण नादडक-
ग्राम-सीमेति [११*] विहार-तल-भूमेरपि सीमा-लिङ्गानि [१*]
२८. पूर्व्वेण चूडामणि-नगर-श्री-नौयोगयोर्ममद्वये जोला [१*] दक्षिणेन
गणेश्वर-विलाल-पुष्करिण्या नौ-खातः [१*]
२९. पश्चिमेन प्रद्युम्नेश्वर-देवकुल-क्षेत्र-प्रान्तः [१*] उत्तरेण प्रडामार-
नौयोग-खातः [११*] एतद्विहार-प्रावेश्य-शून्य-प्रतिकर-
३०. हज्जिक-खिल-भूमेरपि सीमा-लिङ्गानि [१*] पूर्व्वेण प्रद्युम्नेश्वर-
देवकुल-क्षेत्र-सीमा [१*] दक्षिणेन शाक्य-भिक्षवाचार्य्य-जित-

३१. सेन-वैहारिक-क्षेत्रावसा(?)नः(नम्) [१*] पश्चिमेन ह(?)चात-
गंग उत्तरेण दण्ड-पुष्कि(ष्करि)णी चेति ॥ सं १०० ८० ८
पोष्ण(पौष)-दि २० ४ [११*]

ERAN STONE BOAR INSCRIPTION OF TORAMANA (c. 500-515 A D)

Site—Ruined temple at the south end of the well-known temples to the west of the village Eran, Sagar Distt, Madhya Pradesh. The inscription is on the chest of a colossal red-sandstone statue of Varaha incarnation of Vishnu, standing in the portico of that temple

Published in—*Prinsep*, JBAS, Vol. VII, p 631 ff, *Fleet*, Corp. Ins Ind, Vol III, No 36, p. 158 ff. *D C Sircar*, Select Insc p. 396 f, *Bhandarkar's* list, 1269

Language—Sanskrit, partly in verse and partly in prose

Script—Northern Brahmi

Metres—अथा 1, 3, अनुष्टुप् 2

Object—To record the building of the temple, in which the statue of Varaha stands, by Dhanyavishnu, the younger brother of Maharaja Matriviṣṇu

१. १^० [११*] जयति धरण्युद्धरणो घन-घोणाघात-घूर्णिगत-महीद्वः
[१*] देवो वराह-मूर्तिस्त्रैलोक्य-महागृह-स्तम्भः [११*] वर्षे
प्रथमे पृथिवी[म्]
१. पृथु-कीर्त्तौ पृथु-द्युतौ [१*] महाराजाधिराज-श्री-तोरमाणो प्रशासति
।[१२*] फाल्गुन-दिवसे दशमे ।_x इत्येवं राज्य-वर्ष-मास-दिनैः
[१*] एतस्यां
३. पूर्व्यायाम् ।^x स्व-लक्षणैर्युक्त-पूर्व्यायाम् ।[१३*] स्व-कर्म्म-
भिरतस्य क्रतु-याजिनो [१३*] धीत-स्वाध्यायस्य विप्रर्षेर्म्मैत्राय-
णीय-वृषभस्येन्द्रविष्णोः प्रपौत्रस्य ।

४. पितुर्गुणानुकारिणो वरुणविष्णोः पौत्रस्य पितरमनुजातस्य स्व-
वंश-वृद्धि-हेतोर्हरिविष्णोः पुत्रस्यात्यन्त-भगवद्भक्तस्य विधातु-
रिच्छया ।^x
५. स्वयंवरयेव राज-लक्ष्म्याधिगतस्य चतुः-समुद्र-पर्यन्त-प्रथित-यशसः
अ-क्षीण-मान-धनस्यानेक-शत्रु-समर-जिष्णोः महार[^{i*}]ज-मातृ-
विष्णोः
६. स्वर्गंतस्य भ्रात्रानुजेन ।^x तदनुविधायिना तत्प्रसाद-परिगृहीतेन
धन्यविष्णुना तेनैव [स]हाविभक्त-पुण्य-विक्रयेण माता-पित्तोः
७. पुण्याप्याप्तार्थमेष भगवतो वराह-मूर्तेर्जगत्परायणस्य
नारायणस्य शिला-प्रा[सादः] स्व-विष[ये] [^{s*}]स्मिन्नैरिकिणो
कारितः ।(॥)
८. स्वस्त्यस्तु गो-ब्राह्मण-पुरोगाभ्यः सर्व-प्रजा[भ्य इ]ति ॥

GWALIOR STONE INSCRIPTION OF

MIHIRAKULA (c 515-35 A D)

Regnal year 15

Site—Gwalior Fort, on a broken sand-stone slab built into the wall in the porch of a Sun-temple.

Published in—*R L Mitra*, JASB, Vol XXXI, p 391 ff, *Fleet*, Corp Ins Ind Vol. III, No 37, p 162 f, *D C Sircar* Select Ins, p 400 ff., *Bhandarkar's* list No. 2109.

Language—Sanskrit verse with a tinge of Prakrit

Script—Northern Brahmi of 6th cent A D

Metres—मालिनी 1, 2, आर्या 3-12, शार्दूल-विक्रीडित 13

Object—Building of a temple of the Sun by a person named मातृचेट on the mountain called गोप, the hill on which the Gwalior Fort stands. The name Gwalior is derived from another name of this hill, viz., गोपलकेर

१. [१^० ॥ स्वस्ति ॥*] [ज]यति जलद-वाल-ध्वान्तमुत्सारयन्स्वैः
किरण-निवह-जालैर्व्योम विद्योतयिद्भिः [१*] उ[दय-गिरि]-
तटाग्र(ग्रं) मण्डयन् यस्तुर(रं)गैः चकित-गमन-खेद-भ्रान्त-
चंचत्सटान्तैः ।[११] उदय[गिरि]-
२. [— — —] ग्रस्त-चक्रो [५*]त्ति-हर्ता भुवन-भवन-दीपः शर्वरी-
नाश-हेतुः [१*] तपित-कनक-वर्णैरंशुभिः — पङ्कजान[१*]मभि-
नव-रमणीयं यो विधत्ते स वो [५*]व्यात् ।[१२] श्री-तोरम[एण
इ]ति यः प्रथितो
३. [भू-चक्र]पः प्रभूत-गुणः [१*] सत्य-प्रदान-शौर्याद्येन मही
न्यायत[*] शास्ता [॥३*] तस्योदित-कुल-कीर्त्तः पुत्रो [५*]तुल-
विक्रमः पतिः पृथ्व्याः [१*] मिहिरकुलेति-ख्यातो [५*]भङ्गो यः
पशु-पतिम[र्चयति ?] [॥४*]
४. [तस्मिन्]जनि शासति पृथ्वीं पृथु-विमल-लोचने [५*]त्तिहरे [१*]
अभिवर्द्धमान-राज्ये पंचदशाब्दे नृप-वृषस्य ।[१५*] शशि-रश्मि-
हास-विकसित-कुमुदोत्पल-गन्ध-शीतलामोदे [१*] कार्तिक-मासे
प्राप्त(प्ते) गगन-
५. [पतौ नि]र्मले भाति ।[१६*] द्विज-गण-मुख्यैरभिसंस्तुते च
पुण्याह-नाद-घोषेण [१*] तिथि-नक्षत्र-मुहूर्त्तं संप्राप्ते सुप्रशस्त-
दिने ।[१७*] मातृतुलस्य तु पौत्रः पुत्रश्च तथैव मातृदासस्य
[१*] नाम्ना च मातृचेष्टः पर्व-
६. [त-दुर्गानु*]वास्तव्यः [॥८*] नाना-धातु-विचित्रे गोपाह्वय-
नाम्नि भूधरे रम्ये [१*] कारितवान्शैलमयं भानोः प्रासाद-वर-
मुख्यम् ।[१९*] पुण्याभिवृद्धि-हेतोर्मातापित्रोस्तथात्मनश्चैव [१*]
वसता(तां) च गिरि-वरे [५*]स्मि[न्] राज्ञः
७. .. पा(?)देन [॥१०*] ये कारयन्ति भानोश्चन्द्रांशु-सम-प्रभं
गृह-प्रवरं [१*] तेषां वासः स्वर्गं यावत्कल्प-क्षयो भवति ।[११*]

भक्त्या रवेर्विरचितं सद्धर्म-ख्यापनं सुकीर्तिमयं [१*] नाम्ना च
केशवेति-प्रथितेन च ।

८. . . . दि(?)त्येन [॥१२] यावच्छर्व-जटा-कलाप-गहने
विद्योतते चन्द्रमा दिव्य-स्त्री-चरणैर्विभूषित-तटो यावच्च मेरु-
नगः [१*] यावच्चोरसि नील-नीरद-निभे विष्णुर्वि(र्वि)भर्त्यु-
ज्व(ज्ज्व)लां श्रीस्ता(ता)वाद्गिरि-मूर्ध्नि तिष्ठति

९. [शिला-प्रा]साद-मुख्यो रमे [॥१३*]

MANDASOR STONE PILLAR INSCRIPTION OF YASODHARMAN (c. 525-35 A D.)

Site—Mandasor (ancient Dasapura) on the left bank of river
Siwana in Madhya Pradesh. The inscription is on one of
the pairs of स्तम्भs, lying about 60 feet apart from each
other. The northern column contains a fragmentary
duplicate copy of the same inscription

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol. III, No 33, p 146 ff ; *Kielhorn*,
Ind Ant., XVIII, p. 219 f, XX, p 188, *D. C. Sircar*,
Select Ins, p. 393 ff., *Bhandarkar's* list, No. 1870

Language—Sanskrit verse except for the engraver's name at the end.

Script—Northern Brahmi with improvement on Allahabad Pillar
and Mathura inscriptions.

Metres—सन्धरा 1-8, अनुष्टुप् 9

Object—The erection of columns describing the glory and power of
Yasodharman, the extent of his empire, and his conquest
of Mihirakula,

१. वेपन्ते यस्य भीम-स्तनित-भय-समुद्भ्रान्त-दैत्या दिगन्ताः शृङ्गा-
घातैः सुमेरोर्विघटित-दृषदः कन्दरा यः करोति । उक्षाणं तं दधानः

क्षितिधर-तनया-दत्त-पञ्चाङ्गुलाङ्गं द्राघिष्ठः शूलपाणोः क्षपयतु
भवतां शत्रु-तेजाङ्गसि केतुः ॥ [१*]

२. आविभूँ तावलेपैरविनय-पटुभिल्लङ्घिताचार-मार्गैर्मोहादैदंघुगी-
नैरपशुभ-रतिभिः पीड्यमाना नरेन्द्रैः । यस्य क्षमा शार्ङ्गपाणो-
रिवकठिन-धनुर्ज्या-किराङ्ग-प्रकोष्ठं बाहुं लोकोपकार-व्रत-सफल-
परिस्पन्द-धीरं प्रपन्ना ॥ [२*]

३. निन्द्याचारेषु यो [५*]स्मिन्विनय-मुषि युगे कल्पना-मात्र-वृत्त्या-
(त्या) राजस्वन्येषु पाङ्गुष्विव कुसुम-बलिन्नावभासे प्रयुक्तः । स
श्रेयोधाम्नि सन्नाडिति मनु-भरतालवर्क-मान्धातृकल्पे कल्याणे
हेम्नि भास्वान्मणिरिव सुतरां भ्राजते यत्र शब्दः ॥ [३*]

४. ये भुक्ता गुप्त-नाथेन्न सकल-वसुधावक्रान्ति-दृष्ट-प्रतापैर्नाज्ञा हूणा-
धिपानां क्षितिपति-मुकुटाद्व्यासिनी यान्प्रविष्टा देशांस्तान्धन्व-
शैल-द्रुम-श (ग)हन-सरिद्वीर-बाहूपगूढान्वीर्यावस्कन्न-राज्ञः स्व-
गृह-परिसरावज्ञया यो भुनक्ति ॥ [४*]

५. आ लौहित्योपकण्ठात्तल-वन-गहनोपत्यकादा महेन्द्रादा गङ्गाश्लि-
ष्ट-सानोस्तुहिन-शिखरिणः पश्चिमादा पयोधेः । सामन्तैर्यस्य
बाहु-द्रविण-हृत-मदैः पादयोरानमद्भिश्चूडा-रत्नाङ्गु-राजि-
व्यतिकर-शबला भूमि-भागाः क्रियन्ते ॥ [५*]

६. स्थाणोरन्यत्र येन प्रणति-कृपणतां प्रापितं नोत्तमाङ्गं यस्याश्लि-
ष्टो भुजाभ्यां वहति हिमगिरदुर्गशब्दाभिमानम् । नीचैस्तेनापि
यस्य प्रणति-भुज-बलावर्जन-क्लिष्ट-मूर्द्धना चूडा-पुष्पोपहारै-
स्मिहिरकुल-नृपेणार्चितं पाद-युग्मं ॥ [६*]

७. [गा]मेवोन्मातुमूर्द्ध्वं विगणयितुमिव ज्योतिषां चक्र-बालं निर्द्वं-
ष्टुं मार्गमुच्चैर्दिव इव सुकृतोपार्जितायाः स्व-कीर्त्तेः । तेना-
कल्पान्त-कालावधिरवनिभुजा श्री-यशोधर्मणा [५*]यं स्तम्भः
स्तम्भाभिराम-स्थिर-भुजपरिघेनोच्छ्रितं नायितो [५*]त्त्र ॥ [७*]

८. [श्ल]ाघ्ये जन्मास्य वङ्गो चरितमघ-हरं दृश्यते कान्तमस्मिन्ध-
 र्मस्यायं निकेतश्चलति नियमितं नामुना लोक-वृत्तम् [१]
 इत्युत्कर्ष गुणानां लिखितुमिव यशोधर्मराशचन्द्र-बिम्बे रागादु-
 त्क्षिप्त उच्चैर्भुज इव रुचिमान्यः पृथिव्या विभाति ॥[८*]
 ९. इति तष्टूषया तस्य नृपतेः पुण्य-कर्मणः । वासुलेनोपरचिताः
 श्लोकाः कवकस्य सूनुना ॥[९] उत्कीर्णा गोविन्देन ॥

MANDASOR STONE INSCRIPTION OF YASODHARMAN alias VISHNUVARDHANA

The Malava year 589 (A D 532)

Provenance—Old well (inside the eastern entrance of the Fort) in Mandasor in which it was built up with the inscribed face inside

Published in—*Fleet*, Corp Insc Ind, Vol III, No 35, pp 152 ff, *Kielhorn*, Ind. Antiquary, Vol XVIII, p 220, XX, pp 188 ff, , *D C Sircar*, Select Inscriptions, pp 386 ff, *Bhandarkar's list*, No 9

Language—Sanskrit verse except for सिद्धम् and the engraver's name

Script—Northern Brahmi with improvements on Allahabad Pillar and Mathura inscriptions

Metres—पुष्पिताग्रा 1, शिखरिणी 2, 23, मालिनी 3, 5, 11, 13, 17, 18, 20-22, 26, उपजाति 4, 12, वसन्त-तिलका 6, 7, सगरा 8, 19, 27; शादूल-विक्रीडित 9, इन्द्रवज्रा 10, अनुष्टुप् 14-16, आर्या 24, मन्दाक्रान्ता 25, शालिनी 28

Object—Construction of a large well by a person named Daksha, the younger brother of धर्मदोष who was a minister of Yasodharman

१. सिद्धम् [१*] स जयति जगतां पतिः पिनाकी स्मित-रव-गीतिषु
 यस्य दन्त-कान्तिः । द्युतिरिव तडितां निशि स्फुरन्ती तरयति च
 स्फुटयत्यदश्च विश्वम् ॥[१*] स्वयम्भूर्भूतानां स्थिति-लय-
 [समु]-

२. त्पत्ति-विधिषु प्रयुक्तो येनाज्ञां वहति भुवनानां विधृतये । पितृत्वं चानीतो जगति गरिमाणं गमयता स शम्भुभूयान्सि प्रतिदिशतु भद्राणि भव[ताम्] ॥[२*] फण-मणि-गुरु-भार[ावक्रा]-
३. न्ति-दूरावनम्रं स्थगयति रुचमिन्दोर्मण्डलं यस्य मूर्ध्नाम् [१*] स शिरसि विनिबध्नन् रन्ध्रिणीमस्थिमालां सृजतु भवसृजो वः क्लेश-भङ्गं भुजङ्गः ॥[३*] षष्ट्या सहस्रैः सगरात्मजानां खातः[*]
४. ख-तुल्यां रुचमादधानः । अस्योदपानाधिपतेऽचिराय यशान्सि पायात्पयसां विधाता ॥[४*] अथ जयति जनेन्द्रः श्री-यशोधर्म-नामा प्रमद-वनमिवान्तः शत्रुसैन्यं विगाह्य [१*] व्रण-
५. किसलय-भङ्गैर्यो [५*]ङ्ग-भूषां विधत्ते तरुण-तरु-लतावद्वीर-कीर्त्तीर्द्विनाम्य ॥[५*] आजौ जिती विजयते जगतीम्पुनश्च श्री-विष्णुवर्द्धन-नराधिपतिः स एव । प्रख्यात औलिकर-लाञ्छन आत्म-
६. वङ्शो येनोदितोदित-पदं गमितो गरीयः ॥[६*] प्राचो नृपान्सु-बृहत्तश्च बहूनुदीचः साम्ना युधा च वशगान्प्रविधाय येन [१*] नामापरं जगति कान्तमदो दुरापं राजाधिराजपरमे-
७. श्वर इत्युद्बुधम् ॥[७*] स्निग्ध-श्यामाम्बुदाभैः स्थगित-दिनकृतो यज्वनामाज्य-धूमैरम्भो मेघ्यं मघोना [५*]वधिषु विदधता गाढ-सम्पन्न-सस्याः । संहर्षाद्वाणिनीनां कर-रभस-हृतो-
८. दान-चूताङ्कुराग्रा राजन्वन्तो रमन्ते भुज-विजित-भुवा भूरयो येन देशाः ॥[८*] यस्योत्केतुभिरुन्मद-द्विप-कर-व्याविद्ध-लोध्र-द्रुमैरुद्धूतेन वनाध्वनि ध्वनि-नदद्विध्याद्रि-रन्ध्रैर्बलैः [१*] बाले-
९. यच्छवि-धूमरेण रजसा मन्दाङ्शु संलक्ष्यते पर्यावृत्त-शिखण्डि-चन्द्रक इव ध्यामं रवेर्मण्डलम् ॥[९*] तस्य प्रभोर्व्वङ्शकृतां नृपाणां पादाश्रायाद्विश्रुत-पुण्य-कीर्त्तिः । भृत्यः स्व-नैर्भृत्य-जिता-

१०. रि-षट्क आसीद्वसीयान्किल षष्ठिदत्तः ॥[१०*] हिमवत इव गाङ्गस्तुङ्ग-नम्रः प्रवाहः शशभृत इव रेवा-वारि-राशिः प्रथी-यान् [१*] परमभिगमनीयः शुद्धिमानन्ववायो यत उदित-गरि-
११. म्णस्तायते नैगमानास् ॥[११*] तस्यानुकूलः कुलजात्कलत्रात्सुतः प्रसूतो यशसां प्रसूतिः । हरेरिवाङ्शं वशिनं वरार्हं वराहदासं यमुदाहरन्ति ॥[१२*] सुकृति-विषयि(य)-तुङ्गं रुढ-मूलं
१२. धरायां स्थितिमपगत-भङ्गां स्थेयसीमादधानम् [१*] गुरु-शिखरमिवाद्देस्तत्कुलं स्वात्म-भूत्या रविरिव रविक्रीत्तिः सुप्रकाशं व्यधत् ॥[१३*] बिभ्रता शुभ्रमभ्रङ्शि स्मार्त्तं वर्त्मोचितं सताम् [१*] न विसंवा(वा)-
१३. दिता येन कलावपि कुलीनता ॥[१४*] धुत-धीदीधिति-ध्वान्ता-न्हविर्भुज इवाध्वरान् [१*] भानुगुप्ता ततः साध्वी तनयां-स्त्रीनजीजनत् ॥ [१५*] भगवद्दोष इत्यासीत्प्रथमः कार्य्य-वर्त्मसु । आल-
१४. म्बनं बान्धवानामन्धकानामिवोद्धवः ॥ [१६*] बहु-नय-विधि-वेधा गह्वरे [५*] प्यर्थ-मार्गे विदुर इव विदूरं प्रेक्षया प्रेक्षमाणः । वचन-रचन-बन्धे संस्कृत-प्राकृते यः कविभिरुदि-
१५. तरागं गीयते गीरभिज्ञः ॥[१७*] प्रणिधि-दृगनुगन्त्रा यस्य बौद्धेन चाक्षणा न निशि तनु दवीयो वास्त्यदृष्टं धरित्र्याम् [१*] पदमुदयि दधानो [५*] नन्तरं तस्य चाभूत्स भयमभयदत्तो नाम
१६. [विघ्न]न्प्रजानास् ॥[१८*] विन्ध्यस्यावन्ध्य-कर्मणि शिखर-तट-पतत्पाण्डु-रेवाम्बु-राशेर्गो-लाङ्गूलैः सहैल(लं) प्लुति-नमित-तरोः पारियात्रस्य चाद्रेः । आ सिन्धोरन्तरालं निज-शुचि-सचिवाद्भ्या-
१७. सितानेक-देशं राजस्थानीय-वृत्त्या(त्त्या) सुर-गुरुरिव यो वर्णिगनां भूतये [५*] पात् ॥[१९*] विहित-सकल-वर्णासङ्करं शान्त-

- डिम्बं कृत इव कृतमेतद्येन राज्यं निराधि । स धुरमयमिदानीं
१८. दोषकुम्भस्य सूनुर्गुरु वहति तद्गुहां धर्म्मतो धर्म्मदोषः ॥ [२०]
स्व-सुखमनभिवाच्छ (ञ्छ)न्दुर्गमे [५*] द्व्वन्यसङ्गां धुरमतिगुरु-
भारां यो दधद्भर्त्तुर्थे । वहति नृपति-वेषं केवलं लक्ष्म-मात्रं
१९. वलिनमिव विलम्बं कम्बलं बाहुलेयः ॥ [२१*] उपहित-हित-रक्षा-
मण्डनो जाति-रत्नैर्भुज इव पृथुलांसस्तस्य दक्षः कनीयान् [१*]
महद्दिदमुदपानं खानयामास बिभ्र-
२०. च्छ्रुति-हृदय-नितान्तानन्दि-निर्दोषनामा ॥ [२२*] सुखाश्रेय-च्छायं
परिणति-हित-स्वादु-फलदं गजेन्द्रेणारुगां द्रुममिव कृतान्तेन
बलिना । पितृव्यं प्रोद्दिश्य प्रियमभयदत्तं पृ-
२१. शु-धिया प्रथीयस्तेनेदं कुशलमिह कम्मोपरचितं ॥ [२३*]
पञ्चसु शतेषु शारदां यातेष्वेकान्ननवति-सहितेषु । मालव-गण-
स्थिति-वशात्काल-ज्ञानाय लिखितेषु ॥ [२४*] य-
२२. स्मिन्काले कल-मृदु-गिरां कोकिलानां प्रलापा भिन्दन्तीव स्मर-
शर-निभाः प्रोषितानां मनांसि । भृङ्गालीनां ध्वनिरनुवनं तार-
मन्द्रश्च यस्मिन्नाधूत-ज्यं धनुरिव नदच्छ्रूयते पुष्प-
२३. केतोः ॥ [२५*] प्रियतम-कुपितानां [रामय]न्बद्ध-रागं किस-
लयमिव मुग्धं मानसं मानिनीनां [१*] उपनयति नभस्वान्मान-
भङ्गाय यस्मिन्कुसुम-समय-मासे तत्र निर्मर्षितो [५*] यम्
॥ [२५']
२४. यावत्तुङ्गैरुदन्वान्किरण-समुदयं सङ्ग-कान्तं तरङ्गैरालिङ्गन्नि-
न्दु-बिम्बं गुरुभिरिव भुजैः संविधत्ते सुहृत्ताम् [१*] बिभ्रत्सौधा-
न्त-लेखा-वलय-परिगतिं मुण्ड-मालामिवायं सत्कूपस्तावदा-
२५. स्ताममृत-सम-रस-स्वच्छ-विष्यन्दिताम्बुः ॥ [२७*] धीमां (मान्)
दक्षो दक्षिणः सत्य-सन्धो ह्रीमांच्छूरो वृद्ध-सेवी कृतज्ञः । बद्धो-
त्साहः स्वामि-कार्येष्वेवेदी निर्दोषो [५*] यं पातु धर्म्मं चिराय
॥ [२८*] उत्कीर्णा गोविन्देन ॥

MANDASOR STONE INSCRIPTION OF

MALAVA SAMVAT 524 (467 A D)

Site—Mandasor (ancient Dasapura) in Madhya Pradesh, on a stone stuck up in the inner face of the east wall of the fort at Mandasor

Published in—*M B Garde, Ep Ind*, XXVII pp 12 ff

Language—Sanskrit verse except सिद्धम् & composer's name at the end

Script—Southern variety of Gupta Brahmi

Object—To record the construction of a stupa, a well, a *prapa* (charitable water stall) & an *aroma* (garden or monastery) by Dattabhata, the Commander of the forces of king Prabhakara

१. सिद्धम् [१] ये[ने]दमुद्भव-निरोध-परंपरायां मग्नं जगद्विविध-
दुख-निरन्तरायाम् [१*] तित्त्रासुना त्रिपदिरो निरदेशि धर्म-
स्तस्मै नमो [५]स्तु सुगताय [ग]ताय शान्तिम् [॥१*]
२. गुप्तान्वय-व्योमनि चन्द्र-कल्पः श्री-चन्द्रगुप्त-प्रथिताभिधानः [१']
आसीन्नृपो लोकवि[लो]चनानां नवोदितश्चन्द्र इवापहर्त्ता [॥२*]
भुवः-पती[नां] भुवि भूपतित्वमाच्छिद्य
३. धी-विवक्रम-साधनेन [१*] नाद्यापि मोक्षं समुपैति येन स्व-वंश-
पाशैरवपाशिता भूः [॥३*] गोविन्दवत्ख्यात-गुण-प्रभावो
गोविन्दगुप्तोज्जित[त']-ना[मध्ये]यम् [१*] वसुन्धरेश-
४. स्तनयं प्रजज्ञे स दित्यदि[त्यो]स्तनयैस्सरूपम् [॥४*] य[स्मि]-
न्तृपैरस्तमित-प्रतापैश्शिरोभिरालिङ्गित-पाद-पद्मे । विचार-दो-
[लां] विबुधाधिपो [५*]पि शङ्का-परीतः
५. समुपा[रु]रोह [॥५*] सेनापतिस्तस्य बभूव नाम्ना वाय्वादिना
रक्षित-पदिचमेन [१] यस्यारि-सेनास्समुपेत्य सेनां न कस्यचि-
त्लोचन-मार्गमीयुः [॥६*] शौचानु-
६. राग-व्यं(व्य)वसाय-मेधा-दाक्ष्य-क्षमादिङ्गुण-राशिमैकः [१*]
यश्च यश्चन्द्र-मरीचि-गौरं दधार धाराधर-धीर-घोषः [॥७*]
उदीच्य-भूभृत्कुल-चन्द्रिकायां स रा[ज]पुत्र्यां

७. जं(ज)नयांबभूव । नाम्ना [५५*]त्मजं दत्तभटं गुणानां कीर्त्तेश्च
यो [५*]भून्निलयः पि[ते]व ।[५८*] दाने धनेशं धियि वाचि
चेशं रतौ स्मरं संयति पाश-पाणिम् [५१] यमर्त्थि-
८. विद्वत्प्रमदारि-वर्गास्सम्भावयांचक्कुरनेकधैकम् [५६*] गुप्ता-
न्वयारिद्रुम-धूमकेतुः प्रभाकरो भूमिपतिर्य्यमेनम् [५*] स्वेषाम्ब-
लानां बलदेव-वीर्य्य गुणा-
९. नुरागादधिपं चकार [५१०*] चिकीर्षुणा प्रत्युपकार-लेशं तेनैष
पित्रोः शुभ-योग-सिद्धयै । स्तूप-[प्र]प्राराम-वरैरुपेतः कूपो
[५]र्णवागाध-जलो व्यखानि ।[५११*] यस्मि-
१०. न्सुहृत्सङ्गम-शीतलञ्च मनो-मुनीनामिव निर्म्मलं च । वचो
गुरुणामिव चाम्बु पत्थ्यं पेपीयमानः सुखमेति लोकः ।[५१२*]
शरन्निशानाथ-करामलायाः
११. विख्यापके मालव-वङ्ग(वंश)-कीर्त्तः । शरद्गणो पञ्च शते
व्यतीते त्रिधातिताष्टाभ्यधिके वक्रमेष्ट ।[५१३*] भृङ्गाङ्ग-भारा-
लस-बाल-पद्मे काले प्रयन्ने रमणीय-साले ।
१२. गतासु देशान्तरित-प्रियासु प्रियासु काम-ज्वलनाहुतित्वम् [५१४*]
नात्युष्ण-शीतानिल-कम्पितेषु प्रवृत्त-मत्तान्यभृत-स्वते(ने)षु ।
प्रियाधरोष्ठाहण-पल्लवेषु
१३. नवां व[ह]त्सूपवनेषु कान्तिम् [५१५*] यो धातु-मात्रे हत-धातु-
दोषः सर्व्व-क्रिया-सिद्धिमुवाच तस्य । कुन्देन्दु-शुभ्रो [५*]भ्र-
विघृष्ट-यष्टिरयं कृतो धातुधरः सकूपः [५१६*]
१४. अनेक-सरिदङ्गनाङ्ग-परिभोग-नित्योत्सवो महार्णव इवाम्बुतो-
(नो) निचय एष मा भूक्ष(त्क्ष)यी । सुरासुर-नरोरगेन्द्र-
महितो [५*]प्ययं धातु-धृक्परैतु सम-
१५. कालताममर-भूधरावर्कन्दुभिः ।[५१७*] स्तूप-कूप-प्रपारामा ये
चैते परिकीर्त्तिताः [५*] लोकोन्त(त्त)र-विहारस्य सीम्नि ते
[५*]भ्यन्तरीकृताः [५] ॥[५१८*] रविलस्य कृतिः ।

HARAH A STONE SLAB INSCRIPTION OF

The Reign of ISANAVARMAN

V S 611 (554 A D)

Provenance—A village near Haraha in the Barabanki Distt , U. P. Now in Lucknow Museum,

Published in—*Hirananda Sastri*, Ep Ind , XIV, p 110 ff

Language—Sanskrit verse throughout except the name of the engraver.

Script—Northern Brahmi, resembling Gupta script of about the 6th cent A D

Metres—शाङ्ख-विक्रीडित 1, 2, 4, 8, 10-14, 16-19 , गाथा 3 , उपजाति 5 , इन्द्र-वज्रा 6 , मालिनी 7 , स्रग्धरा 9, 22 , द्रुत-विलम्बित 15 , वसन्त-तिलका 20 ; अनुषुम् 21, 23.

Object—Rebuilding of a small dilapidated temple of the slayer of Andhaka (Siva) by Suryavarman, the son of the Maukhari king, Isanavarman, during his father's reign He made it much higher than it was originally and gave it the name of क्षेमेश्वर.

१. लोकाविष्कृति-संक्षय-स्थिति-कृतां यः कारणं वेधसास् ध्वस्त-
ध्वान्तचयाः परास्त-रजसो ध्यायन्ति यं योगिनः । यस्यार्द्ध-
स्थित-योषितो (S*) पि हृदये नास्थायि चेतो-भुवा भूतात्मा त्रिपु-
रान्तकः
२. स जयति श्रेयः-प्रसूतिर्भवः ॥[१॥*] आशोणां फणिनः फणो-
पल-रुचा सैङ्घीं (सैहीं) वसानं त्वचं शुभ्रां लोचन-जन्मना
कपिशयद्भासा कपालावलीम् [1*] तन्वीं ध्वान्त-नुदं मृगाकृति-
भूतो बिभृत्कलां मौलिना ।^x दिश्यादन्ध-
३. क-विद्विषः स्फुरदहि स्थेयः पदं वो वपुः ॥[२॥*] सुत-शतं लेभे
नृपो [S*] इवपतिर्वैवस्वताद्यद्गुणोदितम् [1*] तत्प्रसूता दुरित-
वृत्ति-रुधो मुखराः क्षितीशाः क्षतारयः ॥[३॥*] तेष्वपाहे हरि-
वर्मणा [S*] वनि-भुजा भूतिर्भु-
४. वो भूतये ।^x रुद्राशेष-दिगन्तराल-यशसा रुग्णारि-संपत्तिवषा ।
सङ्ग्रामे हुतभुक्प्रभा-कपिशितं वक्त्रं समीक्ष्यारिभिर्यो भीतेः(तैः)

प्रणतस्ततश्च भुवने ज्वाला-मुखाख्यां गतः ॥[११*] लोकस्थितीनां स्थितये स्थि-

५. तस्य मनोरिवाचार-विवेक-मार्गो । जगाहिरे यस्य जगन्ति रम्याः सत्कोर्त्तयः कीर्त्तयतिव्य-नाम्नः ॥[५११*] तस्मात्पयोधेरिव शीत-रश्मिरादित्यवर्मा नृपतिर्बभूव । वर्णार्थमाचार-विधि-प्रणीते-र्य प्राप्य

६. साफल्यमियाय धाता ॥[६११*] हुतभुजि मख-मध्यासङ्गिनि ध्वान्त-नीलम् विप्रति पवन-जन्म-भ्रान्ति-विक्षेप-भूयः । मुखरयति समन्तादुत्पतद्भूम-जालम् शिखि-कुलमुरु-मेघाशङ्कि यस्य

७. प्रसक्तम् ॥[७११*] तेनापीश्वरवर्म्मणः क्षितिपतेः क्षत्र-प्रभावाप्तये जन्माकारि कृतात्मनः वक्रतु-गणोवाहूत वृत्र-द्विषः । यस्योत्खात-कलि-स्वभाव-चरितस्याचार-मार्गं नृपा यत्नेनापि ययाति-

८. तुल्ययशसो नान्ये [५*]नुगन्तुं क्षमाः ॥[८११*] नीत्या शौर्य विशालं सुहृदमकुठि(टि)ने(ले)नोत्तमेच्छाङ्कुलेन ।^x त्यागं पात्रेण वित्त-प्रभवमपि हृ(ह्लि)या यौवनं संयमेन [१*] वाचं सत्येन चेष्टां श्रुति-पथ-विधिना प्रश्रये-

९. एनोत्तमद्विम् यो बध्नन्(धनन्)व खेदं व्रजति कलिमय-ध्वान्त-मग्ने [५*]पि लोके ॥[९११*] यस्येज्यास्वनिशं यथा-विधि हुत-ज्योतिर्ज्वलज्जन्मना ।^x धूमेनाञ्जन-भङ्ग-मेचक-रुचा दिक्चक्र-वाले तते । आयाता नव-

१०. वारि-भार-विनमन्मेघावली प्रावृडित्युन्मादोद्धत-चेतसः शिखि-गणा वाचालतामाययुः ॥[१०११*] तस्मात्सूर्य इवोदयाद्रि-शिरसो धातुर्म्महत्त्वानिव क्षीरोदादिव तर्जितेन्दु-किरणः कान्त-प्रभः कौस्तुभः [१*]

११. भूतानामुदपद्यत स्थिति-करः स्थेष्ठं महिम्नः पदम् राजनराजक-मण्डलाम्बर-शशी श्रीशानवर्म्म नृपः ॥[११११*] लोकानामुपकारि-

परिग्रहण सं०... ११०००.....

ग्रन्थालय, के. उ. ति. शि संस्थान
सारनाथ, वाराणसी

- रणारि-कुमुद-व्यालुप्त-कान्ति-श्रिया ।^x मित्रस्याम्बुरुहाग(क)र-
द्युतिकृता भूरि-
१२. प्रताप-त्विषा । येनाच्छादित-सत्पथं कलि-युग-ध्वान्तावभग्नञ्जग-
त्सूर्येणैव समुद्यता कृतमिदं भूयः प्रवृत्तविक्रयम् ॥[१२॥*]
जित्वा [ss']न्ध्राधिपति सहस्र-गणित-त्रेधा [s']क्षरद्वारणम्
व्यावल्गन्नियुताति-
१३. संख्य-तुरगान्मङ्क्त्वा रणे सूलिकाम् (न्) [i*] कृत्वा चायति-मौ
(मो)चित-स्थल-भुवो गौडान्समुद्राश्रयानध्यासिष्ट नत-क्षितीश-
चरणः सिंहासनं यो जिती ॥[१३॥*] प्रस्थानेषु बलापूर्णवाभि-
गमन-क्षोभ-स्फुट-द्रूतल-
१४. प्रोद्धूत-स्थगितावर्क-मण्डल-रुचा दिग्व्यापिना रेणुना । यस्या-
मूढ-दिनादि-मध्य-विरतौ लोके [s*]न्धकारीकृते ।^x व्यक्ति
नाडिकयैव यान्ति जयिनो यामास्त्रियामास्विव ॥[१४॥*]
प्रविशती कलि-मारुत-घट्टिता
१५. क्षितिरलक्ष्य-रसातल-वारिधौ । गुण-शतैरवबध्य समन्ततः स्फु-
टित नौरिव येन बलाद्धि(द्ध)ता ॥[१५॥*] ज्याघात-व्रण-रूढि-
कवर्कश-भुजा व्याकृष्ट-शाङ्ग-च्युतान्यस्यावाप्य पतत्रिणो रण-
मखे प्राणानमुञ्च-
१६. न्द्विषः । यस्मिन्शासति च क्षिति क्षिति-पतौ जातेव भूयस्त्रयी ।^x
तेन ध्वस्त-कलि-प्रवृत्ति-तिमिरः श्री-सूर्यवर्मा [s*]जनि ॥
[१६॥*] यो बालेन्दु-सकान्ति कृत्स्न-भुवन-प्रेयो दधद्यौवनम्
शान्तः शास्त्र-विचारणा-
१७. हित-मनाः पारङ्गलानाङ्गतः । लक्ष्मी-कीर्त्ति-सरस्वती-प्रभृतयो
यं स्पर्धयेवाश्रिता लोके कामित-कामि-भाव-रसिकः कान्ता-जनो
भूयसा ॥[१७॥*] सद्वृत्तेन बलात्कलेरवनतिता(स्ता)वत्प्रवृद्धा-
त्मनो बाणै-
१८. स्तावदवस्थितं स्मृति-भुवः कान्ता-शरीर-क्षतौ । लक्ष्म्या तावद-
काण्ड-भङ्गज-भयं त्यक्तम्परापाश्रयम् यावन्नाविरकारि यस्य

जनता-कान्तं वपुर्व्वेधसा ॥[१८॥*] लक्ष्म्याः शत्रु-भुवः कुच-ग्रह-
भयावेश-भ्रम-

१९. ल्लोचना ।^x येनाकृष्य भुजेन विस्फुरदसि-ज्योतिः-कणासङ्गिना ।
कान्ता-मन्मथिनेव कामित-विदा गाढं निपीड्योरसा ।^x प्रायेणान्य-
मनुष्य-संश्रय-कृतं भावं परित्याजिता ॥[१९॥*] तेनानतोन्नति-
कृता
२०. मृगया गतेन दृष्ट्वा [५५*]द्यमन्धक-भिदो भवनं विशीर्णम् [१*]
स्वेच्छा-समुन्नतमकारि ललाम भूमेः क्षेमेश्वर-प्रथित-नाम
शशाङ्क-शुभ्रम् ॥[२०॥*] एकादशातिरिक्तेषु षट्सु शातित-
विद्विषि । शतेषु शरदां-
२१. पत्यौ भुवः श्रीशानवर्मणि ॥[२१॥*] यस्मिनकाले [५*]म्बुवाहा
नव-गवल-रुचः प्रान्त-लग्नेन्द्र-चापास्तन्वत्याशा-वितानं स्फुर-
दुरु-तडितः सान्द्र-धीरं ववणन्तः । वाताश्चावान्ति नीपान्नव-
कुसुम-चयानम्र-मूधर्नो
२२. धुनानास्तस्मिन्मुक्ताम्बु-मेघ-द्युति भवनमदो निर्म्मितं शूल-पाणोः
॥[२२॥*] कुमारशान्तेः पुत्रेण गर्गराकट-वासिना । नृपानु-
रागात्पूर्व्वेयमकारि रविशान्तिना ॥[२३॥*] उत्कीर्णा मिहिर-
वर्मणा ।

MALIYA COPPER-PLATE INSCRIPTION OF MAHARAJA DHARASENA

The year 252 (571-72 A D)

Provenance—Maliya, Junagadh, Kathiawar.

Published in—*Fleet*, Ind Ant , Vol XIII, p 160 ff , Corp Insc. Ind , Vol.
III, No 38, pp. 164 ff.

Language—Sanskrit prose except for the benedictive and imprecatory
verses

Script—Southern Brahmi

Metre—अनुष्टुप् 1, 3.

Object—To record the grant, by the Valabhi Maharaja Dharasena II, to a Brahmana, for the maintenance of five great sacrificial rites, some lands at the villages of *Antaratra*, *Dombhigrama* and *Vajragrama*.

First side

१. ॐ स्वस्ति बलभीतः प्रसभ-प्रणतामित्राणां मैत्रकाणामतुल-बल-
सपत्न-मण्डलाभोग-संसक्त-संप्रहार-शत-लब्ध-प्रतापः
२. प्रतापोपनत-दान-मानार्ज्ज-बोपार्ज्जितानुरागानुरक्त-मौलभृत-मित्र-
श्रेणी-बलावाप्त-राज्य-श्रीः परम-माहेश्वरः श्री-सेनापति-
३. भटावर्कः [॥*] तस्य सुतस्तपाद-रजो-[५*]रुणावनत-पवित्रीकृत-
शिराः शिरोवनत-शत्रु-चूडामणि-प्रभा-विच्छुरित-पाद-नख-
पङ्क्तिदीधितिर्द्दी-
४. नानाथ-कृपण-जनोपजीव्यमान-विभवः परममाहेश्वरः श्री-सेना-
पति-धरसेनस्तस्यानुजस्तत्पाद-प्रणाम-प्रशस्ततर-विमल-
५. [मौलि*]-मणिर्मन्वादि-प्रणीत-विधि-विधान-धर्म्मा धर्म्मराज
इव विहित-विनय-व्यवस्था-पद्धतिरखिल-भुवन-मण्डलाभोगैक-
स्वामिना-परम-स्वामिना
६. स्वयमुहित-राज्याभिषेकः महा-विश्राणनावपूत-राज्य-श्रीः परम-
माहेश्वरो महाराज-द्रोणसिंहः सिंह इव [॥*] तस्यानुजः स्व-भुज-
७. बल-पराक्रमेण पर-गज-घटानीकानामेक-विजयी शरणैषिणां
शरणमवबोधा(द्धा) शास्त्रार्थ-तत्त्वा(त्त्वा)नां कल्पतरुरिव
सुहृत्प्र-
८. रायिनां यथाभिलषित-काम-फलोपभोगदः परमभागवतः श्री-
महाराज-ध्रुवसेनस्तस्यानुजस्तच्चरणारविन्द-प्रणति-प्र-
९. विधौताशेष-कल्मषः सुविशुद्ध-भ्य(स्व)-चरितोदक-प्रक्षालित-सकल-
कलि-कलङ्कः प्रसभ-निर्जिताराति-पक्ष-प्रथित-महिमा

१०. परमादित्य-भक्तः श्री-महाराज-धरपट्टस्तस्यात्मजस्तत्पाद-सपर्य्या-
वाप्त-पुण्योदय[*] शैशवात्प्रभृति-खङ्ग-द्वितीय-बाहुरे-
११. व समद-पर-गज-घटा-[SS*]स्फोटन-प्रकाशित-सत्व(त्व)-निकषः
तत्प्रभाव-प्रणताराति-चूडारत्न-प्रभा-संसक्त-सख्य(व्य)-पा-
१२. द-नख-रश्मि-संहति[:*] सकल-स्मृति-प्रणीत-मार्गा-सम्यक्परि-
पालन-प्रजा-हृदय-रञ्जनादन्वर्थ-राज शब्दो रूप-कान्ति-स्थैर्य-
१३. गाम्भीर्य-बुद्धि-संपद्धिः स्मर-शशाङ्कार्द्रि(द्रि)राजोदधि-त्रिदश-
गुरु-धने[शा*]नतिशयाना(नो) [S*]भय-प्रदान-परतया तृण-व-
१४. दपास्त[†*]शेष-स्व-कार्य-फलः पदचारीव सकल-भुवन-मण्डला-
भोग-प्रमोदः परममाहेश्वरः श्री-महारा-
१५. ज-गुहसेनः [11*] तस्य सुतस्तत्पाद-नख-मयूख-संतान-निर्वृत्त-
जाह्नवी-जलो(लौ)घ-विक्षालिताशेष-कल्मषः प्रणयि-शत-
१६. सहस्रोपजीव्य-भोग-संपत् रूप-लोभादिवाश्रु(श्रि)तस्सरसमाभिग-
मिकैर्गुणै[:*] सहज-शक्ति-शिक्षा-विशेष-विस्मा-
१७. पिताखिल-धनुर्धरः प्रथम-नरपति-समतिमृष्टानामनुपालयिता
धर्म्य(र्म)-दायानामपाकर्त्ता
१८. प्रजोपघात-कारिणामुपप्लवानां दर्शयिता श्री-सरस्वत्योरेकाधि-
वासस्य संहताराति-

Second Plate

१९. पक्ष-लक्ष्मी-परिक्षोभ-दक्ष-विक्रमः क्रमोपसंप्राप्त विमल-पार्थिव-
श्रीः परममाहेश्वरः महाराज-
२०. श्री(श्री)-धरसेनः कुशली सव्वनिवायुक्तक-विनियुक्तक-द्राङ्गिक-
महत्तर-चाट-भट-ध्रुवाधिकरणिक-दण्डपाशिक-
२१. राजस्थानीय-कुमारामात्यादीनन्यांश्च यथा-संबध्यमानकान्
समाज्ञापयत्यस्तु वः संविदितं यथा मया माता-

२२. पित्रोः पुण्याप्यायनायात्मनश्चैहिकानुष्मिक-यथाभिलषित-फला-
वाप्तये अन्तरत्रायां शिवक-पद्रके वीरसेन-
२३. दन्तिक-प्रत्यय-पादावर्त्त-शतं एतस्मादपरतः पादावर्त्त-पञ्च-
दश तथा अपर-सीम्नि स्कम्भसेन-प्रत्यय-पादावर्त्त-शतं विंशाधिकं
२४. पूर्व-सीम्नि पादावर्त्त दश डोम्भिग्रामे पूर्व-सीम्नि वद्धंकी-प्रत्यय-
पादावर्त्त नवति[:*] वज्रग्रामे [s*]पर-सीम्नि ग्राम-शिखर-
पादावर्त्त-शतं
२५. वी(?)कि(?)दिन्न-महत्तर-प्रत्यया अष्टाविड्शति-पादावर्त्त-परि-
सरा वापी । भुम्भुस-पद्रके-कुटुम्बि(म्बि)-बोटक-प्रत्यया(य)-
पादावर्त्त-शतं
२६. वापी च । एतत्सोद्वङ्गं सोपरिकरं स-वात-भूत-धान्य-हिरण्यादेयं
सोत्पद्यमान-विण्डी(ष्टि)कं समस्त-राजकीयानाम-
२७. हस्त-प्रक्षेपणीयं भूमि-च्छिद्र-न्यायेन उन्नत-निवासी(सि)-वाज-
सेनयी(यि)-कण्व-वत्स-सगोत्र-ब्राह्मण-रुद्रभूतये बलि-चरु-वैश्व-
२८. देवाग्निहोत्रातिथि-पञ्चमहायाज्ञिकानां क्रियाणां समुत्सर्पणार्थ-
मा चन्द्रावर्काण्यव-सरित्क्षिति-स्थिति-समकालीनं पुत्र-पौ-
२९. त्रान्वय-भोग्यं उदक-सर्गोणं निमृष्टं [i*] यतो ऽस्योचितया ब्रह्म-
देय-स्थित्या भुंजतः कृषतः कर्षयतः प्रदिशतो वा
३०. न कैश्चित्प्रतिषेधे वर्त्तितव्यं [i*] [आ*]गामि-भद्र-नृपतिभिश्चा-
स्मद्वंशजैरनित्यान्यैश्वर्याण्यस्थिरं मानुष्यं सामान्यं च भूमि-
३१. दान-फलमवगच्छद्भिरयमस्मदायो [s*]नुमन्तव्यः परिपालयितव्यश्च
[i*] यश्चैनमाच्छिन्नादाच्छिद्यमानं चानु-
३२. मोदेत स पञ्चभिस्महापातकै[:*] ॥^x सोपपातकै[:*] ॥^x स(सं)-
युक्तस्स्यादित्युक्तं च भगवता देव-व्यासेन व्यासेन ॥(१)
३३. षष्टि वर्ष-सहस्राणि स्वर्गं तिष्ठति भूमि-दः [i*] आच्छेत्ता
चानुमन्ता च ॥^x तान्येव नरके वसेत् ॥[१⁺] पूर्व-दत्तां

३४. द्विजातिभ्यो यत्नाद्रक्ष युधिष्ठिर ॥(१) मही(ही) महिमतां श्रेष्ठ
॥^x दानाच्छ्रेयो [५*]नुपालनम् ॥[२*] बहुभिर्बुधसुधा भुक्ता
३५. राजभिस्सगरादिभिः ।[१३*] यस्य यस्य यदा भूमिः तस्य तस्य
तदा फलमितिः(ति) ।(॥) लिखितं स[१*]न्धिविग्रहिक-स्कन्द-
भटेन ॥ सं २०० ५० २ वैशाख ब १० ५ [॥*]

MADHUBAN PLATE OF HARSHA

The year 25

Provenance—Madhuban, Nathupur pargana, Tehsil Sagri, Azamgarh Distt., U P

Published in—*F Kielhorn*, Ep Ind , Vol VII, pp 155 ff

Language—Sanskrit prose, except for three verses.

Script—North-western class of Brahmi, resembling that of Lakha Mandal inscription

Metres—शादूल-विक्रीडित 1 , वसन्त-तिलका 2 , अनुष्टुप् 3

Object—Grant by King Harsha, of the village सोमकुण्डका in the कुण्ड-धानी विषय of the श्रावस्ति मुक्ति, which had been previously held by a Brahmana on the strength of a forged charter, to two other Brahmanas

१. ॐ स्वस्ति [॥*] महा-नौ-हस्त्यश्व-जयस्कन्धावारात्कपित्थिकायाः
महाराज-श्री-नरवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-वज्रिणी-
देव्यामुत्पन्नः परमादित्य-भक्तो
२. महाराज-श्री-राज्यवर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-अप्सरो-
देव्यामुत्पन्नः परमादित्य-भक्तो महाराज-श्रीमद(दा)दित्यवर्द्धन-
स्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः श्री-महा-
३. सेनगुप्ता-देव्यामुत्पन्नश्चतुस्समुद्रातिक्क्रान्त-कीर्त्तिः प्रतापानुरागो-
पनतान्य-राजा(जो) वर्णाश्रम-व्यवस्थापन-प्रवृत्त-चक्र एक-
चक्र-रथ इव प्रजानामात्ति-हरः

४. परमादित्य-भक्तः परम-भट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-प्रभाकर-वर्द्धनस्तस्य पुत्रस्तत्पादानुध्यातः सित-यशः-प्रतान-विच्छुरित-सकल-भुवन-मण्डलः परिगृहीत-
५. धनद-वरुणोन्द्र-प्रभृति-लोकपाल-तेजाः सत्पथोपार्जितानेक-द्रविण-भूमि-प्रदान-सम्प्रीणितार्थि-हृदयो [५*]तिशयित-पूर्वराज-चरितो देव्याममल-यशोमत्यां
६. श्री-यशोमत्यामुत्पन्नः परम-सौगतः सुगत इव परहितैक-रतः परम-भट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-राज्यवर्द्धनः राजानो युधि दुष्ट-वाजिन इव श्री-देवगुप्ता-
७. दयः कृत्वा येन कशा-प्रहार-विमुखाः सर्व्वे समं संयताः [१*] उत्खाय द्विषतो विजित्य वसुधां कृत्वा प्रजानां प्रियं प्राणानु-जिह्वतवानराति-भवने सत्यानुरोधेन यः [१११*] तस्यानुज-
८. स्तत्पादानुध्यातः परम-माहेश्वरो महेश्वर इव सर्व्व-सत्वा(त्वा)-नुकम्पी परम-भट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-हर्षः श्रावस्ति-भुक्तौ कुण्डधानि-वैषयिक-सोमकुण्डका-ग्रामे
९. समुपगतं(तान्) महासामन्त-महाराज-दौस्साध-साधनिक-प्रमा-तार-राजस्थानीय-कुमारामात्योपरिक-विषयपति-भट-चाट-सेवका-दीन्प्रतिवासि-जनपदा(दां)श्च समा-
१०. ज्ञापयत्यस्तु वः सम्बि(संवि)दितं(त)मयं सोमकुण्डका-ग्रामो ब्रा(ब्रा)ह्मण-वामरथ्येन कूट-शासनेन भुक्त इति विचार्य्य यतस्त-च्छासनं भङ्क्त्वा तस्मादाक्षिप्य च स्व-सीमा-
११. पर्यन्त-सोद्वङ्गः सर्व्व-राजकुलाभाव्य-प्रत्याय-समेतः सर्व्व-परिहृत-परिहारो विषयादुद्धृत-पिण्डः पुत्र-पौत्रानुगः चन्द्रावर्क-क्षिति-सम-कालीनो
१२. भूमिच्छिद्र-न्यायेन मया पितुः परम-भट्टारक-महाराजाधिराज-श्री-प्रभाकरवर्द्धनदेवस्य मातुः परम-भट्टारिका-महादेवी-राज्ञी-श्री-यशोमती-देव्याः

१३. ज्येष्ठ - भ्रातृ-परमभट्टारक-महाराजाधिराज - श्री - राज्यवर्द्धनदेव-
पादानां च पुण्य-यशो [५*] भिवृद्धये सार्वणि-सगोत्र-च्छन्दोग-
सत्र(ब्र)ह्मचारि-भट्ट-वातस्वामि-
१४. विष्णुवृद्ध-सगोत्र-व(ब) ह्व च-सत्र(ब्र)ह्मचारि-भट्ट-शिवदेव-स्वामि-
भ्यां प्रतिग्रह-धर्म(स्मै)णाग्रहारत्वेन प्रतिपादितः [१*] विदित्वा
भवद्भिः समनुमन्तव्यः प्रति-
१५. वासि-जनपदैरप्याज्ञा-श्रवण-विधेयैर्भूत्वा यथासमुचित-तुल्य-मेय-
भाग-भोग-कर-हिरण्यादि-प्रत्यायाः अनयोरेवोपनेयाः सेवोपस्थानं
च करणीयमित्य(ति । अ)-
१६. पि च ॥ अस्मत्कुल-वक्रममुदारमुदाहरद्भिरन्यैश्च दानमिदमभ्य-
नुमोदनीयं [१*] लक्ष्म्यास्तडित्सलिल-बुद्बु (बुद्बु) द-चंचलायाः दानं
फलं पर-यशः-परिपालनं च ॥[२॥*] कर्मणा
१७. मनसा वाचा कर्त्तव्यं प्राणिने हितं [१*] हर्षेणैत[त्] समाख्यातं
धर्म्मार्ज्जनमनुत्तमं ॥[३॥*] दूतको [५*] तत्र महाप्रमातार-महा-
सामन्त-श्री-स्कन्दगुप्तः [१*] महाक्षपटलाधिकरणाधि-
१८. कृत-सामन्त-महाराजेश्वरगुप्त-समादेशाच्चोत्कीर्णं गज्जरेण [११*]
सम्बत्(संवत्) २० ५ मार्गशीर्ष-वदि ६ [११*]

APHSAD STONE INSCRIPTION OF ADITYASENA

Provenance—Village Aphasad in Nawada Tehsil, Distt Gaya The original stone is now lost

Published in—*Fleet*, Corp Insc. Ind, Vol III, No 42, p 200 ff

Language—Sanskrit verse

Script—Northern Alphabet of Kutila variety of मगध of 7th cent

Metres—शादूल-विक्रीडित i, 5, 14, 16, 17, 20, 25, 26, 28, 29, आर्या 2, 4, 6, 7, 12, 15, स्रग्धरा 3, 8, 21, 24, वसन्त-तिलका 11, 18, 19, 22 ; अनुष्टुप् 9, 10, 13, 23, 27, 30

Object—Building of a Vishnu temple by Adityasena of the family of the Later Guptas of Magadha, a religious College or monastery by his mother श्रीमती, and the excavation of a tank by his wife कोणदेवी.

१. ॐ [॥*] आसीदन्ति-सहस्र-गाढ-कटको विद्याधराध्यासितः सद्द्वंशः स्थिर उन्नतो गिरिरिव श्रीकृष्णगुप्तो नृपः । दृप्ताराति-मदान्ध-वारण-घटा-कुम्भ-स्थलीः क्षुन्दता यस्यासंख्य-रिपु-प्रताप-जयिना दोषणा मृगेन्द्रायितं ॥[१*] सकलः कलङ्क-रहितः
२. क्षत-तिमिरस्तोयधेः शशाङ्क इव । तस्मादुदपादि सुतो देवः श्री-हर्षगुप्त इति ॥[२*] यो योग्याकाल-हेलावनत-दृढ-घनुर्भोम-वा-(बा)णौघ-पाती मूर्ते(त्ते)ः स्व-स्वामि-लक्ष्मी-वसति-विमुखितै-रीक्षितः सास्त्रु (श्रु)-पातं । घोराणामा-
३. हवानां लिखितमिव जयं श्लाघ्यमाविर्द्धानो वक्षस्युद्दाम-शस्त्र-व्रण-कठिन-किण-ग्रन्थि-लेखा-च्छलेन ॥[३*] श्री-जीवितगुप्तो [५*]भूत्क्षितीश-चूडामणिः सुतस्तस्य । यो दृप्त-वैरि-नारी-मुख-नलिन-वनक-शेसे (शिशि) रकरः ॥[४*]
४. मुक्तामुक्त-पयः-प्रवाह-शिशिरासूत्तुङ्ग-ताली-वन-भ्राम्यदन्ति-करा-वलून-कदली-काण्डेषु वेलास्वापि । श्च्योतत्स्फार-तुषार-निर्भर-पयः-शीते [५*]पि शैले स्थितान्यस्योच्चैर्द्विषतो मुमोच
५. न महाघोरः प्रताप-ज्वरः ॥[५*] यस्यातिमानुषं कर्म दृश्यते वि-स्मयाज्जनौघेन । अद्यापि कोशवर्द्धनतटात्प्लुतं पवनजस्येव ॥[६*] प्रख्यात-शक्तिमाजिषु पुरः-सरं श्री-कुमा-
६. रगुप्तमिति । अजनयदेकं स नृपो हर इव शिखि-वाहनं तनयं ॥[७*] उत्सर्पद्वात-हेला-चलित-कदलिका-वीचि-माला-वितानः प्रोद्यद्गुली-जलौघ-भ्रमित-गुरु-महामत्त-
७. मातङ्ग-शैलः । भीमः श्रीशानवर्म्म-क्षितिपति-शशिनः सैन्य-दुग्धोद-सिन्धुर्लक्ष्मी-संप्राप्ति-हेतुः सपदि विमथितो मन्दरीभूय येन ॥[८*] शौर्य-सत्य-व्रत-धरो यः प्रयाग-गतो ध-

८. ने । अम्भसीव करीषाग्नौ मग्नः स पुष्प-पूजितः ॥[६*] श्री-
दामोदरगुप्तो [५*]भूतनयस्तस्य भूपतेः । येन दामोदरेणैव दैत्या
इव हता द्विषः ॥[१०*] यो मौखरेः समितिषूद्ध-
९. त-हूण-सैन्या बल्लगद्धटा-विघटयन्नुरु-वारणानां । संमूर्च्छितः सुर-
बधु(धू)र्वरयं(यन्) ममेति तत्पाण(णि)-पङ्कज-सुख-स्पर्शाद्विबु-
(बु)द्धः ॥[११*] गुणव[६*]-द्विज-कन्याना(नां)नानालंकार-
यौवन-
१०. वतीनां । परिणायितवान्स नृपः शतं नि(वि)मृष्टाग्रहाराणां
॥[१२*] [श्री]महासेनगुप्तो [५*]भूतस्माद्वीराग्र-णी[:*] सुतः ।
सर्व्व-वीर-समाजेषु लेभे यो धुरि वीरत[ि] ॥[१३*] [श्री]-
मत्सुस्थितवर्म-युद्ध-विजय-
११. श्लाघा-पदाङ्कं मुहुर्यस्याद्यापि विबु(बु)द्ध-कुन्द-कुमुद-क्षुण्णा(?)
च्छहार[ि]यि[?]त(तं) । लौहित्यस्य त[टे]षु [शी]तल-त[ले]-
षू[त्फु]ल(ल्ल)नाग - [द्रु]म - च्छाया- सुप्त - विबु(बु)द्ध-[सि]द्ध-
[मि]थुनैः [स्फी]तं यशो गीयते ॥[१४*] वसुदेवा-
१२. दिव तस्माच्छ्री-[से]वन-[शो?भो]दित-चरण-युगः । श्री-
माधवगुप्तो [५*]भून्माधव इव विक्रमैक-रसः ॥[१५*] [— — —
— —]नुस्मृतो धुरि र[णे] श्लाघवतामग्र[णी]: सो(सौ)जन्य-
स्यनिधानमर्थ-निध(च) -
१३. य-त्यागो[६*]धुराणां ध(व)र[:] । ल[क्ष्मी]-स[त्य-स]रस्वती-
कुल-गृ[हं] धर्मस्य सेतुर्दृढः पू(?)ज्यो(?)ना[स्ति] स [भू]-तले
[— — — — —]ल[: ?] सद्गु[णैः] ॥[१६*] च[क्रं]
पाणि-तलेन सो [५*]प्युदवहत्तस्यापि शा[ङ्गः] धनु-
१४. नाशायामुहृद[ि] सुखाय सुहृदां तस्याप्यसिर्नन्दकः । प्राप्ते विद्विष-
तां वधे प्रतिह[तं ?] तेनाप [— — — — —]ल[: ?]
द(?)रि (?) म(?) [— —]न्याः प्रणोमुज्जनाः ॥[१७*] आजौ
मया विनिहिता व(ब)-

१५. लिनो द्विष[न्तः] कृ[त्यं] न म(मे) [S*]स्त्यपरमित्यवधार्यं वीरः
[1] श्री-हर्षदेव-निज-[सं]गम-वाञ्छया च(?) [--- ---
--- ---] ॥[१८*] श्रीमन्व(न्व)भूव दलितारि-
करीन्द्र-कुम्भ-मुक्ता-रजः-

१६. पटल-पांसुल-मण्डलाग्रः । आदित्यसेन इति तत्तनयः क्षितीश-
चूडाम[णि]र्द्ध [--- ---] ॥[१९*] [---
---] मागतमरिध्वंसोत्थमाप्तं यशः श्लाघ्यं

१७. सर्व्व धनुष्मतां पुर इति श्लाघां परां बिभ्रति । आशीर्वादि-परं-
परा चि(?)र-सकृ(?)द् [--- ---] ---
---] यामासम(?) ॥[२०*] आजौ
स्वेद-च्छलेन ध्व-

१८. ज-पट-शिखया मार्ज्जतो दान-पङ्क्तं खङ्गं क्षुण्णेन मुक्ता-शकल-
सिकत[ली]कृ(?)त्य(?) [--- ---] ---
---] मत(त्त)-मा[तं]ग-घातं तद्गन्धाकृष्ट-
सर्पद्व(द्व)-

१९. हल-परिमल-भ्रात(न्त)-मत्तालि-जालं ॥[२१*] आव(ब)द्ध-
भीम-विकट-भ्रुकुटी-कठोर-[सं]गा(ग्रा)म [--- ---
---] व-वल्लभ-भृत्य-वर्ग-गोष्ठीषु
पेश-

२०. लतया' परिहास-शीलः ॥[२२*] सत्य-भर्तृ-व्रता यस्य मुखोप-
ध[1]न-तापसी । प[रि]हास [--- ---] ---
---] ॥[२३*] [--- ---] ज्ञः सकल-रिपु-व(ब)ल-ध्वंस-
हेतुर्गरी-

२१. यान्निस्त्रिशोत्खात-घात-श्रम-जनित-जडो [S*]प्यूर्जित-स्व-प्रतापः।
युद्धे मत्तेभ-कुम्भ-स्थ[ल] ---
[श्वे]तातपत्र-स्थगित-वसुमती-मण्डलो लो-

२२. क-पालः ॥[२४*] आजौ मत्त-गजेन्द्र-कुम्भ-दलन-स्फीत-स्फुरद्दो-

युगो ध्वस्ताने(?)क(?) रिपु-प्रभाव-[व— — —] यशो-
मण्डलः । न्यस्ताशेष-नरेन्द्र-मौलि-चरण-स्फार-प्रतापान-

२३. लो लक्ष्मीवान्समराभिमान-विमल-प्रख्यात-कीर्तिनृपः ॥[२५*]
येनेयं शरदिन्दु-विम्ब(बिम्ब)-धवला प्रख्यात-भूमण्डला लक्ष्मी-
संगम-कांक्षया सुमहती कीर्त्तिश्चिरं कोपिता । याता सा-
२४. गर-पारमद्भुततमा सापत्न्य-वैरादहो तेनेदं भवनोत्तमं क्षिति-
भुजा विष्णोः कृते कारितं ॥[२६*] तज्जनन्या महादेव्या श्रीमत्या
कारितो मठः । धार्मिकेभ्यः[] स्वयं दत्तः सुरलो-
२५. क-गृहोपमः ॥[२७*] शंखन्दु-स्फटिक-प्रभा-प्रतिसम-स्फार-स्फुर-
च्छीकरं नक्र-क्रान्ति-चलत्तरङ्ग-विलसत्पक्षि-प्रनृत्यत्तिमि । राज्ञा
खानितमद्भुतं सुतपसा पेपीयमानं
२६. जनैस्तस्यैव प्रिय-भार्यया नरपतेः श्रीकोणदेव्या सरः ॥[२८*] या-
वच्चन्द्र-कला हरस्य शिरसि श्रीः शार्ङ्गिणो वक्षसि ब्र(ब्र)ह्मास्ये
च सरस्वती कृत-
२७. [— — — — —] । [भोगे] भूर्भुजगाधिपस्य च तडि-
द्यावद्घनस्योदरे तावत्कीर्त्तिमिहातनोति धवलामादित्यसेनो नृपः
॥[२९*] सूक्ष्मशिवेन गौडेन प्रशस्तिर्विकटाक्षरा ॥(१)
२८. [— — —]मा(?)मिता सम्यग्धार्म्मिकेन सुधीमता ॥[३०*]

RITHPUR COPPER-PLATE INSCRIPTION OF PRABHAVATIGUPTA of the time of Pravarasena II

Royal year 19

Provenance—Rithpur (Riddhapura), Amaraoti, Berar

Published in—JPASB, N S, Vol XX, p 58 ff, D. C. Sircar, Select Ins-
criptions, p 415 ff.

Language—Sanskrit with a slight influence of Prakrit.

Script—Box-headed Brahmi of the southern variety of the 5th cent.
A D.

Metre—Verse अनुष्टुप्

Object—Grant of the village अश्वत्थ-नगर (mod. Asatpur in Ellich Distt Berar) to the Brahman by the queen Prabhavati Gupta.

First Plate

१. [१] जित(तं) भगवता ॥ रामगिरि-स्वामिन— पाद-मूलाद्-
गुप्तान[१*]मादि-
२. राजो महाराज-श्री-घटोत्कचस्तस्य पुत्रो महाराज-श्री-चन्द्र-
३. गुप्त[स्*] तस्य पुत्रस्तत्पाद-परिगृहीत(तो) लिच्छवि-दौहित्रो
४. महादेव्या(व्यां) कुमारदेव्यामुत्पन्नो महाराज-श्री-समुद्रगुप्तस्तस्य
पुत्र-
५. स्तत्पादानुद्धृतातो न्यायागतानेक-गो-हिरण्य-कोटि-सहस्र-प्रदस्सर्व-
राजो-

Second Plate First Side

६. च्छेत्ता पृथिव्यामप्रतिरथ— परम-भागवतो महादेव्या(व्यां) दत्त-
व्यामु-
७. त्पनो(न्नो) महाराजाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्तस्तस्य दुहिता धारण-
सगोत्रा
८. नागकुलोत्पन्नाया(यां) कुबेरा(र)नाग-देव्यामुत्पन्ना उभय-कुलाल-
९. झार-भु(भू)ता वाकाटकाना(नां) महाराज-श्री-रुद्रसेनस्याग्र-
महिषी
१०. वाकाटकानाम्महाराज-श्री-दामोदरसेन-प्रवरसेन-जननी भगव-
११. त्पादानुद्धृता साग्र-वर्ष-शत[१*] दी(जी)व-पुत्र-पौत्रा [श्री]-
महादेवी-प्रभ[१*]वती

Second Plate : Second side

१२. गुप्ता कौशिक-मार्ग(मार्गो) अश्वत्थ-नगरे सब्रह्म(ब्राह्मण)-
पुरोग-ग्र[१*]म-महत्तरा(रां)श्च

१३. कुशलमुक्त्वा सम[१*]ज्ञापयत(ति) [१*] ऐहिकामुन्निकमस्मिन्नगरे
स्व-पुण्याप्यायनात्थ(र्थं)
१४. पराशर-सगोत्राणा(णां) तैत्तिरीय-ब्राह्मणानामप्य[त्र*] पुत्रापुत्रा-
णा(सपुत्र-पौत्राणां)
१५. अभ्यन्तर-पुर-निवेशने[न*] सह कर्षक-निवेशनानि च चत्वार(रि)
१६. भुक्ता(क्त)का(क)-भोग-क्षेत्रमुदक-पूर्व(र्व्व) शासनेनो(न)स(प्र)-
तिबद्धं [१*] उचितांश्चास्य
१७. पूर्व-राजानुमतांश्चातुर्वेद्य - ग्राम - मर्यादा - [परिहारा*]न्वितरा-
मस्तद्यथा

Third Plate : First Side

१८. अ-करदायी अ-भट-च्छ[१*]त्र-प्रावेश्य[:*] अ-पुष्प-क्षीर-संदोह[:*]
अ-चारा-
१९. सन-चर्म्मार्ङ्गार[:*] अ-लवण-विलन्व(न्) - क्रेणि-ख[१*]नक[:]
सर्व्व-विस्वि (ष्टि)-परिहारा(र)-
२०. परिहृत[:*] सनिधानं सोपनिधानं स-क्लृप्तोपक्लृप्तमाचन्द्रा-
२१. दित्य-कालीय[:*] पुत्र-पै(पौ)त्रानुगामी [१*] भुञ्जता(तां) न
केनचिद्व्याघात-
२२. Xकर्तव्य[.] सञ्ज्ञ-क्रियाभिस्संरक्षितव्य \asymp परिवर्द्धयितव्यश्च
[१*] यश्चस्मा (यश्चास्म)-
२३. च्छासनमगणायमान[:*] स्वल्पामपि परिबाधा(धां) कुर्यात्कार-
येत वा तस्य

Third Plate . Second Side

२४. ब्राह्मणैरावेदितस्य स-दण्ड-निग्रहं करिष्यामः [१*] अस्मि(स्मि)-
श्च धम्मादर-
२५. करणो अनी(ती)तानेक-राज-दत्ता(त्त)-सञ्चित(न्त)न-परि-
पालनं पुन्या(प्या)नुकीर्त्तन-

२६. परिहारार्थं न कीर्त्तयामः[*] [१*] सङ्कल्पधियोग-पराक्रमोपजि-
 २७. तान्वर्त्तमानाम् (तानवर्त्तमानानां) ज्ञापयाम; [१*] व्यास-गीतश्चात्र
 श्लोक — प्रमाणं [१*]
 २८. स्व-दत्ता (तां) पर-दत्तां वा यो हरेत वसुन्धराम् [१*] गवां शत-
 सहस्रस्य
 २९. हन्तु — पिबति दुष्कृतमिति ॥ वाकाटकानां (नां) महाराज-श्री-
 प्रवर-

Fourth Plate

३०. सेनस्य राज्य(ज्यं) प्रशासतः[*] स(सं)व्वत्सरे एकुन-विशतिमे
 कार्त्तिक-मा-
 ३१. स-शुक्ल-पक्ष-द्वादश्या(श्यां) [१*] दु(द्व)तकः[*] देवनन्द-स्वामी[१*]
 ली(लि)खिता प्रभुसिद्धे(सिंहे)न [॥*]

**POONA COPPER-PLATE INSCRIPTION OF
 PRABHAVATIGUPTA**

Regnal year 13

Provenance—Poona, Maharashtra

Published in—*K. N. Dikshit*, Ep. Ind., Vol XV, p 41 ff., *D. C. Sircar*,
 Select Inscriptions, p. 411 ff.

Language—Sanskrit prose except the verse in line 21

Script—Nail-headed variety of southern Brahmi of 5th cent. A.D.
 with some Northern peculiarities

Metre—अनुष्टुप् 1, 2

Object—Grant of Uriguna village to scrya Chanalasvamin by
 Prabhavatigupta, daughter of Chandragupta, and the chief
 Queen of the Vakataka King Rudrasena II.

Seal

वाकाटकललामस्य [क्र]मप्राप्तनृपश्रिय[ः।*]
जनन्या युवराजस्य शासनं रिपुशास[नं] [॥*] १

First Plate

१. दृष्टम्[॥*] जितं भगवता [।*] स्वस्ति नन्दिवर्द्धनादा(त्। आ)-
सीद्गुप्तादिरा[जो म]ह[ाराज]-
२. श्री-घटोत्कचस्तस्य सत्पुत्रो महाराज-श्री-चन्द्रगुप्तस्तस्य सत्पुत्रो
३. [ऽ*]नेकाश्वमेध-याजी लिच्छवि-दो(दो)हित्रौ(त्रो) महादेव्यां कुमा-
रदेव्यामुत्पन्नो
४. महाराजाधिराज-श्री-समुद्रगुप्तस्तत्प(त्स)त्पुत्रस्तत्पाद-परिगृहीतः
५. पृथिव्यामप्रतिरथस्सर्वराजोच्छे(च्छे)त्ता चतुर्दधि-सलिलास्वादित-
६. यशा [अ*]नेक-गो-हिरण्य-कोटी-सहस्र-प्रद— परम-भागवतो
महारा-
७. जाधिराज-श्री-चन्द्रगुप्तस्य दुहिता धारण-सगोत्रा नागकुल-सम्भू-
८. ताया(यां) श्री-महादेव्या(व्यां) कुबेरनाग यामुत्पन्नोभय-कुला-
लङ्कार-भूता [ऽ*]त्यन्त-भगवद्भक्ता
९. वाकाटकानां महाराज-श्री-रुद्रसेनस्याग्र-महिषी युवराज-
१०. श्री-दिवाकरसेन-जननी श्री-प्रभावति(ती)-गुप्ता सुप्रतिष्ठाहारे

Second Plate

११. विलवणकस्य पूर्व-पाश्वे शीर्ष-ग्रामस्य दक्षिण-पाश्वे कदापिञ्ज-
नस्यापर-पाश्वे
१२. सिदिविवरकस्योत्तर-पाश्वे उङ्गुण-ग्रामे ब्राह्मणाद्यान्ग्राम-
कटुम्बिनन × कुशल-
१३. मुक्त्वा समाज्ञापयति [।*] विदितमस्तु वो यथैष ग्रामो
[ऽ*]स्माभि[ः*] स्व-पुण्याप्यायना[र्थ]

१४. कार्तिक-शुक्ल-द्वादश्या(श्यां) भगवत्पाद-मूले निवेद्य भगवद्भक्ता-
चार्य-चनालस्वामिने [५^{*}]पूर्व-
१५. दत्त्या उदक-पूर्वमतिमृष्टो यतो भवा(व)द्भिरुचित-मर्यादया
सर्वज्ञा— कर्त्तव्या[:^{*}] पूर्व-
१६. राज्ञा(जा)नुम[तां]श्चात्र चातुर्विद्याग्रहारपरीहारान्वितराम-
स्तद्यथा [५^{*}]भट-छ(च्छा)त्र-प्रावेश्यः
१७. अ-चारासन-चर्माङ्गार-क्लिण्व-क्रोणि-खानकः अ-पा[र^{*}]म्पर[:^{*}]
अ-पशु-मेध्यः अ-पुष्प-क्षीर-सन्दोहः
१८. सनिधिसोपनिधि[:^{*}] सकृ(क्लृ)प्तोपकृ(क्लृ)प्तः [१^{*}] न(त)-
देष भविष्यद्राजि(ज)भिस्संरक्षितव्य[:^{*}] परिवर्द्ध-
१९. यितव्यश्च [१^{*}] यश्चास्मच्छासनमगणयमानस्वल्पामप्यत्राबाधा-
(धां) कुर्यात्कारयी(ये)त वा
२०. तस्य ब्रह्मण(णै)रावेदितस्य सदण्ड-निग्रहं कुर्यामि [१^{*}] व्यास-
गि(गी)ता(त)श्चात्र श्लोको भवति [१^{*}]
२१. स्व-दत्तां पर-दत्ता(त्तां) वा यो हरेत वसुन्धरां [१^{*}] गवा(वां)-
(वां)शत-सहस्रस्य हन्तुर्हरति दुष्कृतम् [११^{*}] [२^{*}]
२२. संवत्सरे च त्रयोदशमे(दशे)लिखितमिद(दं) शासनम् [१^{*}]
चक्रदासेनोत्कटितम्(नोट्टुङ्कितम्) [११^{*}]

CHAMMAK COPPER-PLATE INSCRIPTION OF MAHARAJA PRAVARASENA II

Regnal year 18

Provenance—Found in ploughing a field at *Chammak*, the ancient Charmanika of the inscription, a village in Ilichpur Distt Berar

Published in—*Bhagwanlal Indraji*, Notes on the Buddha Rock Temples of Ajanta, p. 54ff , , *Buhler*, Arch Sur W Ind., Vol IV,

p. 116 ff , Ind. Ant XII, p 239 ff , *Fleet*, Corp. Insc. Ind ,
Vol III, No. 55, p. 236 ff

Language—Sanskrit with slight influence of Prakrit

Script—Box-headed variety of southern Brahmi of 5th cent A D

Metre—अनष्टुप् 1-3

Object—To record the grant by Pravarasena II, to a thousand Brahmanas, of the village Charmanka, in the Bhojakata kingdom

Seal

वाकाटक-ललामस्य विक्रम-प्राप्त-नृप-श्रियः [१*]
राज्ञ ऽ प्रवरसेनस्य शासनं रिपु-शासनं [११*] [१*]

First Plate

१. दृष्टं [११*] स्वस्ति [११*] प्रवरपुरादग्निष्टोमाप्तोर्यामोवथ्य-
षोडश्यातिरात्र-
२. वाजपेय-बृहस्पतिसव-साद्यस्क-चतुरश्वमेध-याजिनः
३. वि(वि)[ष्णुवृ]द्ध-सगोत्रस्य सन्ना[ट्]-वाकाटकानां महाराज-शृ-
(श्री)-प्रवरसेनस्य
४. सूनोः सूनोः अत्यन्त-[स्वा]मि-महाभैरव-भक्तस्य अ(अं)स-भार-
सन्ति(न्ति)वेशि-
५. त-शिवलि[ङ्गो]द्वहन-शिव-सुपरितुष्ट-समुत्पादि[त]-राजव(वं)शा-

Second Plate First Side

६. नाम्पराक्रमाधिगत-भागीरथ्या(थ्य)मल-जल-मूर्द्धना(द्धा)भिषिक्ता-
नान्दशा-
७. श्वमेधावभृथ-स्नाता(ना)नाम्भारशिवानां महाराज-श्री-भवनाग-
दौ-
८. हित्रस्य गौतमी-पुत्रस्य पुत्रस्य वाकाटकानां महाराज-श्री-रुद्रसे-
९. नस्य सूनोरत्यन्त(न्त)-माहेश्वरस्य सत्याज्ज्व-कारुण्य-शौर्य-
विक्रम-न-

१०. य-विनय-महात्म्याधिम(क)त्व-पात्रागत-भक्ती(क्ति)त्व- धर्मवीज-
यीत्व(विजयित्व)-

Second Plate Second Side

११. मनो-नैर्म्मा(र्म)ल्यादि-[गुणै]स्समुपेतस्य वर्ष-शतमभिवद्धमान-
कोश-
१२. दण्ड-साधन-सन्ना(न्ता)न-पुत्र-पौत्रिणः युधिष्ठिर-वत्ने(त्ते) व्वा-
काटका-
१३. नां महाराज-श्री-पृथिवीषेणस्य सूनोर्भगवतश्चक्रपाणे = प्रसा-
१४. दोषार्जित-श्री-समुदयस्य वाकाटकानां महाराज-श्री-रुद्रसेन[स्य*]
१५. सूनोर्महाराजाधिराज-श्री-देवगुप्त-सुतायां प्रभाव-

Third Plate First Side

१६. ति(ती)-गुप्तायानुत्पन्त(न्न)स्य शम्भो = प्रसाद-धृति-कार्त-
युगस्य
१७. वाकाटकानाम्परम-माहेश्वर-महाराज-श्री-प्रवरसेनस्य वचना[द*]
१८. भोजकट-राज्ये मधुनदि(दी)-तटे चर्माङ्क-नाम-ग्र[१*]मः राज-
मानिक-भुमी(भूमि) -
१९. सहस्रैरष्टाभिः ८००० [परिमितः*] शत्र (त्रु)घ्नराज-पुत्र-कोण्ड-
राज-विज्ञाप्यतया नाना-गो-
२०. त्र-चरणेभ्यो बाह्याभ्यः सहस्राय दत्तः [॥*]

Third Plate : Second Side

२१. यतो [S̄]स्मत्सन्तका[:*] सर्वाध्यक्षाधियोग-नियुक्ता आज्ञा-
सञ्च[१*]रि-कुलपुत्राधिकृता
२२. भटाच्छा(श्छा)त्राश्च विश्रुत-पूर्वया °[SS*]ज्ञया[SS*]ज्ञापय-
तव्या[:१*] विदितमस्तु वो यथे-
२३. हास्माकम्मनो-धर्मायुर्व्व (र्व्व) ल-विजयैश्वर्य्य-विवृद्धये इहामुत्र-
हिता-

२४. त्थमात्मानुग्रहाय वैजै(जयि)के धम्म-स्थाने अपूर्व-दत्त्या(त्या)
उदक-पूर्व-
२५. मत्तिमृष्टः[।"] अथास्योचितां पूर्व-राजानुमतां चातुर्वेद्य-ग्राम-म-
२६. य्यादान्वि(दां वि)तरामस्तद्यथा अ-करदायी अ-भट-च्छात्र-
प्रावेश्य[:*]

Fourth Plate First Side

२७. अ-पारम्पर-गो-बलि(ली)वद्[:*] अ-पुष्प-क्षीर-सत्त्वो(न्दो)ह[:*]
अ-च[।*]रा-
२८. सन-चर्म्मार्ज्जार[:*] अ-लवण-क्लिन्न-क्क्रेणि-खनक[:*] सर्व्व-
वे(वि)ष्टि-परि-
२९. हार-परीहृ(रिहृ)तः स-निधिस्सोपनिधिः सक्लि(क्लृ)प्तोप-
क्लि(क्लृ)प्तः
३०. आ-चन्द्रादित्य-कालीयः पुत्र-पौत्र[।*]नुगमकः [।*] भु(भु)जतां
न के-
३१. नचि[द'] व्याघातं(तः) कर्त्तव्यस्सर्व्व-क्रियाभिस्स(स्सं)-
रक्षितव्य पर(रि)-वर्द्धयि-
३२. तव्यश्च [।*] यश्चायं(श्चेदं) शासनमगणयमानो(नः) स्वल्प[।*]-
मपि [प*]रिबाधा-

Fourth Plate : Second Side

३३. [ङ्खु]य्यात्कारयिता वा तस्य ब्राह्मणैर्व्वेदितस्य स-व(द)ण्ड-
निग्रहं कुय्या-
३४. मः(म) [।*] अस्मि(स्मिं)श्च धम्मवि(द)र-करणे अति(ती)-
तानेक-राज-दत्त(त्त)-सञ्चित्त(न्त)न-
३५. परिपालनं कृत-पुण्यानुकीर्त्तन-परिहारार्थं न कीर्त्तयामः[।*]
३६. व्यास-गीतौ चात्र श्लोकौ प्रमानि(णी)कर्त्तव्यौ[।*] स्व-दत्तां पर-
दत्तां

३७. व्वा(वा)थो हरेत वसुन्धरां [१*] गवां शत-सहस्रस्य हत्तु(न्तु)-

Fifth Plate . First Side

३८. हर्हरति दुष्कृतं[॥२॥*] षष्टि वर्ष-सहस्राणि स्वर्गो मोदति भू-

३९. मिदः[१*] आच्छेत्ता चानुमन्ता च तान्येव नरके वसेदिति
[॥३॥*]

४०. शशा(शा)सन-स्थितिश्चेयं ब्राह्मणैरीश्वरैश्चानुपालनीया तद्यथा
राज्ञां स-

४१. प्ताङ्गे राज्ये अ-द्द्रोह-प्रवृन्त(त्त)ानां ब्रह्मघ्न-चौर-पारदारिक-
राजा-

४२. पथ्यकारि-प्रभृति(ती)नां सङ्ग्र[१]म(मं) कुर्वतां अन्य-ग्रामेष्वन-
॥*

Fifth Plate Second Side

४३. पर[१*]द्धानां आचन्द्रादित्य-कालीयः[१*] अतो [५*]न्यथा
कुर्वतामनुमोदतां वा

४४. राज्ञः भु(भू)मि-च्छेदं कुर्व(र्व)तः अ-स्तेयमिति [॥*] प्रा(प्र)-
तिग्राहिणश्चात्र

४५. वार-नियुक्ता(क्ता):[१*] शाट्यायनः गरुडार्यः वात्स्य-देवार्यः
भारद्वाज-

४६. कुमारशर्मार्यः[*] पाराशर्य-गुहशर्मा काश्यप-देव[१']र्यः महे-
श्वर[१*]र्य[*]

४७. मात्रार्य[*] कौण्डिन्य(न्य)-रुद्रार्य[*] सोमार्य[*] हरि-
शर्मार्य[*]

Sixth Plate First Side

४८. भारद्वाज-कुमारशर्मा[१]र्य[*] को(कौ)ण्डिन्य(न्य)-मातृशर्मा
वरशर्मा[१]

४९. गोण्डशर्मा नागशर्मा भारद्वा[ज*]-शान्तिशर्मा रुद्रशर्मा
वात्स्यः(स्य)-

५०. भोजक[दे]वार्य्य[*] मघशर्मा देवशर्मा भारद्वाज-मोक्ष-
शर्मा[१*]
५१. [ना*]गशर्मा रेवतिशर्मा धर्मार्य्य[*] भारद्वाज-शर्मार्य्य[*]
५२. नन्दनार्य्य[*] मूलशर्मा । ईश्वरशर्मा । वरशर्मा

Sixth Plate · Second Side

५३. चान्स्य(वात्स्य)-स्कन्दार्य्य[*] भारद्वाज-वर्षार्य्य[*] धर्मार्य्य
आत्रेय-स्कन्दार्य्य[*]
५४. गौतम-सोमशर्मार्य्य[*] भृत्(तृ)शर्मा रुद्रश[र्मा*]र्य्य[*]
मघार्य्य[*] मातृ-
५५. शर्मार्य्य[*] ईश्वरशर्मार्य्य[*] गौतम-सगोत्र-मातृशर्मा-
५६. र्य्य[*] कौण्डिन्य(न्य)-देवशर्मार्य्य[*] वरशर्मार्य्य[*]
रोहार्य्य[*]

Seventh Plate

५७. गौतम-सगोत्र-स्वामिदे[वा*]र्य्य[*] रेवतिशर्मार्य्य[*]
५८. ज्येष्ठशर्मार्य्य[*] शाण्डिल्य-कुमारशर्मार्य्य[*] स्वाति(ति)
शर्मा-
५९. र्य्य[*] श[१*]टचायण(न)-काण्ड[१*]र्य्य-प्रभृतयः[॥*] सेनापतौ
६०. चित्रवर्म्मणि संवत्सरे [५*]ष्टादश १० ८ ज्येष्ठ-मास-शुक्ल-
६१. पक्ष-त्रयोदश्या(१)शासनं लिखितमितिः(ति)[॥*]

BODH-GAYA INSCRIPTION OF MAHANAMAN

The year 269 (588-89 A. D.)

Provenance—From excavations at Bodh Gaya. The stone tablet is preserved in Calcutta Museum.

Published in—*Fleet, Corp Insc. Ind*, Vol. III, No. 71,⁵ pp. 274ff

Language—Sanskrit verse, except ३ and date at the end

Script—Northern Brahmi, य् resembles देवनागरी.

Metres—स्रग्धरा 1, 7, 9, शार्दूल-विक्रीडित 2, 3, 6, अर्या 4, 8, अनुष्टुप् 5

Object—Erection by महानामन् of a Buddhist temple or monastery at बोधिमण्ड, modern Bodh Gaya. बोधिमण्ड is the name of the miraculous throne (वज्रासन) under the Bodhi tree

१. ॐ[॥*] व्याप्तो येनाप्रमेयः सकल-शशि-रुचा सर्वतः सत्व(त्व)-
धातुः क्षुण्णाः पाषण्ड-योधास्सुगति-पथ-रुधस्तर्क-शस्त्राभि-
युक्ताः[॥*] सम्पूर्णो
२. धर्म-कोषः प्रकृति-रिपु-हृतः साधितो लोक-भूतै ॥ शास्तुः
शाक्यैक-व(ब)न्धोर्जयति चिरतरं तद्यशस्सार-तन्त्रम् ॥[१॥*]
नैरोधीं शुभ-भावना-
३. मनुमृतः संसार-संकलेश-जिन्मैत्रेयस्य करे विमुक्ति-वशिता यस्या-
द्भुता व्याकृता । निर्वर्णावसरे च येन चरणौ दृष्टौ मुनेः
४. पावनौ ॥ पायाद्वः स मुनीन्द्र-शासन-धरः स्तुत्यो महाकाश्यपः ॥
[२॥*] संयुक्तागमिनो विशुद्ध-रजसः सत्वा(त्वा)नुकम्पोद्यताः
शिष्या
५. यस्य सकृद्विचेरुरमलां लङ्काचलोपत्यकाम् [॥*] तेभ्यः शील-गुणा-
न्विताश्च शतशः शिष्य-प्रशिष्याः क्रमाज्जातास्तुङ्ग-नरेन्द्र-
६. वंश-तिलकाः प्रोत्सृज्य राज्य-श्रियम् ॥[३॥*] ध्यानोदयाहित-
हितः शुभाशुभ-विवेक-कृद्विहत-मोहः सद्धर्मातुल-विभवो भवो
व(ब)भूव
७. श्रमणस्ततः ॥[४॥*] राहुलाख्यश्च तच्छिष्य उपसेनो यतिर्यतः
[॥*] महानामा क्रमादेवमुपसेनस्ततोपरः ॥[५॥*] वात्सल्यं
शरणा-
८. गतस्य सततं दीनस्य ब्रैशेषिकं व्यापत्सायक-सन्तति-क्षत-धृतेरा-
र्त्तस्य चापत्यकं । क्रूरस्याहित-कारिणः प्रविततं व(ब)न्धोर्यथा-

६. भावतः एवं सच्चरितोद्भवेन यशसा यस्याचितं भूतलं ॥[६॥*]
 आम्न-द्वीपाधिवासी पृथु-कुल-जलधिस्तस्य शिष्यो महीयान्
१०. लङ्का-द्वीप प्रसूतः परहित-निरतः सन्महानाम-नामा । तेनोच्चै-
 र्व्वो (ब्बो) धि-मण्डे शशिकर-धवलः सर्व्वतो मण्डपेन ।^x
११. कान्तः प्रासाद एष स्मर व(ब)ल-जयिनः कारितो लोक-
 शास्तुः ॥ [७॥*] व्यपगत-विषय-स्नेहो हत-तिमिर-दश-प्रदीप-
 वदसङ्गः [१⁺]
१२. कुशलेनानेन जनो वो(बो)धि-सुखमनुत्तरं भजताम् ॥[८॥*]
 यावद्ध्वान्तापहारी प्रवितत-किरणः सर्व्वतो भाति भास्वान्या-
 वत्पूरणो [५*]म्बु(म्बु)-
१३. राशिः फणि-फण-कुटिलैरुर्मि-चक्रैस्समन्तात् [१*] यावच्चेन्द्रा-
 धिवासो विविध-मणि-शिला-चारु-शृङ्गः सुमेरुः शोभाढ्यम्
१४. तावदेतद्भवनमुरु-मुनेः शाश्वतत्वम्प्रयातु ॥[९॥*] सम्बत् २००
 ६० ६ चैत्र शुदि ७ ॥

NALANDA STONE INSCRIPTION OF

The reign of YASOVARMMADEVA

Provenance—Nalanda, the well-known ancient site of Magadha

Published in—*Hirananda Sastri*, Ep Ind, Vol XX, p. 37 ff.

Language—Sanskrit verse except for the initial symbol and अपि च coming after the 6th stanza.

Script—Northern Brahmi showing marked development resembling those of the Apsad inscription of Adityasena, in contrast with those of the contemporary and even somewhat later inscriptions

Metres—शार्दूल-विक्रीडित 1, 3, 4, 5, 6, 8 10 ; स्रग्धरा 2, 7, 9, 12, 13, 14, 15, वसन्त-तिलका 11

Object—Certain gifts, specified in the record made by मालाद, son of the minister of यशोवर्मदेव, to the temple which king बालादित्य had erected at Nalanda in honour of the son of Siddhodana, i.e., the Buddha.

१. ॐ [॥*] सन्सा(संसा)र-स्थिर-व(ब)न्धनात्कृत-मतिर्मोक्षाय यो देहिनां कारुण्यात्प्रसभं शरीरमपि यो दत्त्वा(त्त्वा) तुतोषार्थिने [१*] सेन्द्रैर्यः स्व-शिरः-किरीट-मकरी-घृष्टांहि-
२. पद्मः सुरैस्तस्मै सर्व्व-पदार्थ-तत्त्व(त्त्व)-विदुषे वु(बु)द्धाय नित्यं नमः ॥[१॥*] सर्व्वेषां मूर्ध्नि दत्त्वा(त्त्वा) पदमवनिभृतामुद्गतो भूरि-धामा निस्त्रिंशंशु-प्रतान-प्रदलित-निखिलाराति-घो-
३. रान्धकारः [१*] ख्यातो यो लोक-पालः सकल-वसुमती-पद्मिनी-बो(बो)ध-हेतुः श्रीमान्भास्वानिवोच्चैस्तपति दिशि-दिशि श्री-यशोवर्म्मदेवः ॥[२॥*] तस्यासौ परम-प्रसाद-म-
४. हितः श्रीमानुदाराशयः पुत्रो मार्ग-पतेः प्रतीत-तिकिनोदीची-पते-मन्त्रिणः [१*] मालादो भुवि नन्दनो [५*]रि-दमनो यो व(ब)न्धु-मत्यास्सुधीर्दीनाशा-परिपूरणै-
५. क-चतुरो धीरो विशुद्धान्वयः ॥[३॥*] यासाव्वर्जित-वैरि-भू-प्रविगलहानाम्बु(म्बु)-पानोल्लसन्माद्यद्भृङ्ग-करीन्द्र-कुम्भ-दलन-प्राप्त-श्रियाम्भूभुजाम् । नालन्दा ह-
६. सतीव सर्व्व-नगरीः शुभ्राभ्र-गौर-स्फुरच्चैत्यांशु-प्रकरैस्सदागम-कला-विख्यात-विद्वज्जना ॥[४॥*] यस्यामम्बु(म्बु)धरावलेहि-शिखर-श्रेणी वि-
७. हारावली मालेबोर्ध्व-विराजिनी विरचिता धात्रा मनोज्ञा भुवः [१*] नाना-रत्न-मयूख-जाल-खचित-प्रासाद-देवालयया सद्विद्याधर-सङ्घ-
८. रम्य-वसतिर्धत्ते सुमेरोः श्रियम् ॥[५॥*] अत्रास[ह्य]-पराक्रम-प्रणयिना जित्वा [५*]खिलान्विद्विषो वा(बा)लादित्य-महानृपेण सकलम्भुक्त्वा च भू-मण्डलम् [१*]
९. प्रासादः सुमहानयम्भगवतः शौद्धोदनेरद्भुतः कैलासाभिभवेच्छयेव धवलो मन्ये समुत्थापितः ॥[६॥*] अपि च ॥ न्यक्कुर्वन्निन्दु-कान्तिन्तुहिन-गि-

१०. रि-शिरः-श्रेणि-शोभान्निरस्यन् शुभ्रामाकाश-गङ्गान्तदन् मलिन-
यन्मूकयन्वादि-सिन्धून् । मन्ये जेतव्य-शून्ये भुवन इह वृथा
भ्रान्तिरित्याक-
११. लय्य भ्रान्त्वा क्षोणीमशेषाञ्जित-विपुल-यशस्त(स्त)म्भ उच्चै-
स्स्थितो वा ॥[७॥*] अत्रादायि निवेद्यमाज्य-दधिमद्वीपस्तथा
भासुरश्चातुर्जातिक-रेणु-मिश्रममल-
१२. न्तोयं सुधा-शीतलं । साध्वी चाक्षय-नीविका भगवते वु(बु)द्धाय
शुद्धात्मने मालादेन यथोक्त-वंश-यशसा तेनातिभक्त्या स्वयं
॥[८॥*] आदेशात्स्फीत-शील-श्रुत-धवल-धि-
१३. यो भिक्षु-सङ्घस्य भूयो दत्तन्तेनैव सम्यग्व(ग्व)हु-घृत-दधिभिर्व्य-
ञ्जनैर्युक्तर्म(म)न्नं । भिक्षुभ्यस्तच्चतुर्भ्यो व(ब)हु-सुरभि
चतुर्जातिकामोदि नित्यं तोयं स[त्रे] विभक्तं पुनरपि
१४. विमलं भिक्षु-सङ्घाय दत्तम् ॥[९॥*] तेनैवाद्भुत-कर्मणा निज-
मिह क्रीत्वा [ss*]र्य-सङ्घान्तिकान्मुक्त्वा चीवरिकां प्रदाय विधिना
सामान्यमेकन्तथा । कालम्प्रेरयितुं सुखे-
१५. न लयनन्दत्तं स्व-देशम्बि(शं वि)ना तेभ्यो नर्द्दरिकावधेश्च परतः
शाव्यात्मजेभ्यः पुनः ॥[१०॥*] दानं यदेतदमलङ्गुण-शालि-
भिक्षु-पूणर्णेन्द्रसेन-वचन-प्रतिवो(बो)धितेन । तेन प्रतीत-
१६. यशसा भुवि निर्म्मलाया भ्रात्रा व्यधायि शरदिन्दु-निभाननायाः
॥[११॥*] पित्रोर्भ्रातुः कलत्र-स्वसृ-सुत-सुहृदान्तस्य धर्मैक-धाम्नो
दत्तं दानं यदेतत्सकलमतिरसेनायुरा-
१७. रोग्य-हेतोः सर्व्वेषाञ्जन्म-भाजां भव-भय-जलधेः पार-सन्तारणार्थं
श्रीमत्सम्बो(म्बो) धि-कल्पद्रुम-विपुल-फल-प्राप्तये चानुमोद्यम्
॥[१२॥*] चन्द्रो यावच्चकास्ति स्फुरदुरु-किरणो लो-
१८. क-दीपश्च भास्वान् एषा यावच्च धात्री स-जलधि-वलया द्यौश्च
दत्तावकाशा । यावच्चैते महान्तो भुवन-भर-धुरान्धारयन्तो मही-
ध्रास्तावच्चन्द्रावदाता धवलयतु दिशाम्-

१६. ण्डलं कीर्त्तिरेषा ॥[१३॥*] यो दानस्यास्य कश्चित्कृत-जगद-
बधेरन्तरायं विदध्यात्साक्षाद्वज्रासनस्थो जिन इह भगवानन्तर-
स्थः सदा [५५*]स्ते । वा(बा)लादित्येन राज्ञा प्रदलित-रि-
२०. पुण्यं स्थापितश्चैष शास्ता पञ्चानन्त[र्यं]-कर्तुर्गति-मति-विष-
मान्धर्म-हीनः स यायात् ॥[१४॥*] इत्येवं शीलचन्द्र-प्रथित-
करणिक-स्वामिदत्तावलङ्घ्यां संज्ञाज्ञां मूर्ध्नि कृत्वा श्रुत-लव-
२१. विभवावप्यनालोच्य भारं । हृद्यामेतामुदारं त्वरितमकुरुताम-
प्रपञ्चं प्रशस्तिं वाञ्छेतां किन्न् पंगू शिखरि-तरु-फलावाप्ति-
मुच्चैः करेण ॥[१५॥]

PEHOWA PRASASTI OF MAHENDRAPALA

Provenance—The stone-slab was fixed in the wall of a house in the bazar in Pehowa (ancient पृथुदक), belonging to a Siddha, close to the jamb of a door and was used as a seat

Published in—*G. Buhler*, Ep. Ind., Vol I, pp. 242 ff

Language—Sanskrit verse, except for the opening invocation

Script—Nagari type, current in Northern and Western India during 9th-10th centuries, with ornamental *Matras*.

Metres—शार्दूल-विक्रीडित 1, 6, 7, 9, मन्दाक्रान्ता 2, 17, 20, वसन्त-तिलका 3, 12, 23, स्रग्धरा 4, प्रहर्षिणी 5, 14, 18, मालिनी 8, आर्या 10, शालिनी 11, अनुष्टुप् 13, 21, 22, 24, 26, पृथ्वी 15, 19, द्रुतविलम्बित 16; विद्युल्लेखा 25.

Object—Building of a triple temple of Vishnu as well as to include a *prasasti*.

Text

१. ओं नमो माधवाय ॥ याते यामवती-पतौ शि[खरिषु क्षामे]षु
सर्वात्मना ध्वस्ते ध्वान्त-रिपौ जने विघटिते हस्ते च तारा-
गणे । भ्रष्टे भू-वलये गतेषु च तथा रत्नाकरेष्वेकतामेको यस्स्व-
पिति प्र-

- २ धान-पुरुष— पायात्स वः शाङ्गभृत्॥[१॥*] दृष्टि—
 [पायात्रिजग]दखिल शाङ्गिण× कान्त-मूर्ते× कान्ता-सद्भू-
 स्फुरित-सुभग-स्निग्ध-ताराभिरामा । उद्यत्तीव्र-स्मर-जलनिधौ
 मञ्जतश्श्री-मुखेन्दु-स्फार-ज्योत्स्ना-[भव]-
३. — [रुचः] स्मेर-गण्ड-स्थलस्य ॥[२॥*] क्षेत्रं कुरो[विविध-
 पाप-म]लाभिघात-दक्षं क्रियादुदयमस्त-समस्त-तापम् । अद्भुता-
 सितं मुनि-गणैरुदितात्म-वो(बो)ध-प्रद्वस्त-गाढ-तिमिर-प्रकट-
 प्रमोदैः॥[३*] पोत-
४. [स्संसार-सि]धौ सुर-पथ-गमने स्यन्दनस्साधु-[वर्ग]----
 तवह्ने— प्रलय-जलधरस्सम्पत्तसान्द्र-धारः । नाना-व्याधि-
 प्रव[ब]न्ध-प्रचुरतरतम्— -पङ्क-विद्ध-वंस-भानुर्नीरञ्चैतत्समन्ता-
 [द*] द्युतु दुरित-
५. [गुणं चारु] [स]ारस्वतं वः ॥[४॥*] यशशक्त स्व-कुल—
 —मृदुचा भिन्दान— पर-व(ब)ल-मानसं समन्तात् । स
 श्श्रीमाञ्जयति महेन्द्रपालदेवः शान्तारिशशधर-सुन्दरः शरण्यः
 ॥[५॥*] आसीत्तोमर-तुङ्ग-वंश-ति-
६. [लकश्चण्ड-प्र]तापोज्ज्व(ज्ज्व)लो राजा रजित-साधु-वृत्त-[हृदयो
 दु]वृत्त-शैलाशनिः । नाम्ना जाउल इत्यपूर्व-चरित-ख्यातो दयालं-
 कृतिस्तत्त्वा(त्वा)लोकि-विलोकित-क्षितिपति-व्यापार - लब्धोदयः
 ॥[६॥*] येन ज्ञाति-कुलं क-
७. [— — — नी]तं परां संपदं छिन्नाराति-करीन्द्र-कुम्भ-
 शकलै× कृत्वोपहारं भुव । कीर्त्या(र्त्या) यस्य च नाक-नाग-
 निकर-व्यासङ्गतः सङ्गमाद्वचोमनश्च स्फुरदिन्दु-सुन्दर-रुचा स्व-
 स्सिन्धुलीलायितम् ॥[७॥*] प्रतिदिश-
८. [ममरा]णां मन्दिराण्युच्छ्रिताग्र-स्थगित-शशधराणि स्फारमारो-
 पितानि । जगति वितत-भासा येन दूरं विभान्ति स्व-यश इव
 निरोद्धुं शङ्कवो दिङ्निखाताः ॥[८॥*] तत्संतान-महोदधे—
 प्रमुदित-प्रोद्यद्भुजङ्गाश्र-

६. यादुर्लब्धादधन-मौक्तिकांशु-निकर-स्फारीभवत्सम्पदः । प्रख्याता-
जनि यस्स्व-वङ्ग-तिलकः श्री-वज्रटाख्य — प्रभु — प्राप्ताशेष-
मनोरथश्शुभतर-व्यापार-तुङ्गोन्नतिः ॥[६१॥*] तस्य स्फुरदिन्दु-
रुचिः शौरेरिव जल-
१०. धि-कन्यका जाता [१] नाम्ना मङ्गलदेवी जाया गिरिजेव गिरिशस्य
॥[१०॥*] तस्मात्तस्याञ्जज्जुक — प्रादुरासीदुच्चैश्शान्तस्सत्सु
निर्मत्सरेषु । क्रूर × केतुर्दुर्द्धाराति-चक्रे क्रुद्धयत्सेना-कुञ्जर-
द्वान-रौद्रे ॥[११॥*] तस्य
११. स्फुरन्निशित-खड्ग-निकृत्त - शत्रोस्त्रस्तान्ध-दीन-निकरोद्धरणो-
कीर्तः(र्त्तः) । सदृत्त-रक्त-वनिता-तिलकाङ्क-कल्पे कान्ते व(ब)-
भूवतुरुदार-शशाङ्क-कान्ते ॥[१२॥*] एका चन्द्रेति विख्याता
द्वितीया नाइं(यि)केति च । विशि-
१२. षट्-गुण-निर्माणा[द्*] द्वे एव सदनं श्रियः ॥[१३॥*] चन्द्रायास्स-
मजनि गोभगनामधेयो धीराणां धुरि विनिवेशितो विधात्त्रा । भू-
नाथो द्विषदिभ-कुम्भ-भेद-निर्यन्मुक्ताभि[र्महित-महीतल]शिशतासिः
॥[१४॥*] अ[सू]त [च वि]-
१३. चक्षणां क्षत-विपक्ष-पक्ष-प्रभं प्रभाकर-करोत्करं स्व-व(ब)ल-
सैनिकाम्भोरुहाम् । अधर्म-परिपन्थिनं तदनु पूर्णराजं सुतं स्व-
वंश-गगनोदरे तुहिन-[दीर्घिति नायि]का ॥[१५॥*] कर-त[ल]-
स्थगिताधर-पल्ल-
१४. वा — प्रतनु-कान्ति-कपोल-तलोदरम् । सिषिचुरस्रु(श्रु)-जलैर्य-
दरि-स्त्रियस्सरलित-प्रचुरालक-जालकाः ॥[१६॥*] तस्य भ्राता
गुण-निधिरभूत्सोदरो देवराजः स्फूर्जत्तेज — प्रविहत-पर-
स्फार-सेनान्धकारः । स्था-
१५. नं क्षान्तेः क्षत-कलि-मलः क्षिप्त-रागादि-दोषः स्निग्ध-च्छायस्तरु-
रिव ततस्सत्फलानम्र-मूर्तिः(र्त्ति) ॥[१७॥*] नामापि प्रकटतरं
निशम्य यस्य क्रुद्धस्य भ्रुकुटि-तरङ्गिताननस्य । दृप्तानां युधि
विकसद्विगाढ-भासां

१६. सखसे करतलतः कृपाण-दण्डः ।[१६॥] यदास्य-सरसीरुहं
सरसमर्थिनां पश्यतान्नितान्तमगमत्क्षणात्क्षयमुपद्रवो मानसः ।
व्यघूर्णत च सम्भ्रमात्प्रतिभट-द्वनद्वन्तिनां घटा-विघटनोन्मुखी
१७. समिति यस्य सद्यः पुरः ॥[१६॥*] इत्युद्दाम-प्रकटित-गुणोद्गार-
रम्या× क्रमेण प्राप्त-श्रीकाशुभतर-धियस्साधु-रक्तास्त्रयो [S*]पि ।
विष्णोस्सौधान्यतुल-महस× कारयामासुरत्र त्रस्तास्ती[वा-द्रुव-
जल]-निधेर्दुर्ग[मा]-
१८. न्मन्द-वो(बो)धैः ॥[२०॥*] गोम्नेन कारितं मध्ये पूर्णराजेन
पृष्ठतः । पुरतो देवराजेन घनान्ध-तमसच्छि(स्त्रि)दे ।[१२१॥*]
चतुस्समुद्र-सीमाकं यावदेतन्मही-तलम् । इदमायतनं तावद्विभातु
सदनं श्रियः॥[२२॥*] धन्वन्तरि-[प्र]-
१९. तिनिधिश्श्रुत-सार-मूर्ति(त्ति)स्सद्व(द्ब)न्धुरच्युत इति प्रकटाभि-
धानः । काम्बो(म्बो)जज— प्रभु-मन×-कमल-द्वरेफो रामस्य
सूनुरिह कारयिता व(ब)भूव ॥[२३॥*] यक्षपालक-नामैको
द्वितीयो गेज्जराभिधः । पाटला[ख्य]स्तृस्ती[यो ऽपि प्रा]-
२०. मो भोगाय कल्पितः ॥[२४॥*] अत्रार्यैः क्षमा-नाथैः श्रेयो [S*]र्थ-
देहस्य । ससारं दृष्ट्वोच्चैः(च्चैः) कर्तव्या सद्वु(द्बु)द्विः ॥[२५॥*]
स्व-कुल-गगन-भ[ानुः] — — — — — र-प्रसक्तः श्रुत-विनय-विदग्धो
भट(ट्ट)राम× किलासीत् । अकृत मधुर-[बन्धां मु] — — — स्तस्य
२१. सूनुस्सरस-ललित-सारां ल्ली(ली)लयेमां प्रशस्तिम् ॥[२६॥]
व(ब)-भूव सूत्रधारो [S*]त्र दुर्लभादित्य-संज्ञितः । XXXX—
— [बा?]ला-दित्येन धोमता ॥[२७॥*]

TOPRA PILLAR INSCRIPTION OF

VISALADEVA

V S 1220 (1164 A. D)

Provenance—From Khizrabad Now the pillar stands in Kotla Feroze-
shah, New Delhi It also bears Asoka's Edicts

Published in—*H T Colebrooke*, Asiatic Researcher, Vol. VII, *Kielhorn*,
Ind Ant., XIX, p 215 ff

Language—Sanskrit verse, except the opening syllable 'Om' and the
date at the beginning of Part I, and at the end of part II

Script—Devanagari, 13th cent A D

Metre—शादूलविक्रीडित 1, 2, 4, स्रग्धरा 3.

Object—Panegyric (*prasasti*) of the King Vighraha-deva and his exploits in extirpating the Mlecchas

Part I

ॐ [॥*] संवत् १२२० वैशाख-शुति १५ [॥*]

शाकंभरी-भूपति-श्रीमदबेल्लदे-

वात्मज-श्रीमद्वीसलदेवस्य ॥

१. ॐ [॥*] अंभो नाम रिपु-प्रिया-नयनयोः प्रत्यर्थि-दंतान्तरे प्रत्य-
क्षाणि तृणानि वैभव-मिलत्काष्ठं यशस्तावकं ।
२. मार्गो लोक-विरुद्ध एव विजनः शून्यं मनो विद्विषां श्रीमद्विग्रह-
राजदेव भवतः प्राप्ते प्रयाणोत्सवे ॥ [१*]
३. लीला-मन्दिर-सोदरेषु भवतु स्वांतेषु वाम-भ्रुवां शत्रूणां तु न
विग्रह-क्षितिपते न्याय्यो [५*]त्र वासस्तव ।
४. शंका वा पुरुषोत्तमस्य भवतो नास्त्येव वारां-निघेन्निर्मम्यापहत-
श्रियः किमु भवान्क्रोडे न निद्रायितः ॥ [२*]

Part II

१. ॐ ॥ अ। विध्यादा हिमाद्रौन्विरचित-विजयस्तीर्थ-यात्रा-प्रसंगा-
दुद्ग्रीवेषु प्रहर्ता नृपतिषु विनमत्कन्धरेषु प्रसन्नः ।
२. आर्यावर्त्तं यथार्थं पुनरपि कृतवान्मलेच्छ-विच्छेदनाभिर्देवः
शाकंभरीन्द्रो जगति विजयते वीसल-क्षोणिपालः ॥ [३*]
३. ब्रू(ब्रू)ते संप्रति चाहमान-तिलकः शाकंभरी-भूपतिः श्रीमद्वि-
ग्रहराज एष विजयी संतानजानात्मनः ।
४. अस्माभि करदं व्यधायि हिमर्वाद्धिध्यांतरालं भुवः शेष-स्वीकर-
णाय मा [५*]स्तु भवतामुद्योग-शून्यं मनः ॥ [४*]
५. संवत् श्री-वि(वं)क्रमादित्ये १२२० वैशाख-शुति १५ गुरौ [॥*]
लिखितमिदं राजादेशात् ज्योतिषिक-श्री-तिलकराज-प्रत्यक्षं
गौडान्वय-कायस्थ-माहव-पुत्र-श्रीपतिना ।
६. अत्र समये महामंत्री राजपुत्र-श्री-सल्लक्षणपालः ॥

परिग्रहण सं०... ११०००
ग्रन्थालय, के. उ. ति. शि. संस्थान
सारनाथ, वाराणसी